

Riksdagens snabbprotokoll

2025/26:86

SVERIGES
RIKSDAG

Tisdagen den 10 mars

Kl. 12.00–15.56
18.00–19.49

Det justerade protokollet utkommer inom tre veckor eller vid den tidpunkt som talmannen bestämmer. Talare som vill göra anmärkningar mot snabbprotokollet ska anmäla detta senast kl. 12.00 den tredje vardagen efter sammanträdet.

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 17 februari justerades.

§ 2 Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Följande skrivelse hade kommit in:

Interpellation 2025/26:370

Till riksdagen

Interpellation 2025/26:370 Transportkapacitet efter stormen Johannes
av Malin Larsson (S)

Interpellationen kommer att besvaras måndagen den 27 april 2026.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.

Stockholm den 9 mars 2026

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Andreas Carlson (KD)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

2025/26:FiU46 Extra ändringsbudget för 2026 – Stöd till Ukraina och vaccinberedskap

2025/26:FiU15 Riksrevisionens rapport om avgiftsbelagda tjänster

2025/26:FiU18 Riksrevisionens rapport om statens användning och anskaffning av kontorslokaler

2025/26:FiU19 Riksrevisionens rapport om statens arbete med Agenda 2030

Konstitutionsutskottets betänkanden

2025/26:KU26 Offentlighet, sekretess och integritet

2025/26:KU27 Valfrågor

2025/26:KU28 Fri- och rättigheter m.m.

Civilutskottets betänkanden

2025/26:CU11 Ett stärkt konsumentskydd vid distansavtal

2025/26:CU14 Hyresrätt m.m.

2025/26:CU16 Associationsrätt

Utbildningsutskottets betänkande

2025/26:Ubu6 Förskolan

Miljö- och jordbruksutskottets betänkanden

2025/26:MJU12 Cirkulär och giftfri ekonomi

2025/26:MJU14 En ny lag om tillhandahållande på marknaden av EU-gödselprodukter

§ 3 Ärende för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Motion

2025/26:3918 till justitieutskottet

§ 4 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Utrikesutskottets betänkande

2025/26:UU8 Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter i det internationella biståndet

Finansutskottets betänkanden

§ 5 Jakt och viltvård

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande
2025/26:MJU10

Jakt och viltvård

föredrogs.

Anf. 1 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD):

Herr talman! Vi debatterar nu miljö- och jordbruksutskottets betänkande nummer 10, *Jakt och viltvård*.

Svensk jakt är fantastisk. Den är något som så många som möjligt av våra medborgare borde få möjlighet att uppleva någon gång i livet. Jag tror att de allra flesta i dag känner någon som är aktiv jägare.

Den svenska jakten har genomgått stora förändringar. Från att tidigare ha varit en livsnödvändig sysselsättning för att få mat och överleva är den i dag för många ett stort fritidsintresse, för andra ett arbete och för väldigt många en livsstil.

Kraven som ställs på Sveriges jägare är höga. Samtidigt är kunskapen om säker och etisk jakt, om förvaltning av olika arter och om samspelet i naturen omfattande. Det beror inte minst på kravet på jägarexamen.

Under denna mandatperiod har vi sett hur jägarnas kunskaper kommit till konkret nytta för samhället, inte minst vid utbrottet av afrikansk svinpest men också i vardagen genom eftersök av skadat vilt. Svenska jägare bidrar alltså i hög grad både till en fungerande jaktförvaltning och till samhället i stort när hjälp behövs.

Samtidigt ska vi inte blunda för att det i dag finns organisationer som gör allt för att försvåra svensk jakt. Det handlar om massöverklaganden och aktivism i olika former. Därför vill Sverigedemokraterna ändra grunderna för talerätten. Vi kan inte ha en ordning där organisationer av aktivister baserade i Stockholm överklagar jaktbeslut runt om i landet trots att de själva inte berörs. På det här sättet ges det i praktiken möjlighet att obstruera och styra svensk jakt- och viltpolitik. Det finns också exempel på hur miljöorganisationer får bidrag för att sedan använda dessa för att motverka myndighetsbeslut. Det menar vi sverigedemokrater är en helt orimlig ordning.

Sverigedemokraterna vill även att sammansättningen av viltförvaltningsdelegationerna under länsstyrelserna återställs till den ursprungliga. Den tidigare sammansättningen gav en bättre balans mellan politik, olika intressen och myndigheter än den sammansättning som den tidigare regeringen införde och som är gällande i dag. Därtill behöver viltförvaltningsdelegationerna få tydligare mandat när det gäller skydds- och licensjakt.

Herr talman! När jakt saboteras störs inte bara ett viktigt samhällsintresse. Det handlar också om ekonomiska värden: jakten i sig samt utrustning och investeringar som förstörs eller går förlorade. Vi kan inte acceptera att jägare riskerar att utsättas för förföljelse, hot eller rent av misshandel. Vi kan inte acceptera att jaktorn förstörs eller att aktivister medvetet försöker störa jakten och förhindra myndighetsbeslut om skydds- och licensjakt.

Därför vill Sverigedemokraterna att det införs en särskild brottsrubricering för jaktsabotage. Det skulle tydligt markera att brottet riktar sig mot jakten och mot de svenska jägare som utsätts men också skicka en tydlig signal till brottsbekämpande myndigheter om att detta är angeläget att komma till rätta med.

Herr talman! Att svensk jakt och svenskt fiske är något fantastiskt som bör komma så många som möjligt till del är för oss en självklar utgångspunkt. Det handlar om möjligheten till jakt i hela vårt land, från söder upp till norr.

Den svenska rennäringslagen innebär i dag att medlemmar i samebyar får jaga och fiska i de områden

som samebyarna använder ovanför odlingsgränsen. För några år sedan kom den så kallade Girjasdomen. Den innebär att Girjas sameby som en följd av historiska omständigheter fått ensamrätt att upplåta småviltjakt och fiske utan statens samtycke och att staten genom länsstyrelsen inte längre får göra sådana upplåtelser. Efter domen har tillgängligheten till jakt och fiske i området kraftigt försämrats. Nu pågår fem rättsprocesser där andra samebyar hoppas på samma utfall som i fallet Girjas.

För Sverigedemokraterna är det uppenbart att rennäringslagen behöver förändras. Alla svenska medborgare bör ha samma möjlighet till jakt och fiske på statens mark. Det är orimligt att en mycket liten grupp samebymedlemmar får ensamrätt till stora landarealer av statlig mark när den i stället borde vara tillgänglig för fler.

Sammanfattningsvis vill Sverigedemokraterna att talerätten, som avgör vilka som har rätt att överklaga beslut om jakt och skyddsjakt, förändras så att enbart direkt berörda kan överklaga, att viltförvaltningsdelegationernas sammansättning återställs så att balansen mellan politik, intresseorganisationer och myndigheter förbättras, att en särskild brottsrubricering för jaktsabotage införs samt att rennäringslagen revideras så att jakt och fiske på statlig mark tillgängliggörs på lika villkor för alla svenska medborgare.

Tillsammans är detta fyra förslag som skulle göra den svenska jakten bättre och tillgänglig för fler och samtidigt stärka skyddet för jägare mot aktivister som försöker obstruera myndighetsbeslut. Svensk jakt är en del av vårt kulturarv och behöver försvaras.

(Applåder)

Anf. 2 TOMAS KRONSTÅHL (S):

Herr talman! Mycket riktigt ska vi i dag debattera jakt och viltvård, vilket alltid är lika spännande i den här kammaren. Jag vill börja med att yrka bifall till vår reservation nummer 2, som handlar om älgförvaltningsområden.

Behovet av etisk jakt och ansvarsfull viltvård har kanske aldrig varit större än i dag. I ett modernt samhälle där naturen ska både brukas och bevaras krävs kunskap, respekt och långsiktighet. Jakten är inte bara en fritidssysselsättning. Den är en viktig del av vår identitet och kultur, av förvaltningen av våra vilda djur och av balansen mellan människa och natur.

Etisk jakt handlar ytterst om respekten för viltet. Det innebär att jakten bedrivs med god kunskap om arternas biologi, med rätt utrustning och under former som minimerar djurens lidande. Skytten ska vara väl förberedd, kunna avstå när förutsättningarna inte är de rätta och alltid prioritera djurens välfärd framför prestationer och troféer. Ett snabbt och säkert skott, noggrann eftersökshantering och ansvarsfullt omhändertagande av köttet är självklart grundläggande principer för jaktetiken.

Herr talman! Viltvården är samtidigt en förutsättning för hållbar jakt. Det handlar om att skapa livsmiljöer där både jaktbara och icke jaktbara arter kan leva

och utvecklas. Genom biotopvård, utfodring när det behövs, anpassad avskjutning och samverkan mellan markägare, jägare och myndigheter kan vi säkerställa livskraftiga stammar i vår natur.

I Sverige har vi en lång tradition av lokal förvaltning genom exempelvis älgskötselområden och viltförvaltningsdelegationer, där ansvar och beslut tas nära naturen med lokal kunskap om både viltet och fodertillgången. Vi socialdemokrater vill förstärka den kunskapen och skapa en mer trovärdig förvaltning för allt klövvilt. Både jaktintresset och skogsvården ska finnas representerade, och det ska vara en opartiskt tillsatt ordförande. Detta är viktigt för att skapa balans och mer lokal kunskap och vetenskap när det gäller vilket klövvilt som finns och vilka eventuella skador som orsakats. Det är även mycket viktigt att se till den fodertillgång som finns för att därigenom skapa större kunskap och förståelse inför beslut om jakt och tilldelning.

Herr talman! Etik jakt är också en fråga om samhällsansvar. Viltstammar som inte förvaltas riskerar ofta att orsaka stora skador på skog och jordbruk, ökat antal trafikolyckor och obalanser i ekosystemen. En genomtänkt och vetenskapligt grundad licensjakt på allt vilt bidrar därför till både biologisk mångfald och trygghet på landsbygden.

Samtidigt måste jakten ha en stark folklig förankring. Öppenhet, transparens och dialog med allmänheten är avgörande för att upprätthålla förtroendet. Jägarakören behöver fortsätta att vara en bärare av kunskap, etik och ansvar – och stå upp mot oseriösa aktörer som riskerar att underminera det förtroendet.

Men med det sagt, herr talman, vill jag poängtera att vikten av att förvalta våra rovdjur är en del av samma ansvar som all annan viltförvaltning. Arter som varg, björn, järv och lodjur är naturliga inslag i den svenska faunan och har en viktig roll i ekosystemen. Samtidigt behöver även rovdjursstammar förvaltas på ett ansvarsfullt och långsiktigt sätt – precis som andra viltarter.

En reglerad och etiskt genomförd jakt på rovdjur är ett viktigt verktyg för att minska konflikter. I områden med täta stammar kan angrepp på tamdjur öka, jakthundar skadas och människors upplevda trygghet påverkas. För landsbygdsbor, fäbodbrukare och färgare är detta redan i dag en konkret vardag.

Om rovdjursförvaltningen upplevs som orättvis eller långt ifrån människors verklighet riskerar förtroendet för hela viltförvaltningen att undergrävas. I grunden handlar det om jakt och viltvård i balans: mellan brukande och bevarande, mellan tradition och modern kunskap, och mellan människa och natur. Med respekt för viltet och med långsiktighet som ledstjärna kan jakten fortsätta vara en mycket viktig del av ett hållbart svenskt landskap.

Herr talman! Det vi numera ser allt oftare är att beslutad jakt på våra rovdjursarter, precis som tidigare talare nämnde, blir överklagad. Jakten får därmed ställas in, inte sällan i sista stund eller till och med efter att jakten startat.

Detta är en ordning som inte kan fortsätta. Vi borde i stället vara tacksamma att vi har jägare som år efter år förbereder sig och tränar både sig själva och sina hundar för att genomföra en så bra och effektiv jakt som möjligt för att hålla även våra rovdjursstammar på rimliga nivåer.

Att även få förvalta våra rovdjur är oerhört viktigt för att skapa den nödvändiga balansen. Ska dessa jakter vara överklagningsbara måste våra länsstyrelser besluta om jakt i så pass god tid att eventuella överklaganden hinner behandlas innan jakten startar, så att denna viktiga jakt faktiskt blir genomförd.

Herr talman! Vi kan konstatera att regeringens höga svansföring när det gäller inte minst jakten på våra rovdjur, där den största prioriteringen var att vargstammen kraftigt skulle reduceras till 170 vargar, har blivit väldigt slokande för att inte säga helt kuperad.

Detta är dessvärre ännu ett utfall av den överklagandehysteri som nu av någon anledning råder i landet bland flera så kallade djurrättsorganisationer som regeringen inte lyckats hantera.

Ska vi både på kort och lång sikt komma till rätta med rovdjurspolitiken i detta land och skapa en förståelse bland både lantbrukare, jordägare och jägare samt boende på landsbygden måste det till en förändring.

Vi socialdemokrater vill se en betydligt mer förebyggande skyddsjaktförordning där skyddsjakten får ske på eget initiativ när tamboskap eller husdjur är direkt hotade. Man ska inte behöva invänta att skador och dödsfall sker – och ofta upprepade gånger.

Min övertygelse är att en skyddsjakt som upplevs som rättvis och skyddande ofta leder till en betydligt mer ansad debatt, inte minst om vargens vara eller inte vara.

Herr talman! Vi ser nu allt tydligare tecken på att klimatförändringarna även påverkar våra viltstammar. Den allt tidigare kommande våren påverkar inte minst våra älgstammar i de södra delarna av landet. Där blir både antalet kalvar och deras vikt allt lägre, vilket leder till att vi ser allt färre tvillingkalvar och att vi allt oftare ser självdöda kalvar i skogen.

Därtill kommer ett ganska kraftigt jaktryck på en stam som redan brottas med flera andra motstånd och svårigheter. Vill vi i framtiden ha en livskraftig älgstam i hela landet måste en större hänsyn tas både till de rent biologiska förutsättningarna och inte minst till hur den totala klövviltsstammen och fodertillgången i de aktuella områdena ser ut. Det är hög tid att vi ser älgen som det viktigaste viltet som det de facto är för både jägarna, medborgarna och inte minst kulturen och turismen i vårt land.

Avslutningsvis, herr talman, vill jag kort bara kommentera jakten och möjligheten och tillgången till naturen i hela vårt land.

Fjälljaksreformen – som vi genomförde för ett trettiotal år sedan, och som möjliggjorde för alla jägare att lösa jaktkort på statens mark ovan odlingsgränsen – ifrågasätts nu allt oftare av olika samebyar, inte minst på grund av Girjasdomen. Vi anser självklart att vi ska behandla alla våra invånare lika oavsett var de bor och

lever i vårt land. Samma regler ska gälla. Jakträtten ska därför följa markägaren, vilket i dessa fall är staten.

Anf. 3 REBECKA LE MOINE (MP) replik:

Herr talman! Tack till ledamoten för ett och annat klargörande om var Socialdemokraterna befinner sig i frågan!

Det nämndes att det var besvärligt och inte särskild välkommet att miljöorganisationer överklagar jakt. Det som hänt vad gäller vargjakt är att Sverige, med Sveriges regering i spetsen, var nära att bryta mot EU-rätt.

Har vi inte organisationer som ser till att påminna om att Sverige är en del av EU även i dessa delar är det väldigt oroväckande att Socialdemokraterna tycker att det är dåligt att överklaganden får ske.

Det är min första fråga. Står Socialdemokraterna upp för Århuskonventionen och för att vi ska vara en del av EU, till att börja med? Gör man det landar man också i att vi som nation måste följa de lagar som vi har stiftat gemensamt i EU.

Därför borde vi vara väldigt tacksamma över att miljöorganisationer verkligen tog det den rättsliga vägen när regeringen mot bättre vetande ändå drev på.

Herr talman! Den andra frågan är om Socialdemokraterna tycker att det är bra att vi bedriver licensjakt på lodjuret, som kanske är Sveriges mest omtyckta djur. Jakt under parningsperioden bryter mot EU:s art- och habitatdirektiv.

Är det bra att man skjuter lodjur som inte upprepade gånger eller i eskalerande fall har rivit får? Det är i så fall någon form av kollektiv bestraffning på ett sårbart djur i Sverige. Välkomnar Socialdemokraterna den jakten?

Anf. 4 TOMAS KRONSTÅHL (S) replik:

Herr talman! Tack, Rebecka Le Moine, för frågorna!

När det gäller vargen, om vi ska börja där, kan vi konstatera att det i det här fallet finns lite olika myndigheter och uttalanden som har gjorts.

Jag frågade landsbygdsminister Kullgren vilka rådgivare regeringen hade haft eftersom man kunde fatta ett sådant beslut om att ha si eller så många individer på licensjakten. Svaret jag fick var att det var samma expertmyndigheter som även hade rätt länsstyrelserna att fatta beslut om licensjakten.

Sedan tolkar man det i domstolen på ett annat sätt än vad Sveriges regering och dess expertmyndigheter har gjort. Då får man ställa sig frågan vem det är som har rätt. Jag vet inte vem som har rätt i det här fallet.

Det jag vet är att det finns en stor majoritet i Sveriges riksdag för att vi ska ha en minskad vargstam. Det står vi bakom. Om den sedan ska vara 170 eller 270 individer låter jag vara osagt. Jag är ingen expert på området. Men att vi ska ha en licensjakt på varg tycker jag är självklart. Det är också en del av det faktum att vi förespråkar en helt annan skydds jakt, för dagens skydds jakt är inte tillfredsställande. Det är inte tillfredsställande när man som tamboskapsägare flera

gångar om får sina djur rivna och dödade utan möjlighet att skydda dem. Då kan vi lika gärna säga att vi ska minska vår egen livsmedelsberedskap i Sverige, för det går helt enkelt inte att ha nötkreatur och betesdjur när det finns för mycket varg.

I det fallet anser jag att det är bättre att satsa på en betydligt mer human och rättssäker skydds jakt som gör att vi kan skydda vår tamboskap och våra tamdjur. (Applåder)

Anf. 5 REBECKA LE MOINE (MP) replik:

Herr talman! Tack, Tomas Kronståhl, för svaret, som handlade om lite andra saker, nämligen skydds jakt! Där är vi helt överens, så de delarna är väl egentligen inte så mycket att debattera.

Det vi inte är överens om är att vi politiskt ska sätta referensvärdena. Det är där man bryter mot lagen. Lagen säger att vi ska förlita oss på experter. Ledamoten nämnde något som jag kan instämma i: "Jag är ingen expert". Men det finns expertmyndigheter som vi ska använda oss av.

Jag tycker att frågan angående rådgivare på ett sätt är lite gullig, för det här handlar om inte om rådgivare som har berättat något för politiker, utan det handlar om ett vallöfte. Det är ett vallöfte som flera företrädare har gett när de har sagt: Vi ska halvera vargstammen i Sverige. Att det sedan bryter mot EU-rätten har man liksom inte pratat högt om. Det är där vi hamnar, och det blir en vurpa och en ganska pikant situation där vargjakt ställs in trots att vi vet och har vetat under hela processen att detta bryter mot EU:s lagar.

Jag fick inte svar på den fråga som jag tycker är viktig, och det är nog många som vill ha ett tydligt svar: Tycker Socialdemokraterna att det är bra att vi skjuter lodjur, som är en rödlistad art?

Det handlar alltså inte om skydds jakten, för där finns det egentligen ingen debatt i den här kammaren. Alla partier skriver under på att skydds jakten kan vara berättigad just av de skäl som ledamoten nämner, det vill säga ett flertal upprepade och eskalerande beteenden som rivningar och så vidare.

Lodjur är det mest populära djuret i Sverige och ett djur som väldigt många drömmer om att få se men aldrig har sett. Lodjur, som inte innebär någon skada eller fara för samhället eller för färegare, ska nu ändå på flera håll i Sverige skjutas i stor skala. Det talas om att 10–11 procent av hela lodjurspopulationen ska skjutas. Ställer sig Socialdemokraterna positivt till detta?

Anf. 6 TOMAS KRONSTÅHL (S) replik:

Herr talman! Jag sparade faktiskt medvetet lodjursfrågan till detta replikskifte.

Jag har haft förmånen – och ett av de tuffaste uppdrag jag har haft i mitt liv – att sitta i viltvårdsnämnden i Kalmar län och ha ansvar för just rovdjursfrågan. Alla organisationer är representerade i viltvårdsnämnden. Vi skulle då, för 20 år sedan, komma fram till hur många lodjur vi skulle acceptera i vårt län, och faktum är att vi kom fram till ett enigt beslut efter mycket diskussion och väldigt mycket faktainhämtning.

Vi beslutade att antalet skulle överstiga fyra lodjursfamiljer för att man skulle tillåta licensjakt, och det har gällt i länet sedan dess. Nu har vi så pass många fler lodjur i vårt län att vi tillåter licensjakt. Det finns ingen jägare som skjuter en lodjurshona med medföljande unge; det händer i alla fall inte bland etiska jägare. Vi skjuter inte heller älgkon före kalven.

Det är många gånger samma organisationer som värnar dessa lodjur. Men lodjur lever inte av grönsaker, utan de tar andra bytesdjur. Jag råkar bo i ett ganska lodjurstått område, och jag kan säga att det går åt en hel del rådjur och en hel del rådjurskid för att mätta dessa lodjur. Skulle inte vi jägare vara med och förvalta lodjursstammen skulle vi snart inte ha några rådjur kvar, och då skulle säkert samma organisationer försöka stämma oss för att vi inte har skyddat de djuren.

Det är alltså hela tiden en balans, precis som jag sa i mitt anförande. Det gäller att förvalta allt vilt på ett klokt sätt.
(Applåder)

Anf. 7 JOHN WIDEGREN (M):

Herr talman! Vi för diskussioner om jakt, viltvård och jägare och om rovdjur, klövvilt och annat i den här kammaren, och det är en kammare som i mångt och mycket är överens i de här frågorna.

Jag tycker att det har varit tydligt både under Sverigedemokraternas och Socialdemokraternas anförande, och det kommer också att bli tydligt i det som jag kommer att säga, att det finns en väldigt bredd och ett stort stöd för det vi faktiskt håller på med i Sverige, det vi vill göra och det som den här kammaren fattar beslut om gång efter annan.

Det är få politikområden vi är så överens om som just jakten. Det är en styrka. Det är också en styrka att jakten i Sverige har ett så högt förtroende. Vi har fortfarande förtroendesiffror på omkring 85 procent – så många står bakom den svenska jakten. Det är väldigt höga siffror.

Inte desto mindre är detta något som vi ska förvalta och vara rädda om, för det är en ständig match att förvalta det här. I debatten har nämnts jaktetik, vilka djur vi ska skjuta och så vidare. Vi skjuter kalven före kon, och det handlar om annat sådant som är självskrivet för en jägare som vistas i svensk natur i dag.

Jägarna behövs, herr talman! Jägarna bidrar med viltvård och trafikeftersök. Den här vintern har varit ovanligt lång och hård. Det gäller särskilt i södra Sverige, där vi inte är så vana vid den typen av vintrar. Då är det jägarkåren som ställer upp och ser till att stödutfodra de vilda djuren och ser till att de har det bra. Det är jägarkåren som gör det här; det är ingen annan.

När viltstammarna är för stora lokalt är det jägarkåren som kan hjälpa till att minska dem. Det gäller när till exempel vildsvinen eller dovviltet har blivit för många. Då är det jägarna som hjälper till.

Vi vet hur det är vid trafikeftersök. Jägarna ställer upp gång efter gång, året runt, på dygnets alla timmar med tränade hundar och med stor kunskap. Det här är

en tjänst som jägarna gör för Sverige och det svenska samhället. Man kanske bara förväntar sig att det ska ske, men så enkelt är det inte. Vi ska vara de som står upp och berättar att det här är någonting bra och fantastiskt som jägarna gör. Så ja, jägarna behövs, och vi behöver vara rädda om den svenska jägarkåren!

Frågan om rovdjuren har lyfts i debatten. Det finns en stor samstämmighet också i hur vi vill förvalta rovdjuren i Sverige, nämligen med licensjakt. Vi vill också se att rovdjuren förvaltas på ett rättssäkert och långsiktigt sätt, för vi vet att det är med rättssäkerhet och långsiktighet vi bygger upp de svenska viltstammarna. Det är så vi faktiskt har förvaltat de svenska viltstammarna.

Vi kan gå tillbaka ända till Svenska Jägareförbundets grundande år 1830, när jägarna gick samman och bestämde sig för att förvalta det svenska viltet. Och hur förvaltar vi det? Jo, genom jakt. Det är då det finns en acceptans, och jägarna går samman och hjälps åt. Det spelar ingen roll om det är klövvilt eller rovvilt; acceptansen växer när det finns en samlad organisation och en förutsägbarhet i förvaltningen.

Det är därför bekymmersamt när vi ser hur det går till. Den här kammaren bestämmer hur förvaltningen ska se ut, och våra myndigheter är med på banan. Vi har viltförvaltningsdelegationer ute i länen som sätter upp mål för hur stora rovviltstammarna ska vara regionalt, för det är så vi vill ha det. Vi vill hantera det regionalt.

Anställda personer på länsstyrelserna sköter inventeringen tillsammans med jägarkåren och tar fram resultat. Sedan fattas det beslut om hur stora uttagen ska vara, och vi förbereder oss för licensjakt, oavsett om det är varg eller lodjur.

Sedan överklagas det, och så blir det stopp – stopp och belägg för det som en så stor del av Sveriges demokrati har bestämt att vi ska göra!

Detta är olyckligt. Det sätter käppar i hjulen för den framgångsrika svenska viltförvaltning som har byggts upp under lång tid. I fråga om rovdjursförvaltning är Sverige kanske bland de absolut bästa i Europa. Det går bra för de stora svenska rovdjuren, och det gör det tack vare att vi har god kontroll. Då ska vi också förvalta med jakt.

Det talades tidigare här om hot och hat mot jägare, jakt och så vidare. Vi vet till exempel att vår landsbygdsminister utsattes för hot vid sin bostad av organisationer som är emot de svenska demokratiska besluten kring jakt.

Jag är själv jaktledare på min egen mark, herr talman, och ber numera alla gästande jägare att kontrollera jakttornen innan de kliver upp i dem. Allt som oftast är nämligen benen på jakttornen numera avsågade. Vi har inte själva blivit drabbade, men jag vet väldigt många som har blivit det. Det är livsfarligt. Jägare med vapen går upp i ett torn, och så är benen avsågade av människor som inte tycker om att vi jagar i Sverige. Vi kan aldrig acceptera detta – aldrig!

Detta är också något som en stor del i denna kammarer markerar: I Sverige jagar vi under ordnade

former, med licensjakt och med skyddsjakt när det behövs.

Herr talman! Fjälljakten i de svenska fjällen har varit en stridsfråga under lång tid. Jag satt själv tillsammans med Kristdemokraternas Kjell-Arne Ottosson i den renmarkskommitté som lades ned för något år sedan. Det var nog tur att den lades ned, och vi båda var nog starka anledningar till detta. Med den grund och de direktiv den hade kunde denna kommitté inte landa rätt. Redan debatten här har visat att det finns en stor majoritet för något annat än det som den utredningen faktiskt hade lett till.

Jag kommer mycket väl ihåg det: Kjell-Arne Ottosson och jag var emot direktiven redan från början. Vi ville något helt annat, och vi var ganska tydliga när delbetänkandet skulle skrivas med att vi ville ha en reservation. Det glädde mig att också Sverigedemokraterna efter vissa påtryckningar var med på den reservationen. Det var tack vare detta vi sedan kunde lägga ned utredningen.

Nu har vi börjat titta på direktiv till en ny utredning, en utredning som kan belysa det som Socialdemokraterna talade om här: alla svenskers rätt till jakt och fiske på statens mark ovanför odlingsgränsen. Det är dit vi vill att en ny utredning ska komma, och den utredningen är på gång.

Herr talman! Just nu pågår en översyn av jakttiderna – hur länge vi ska jaga viltet under året och så vidare. Det finns ett antal förslag om förlängda tider på rådjursjakt och hundanvändning vid jakten och även förlängda jakttider på älg. Jag tror att det vore direkt olyckligt. Vi har redan i dag generösa jakttider i Sverige, och vi borde kunna förvalta stammarna inom de jakttiderna. Vi ska inte bedriva jakt på de vilda djuren under längre tid, särskilt inte med hund. De behöver ha sin återhämtning inför den tid då de ska få sina ungar. Jag hoppas att vi ska kunna landa det här jaktidsförslaget på ett så bra sätt som möjligt så att vi fortsatt får njuta av jakten tillsammans.

Det är nämligen precis det vi gör: Vi jagar tillsammans – män och kvinnor, över partigränser, hög som låg, rik som fattig. Alla samlas och kommer till gemensam sak. Vi använder våra jakthundar tillsammans, pratar, ljuger och äter god mat, och älgtroféerna blir större och större ju längre kvällen går. Det är precis så här det har varit med jakten, och det är så här det ska vara även fortsättningsvis.

Herr talman! Bara så att ingen glömmer bort det: Jakt är en naturupplevelse och ger bra mat, men det går inte att sticka under stol med att det också är kul när det smäller.
(Applåder)

Anf. 8 TOMAS KRONSTÅHL (S) replik:

Herr talman! Tack, ledamoten Widegren, för ett tal som var inspirerande på många sätt! Det var väldigt mycket klokt som vi tycker lika i.

Nu var dock min tanke att vi skulle debattera älgen lite. Vi känner alla till att den har haft en hård tid ett tag och nu är på väg att bli rödlistad. Vi hade en expert

hos oss i miljö- och jordbruksutskottet och kunde då konstatera att älgens förutsättningar ser ganska olika ut i hela vårt land men att jakttrycket däremot är ungefär detsamma, det vill säga hårt, över hela landet.

Sedan ungefär 20 år tillbaka har det varit väldigt stort fokus på betesskador – inte minst på tall, herr talman. Där har vi varit ganska mycket i händerna på skogsindustrierna. De har något de kallar Äbin, där de undersöker hur mycket skador det får vara på tallen. Man kan ifrågasätta mätmetoden i sig, men det är ett faktum att fokus endast har varit på älg trots att vi i södra och mellersta Sverige har väldigt mycket annat klövvilt som också gillar tall.

Min fråga till ledamoten Widegren blir då om Moderaterna kan påverka regeringen att se över beslutsunderlagen till länsstyrelsen när det gäller tilldelningen av älg. Kanske vi kan ändra så att vi i stället för att som i dag skjuta kalvar och kor faktiskt försöker bevara och få upp stammen lite.

Anf. 9 JOHN WIDEGREN (M) replik:

Herr talman! Jag tackar för frågan. Debattera älgen skulle vi kunna göra en hel eftermiddag. Jag tror dock att Moderaterna och Socialdemokraterna är överens i väldigt mycket.

Jakttrycket har varit högt under en tid, absolut. Dock ser vi nu att trenden vänder för älgen. Inte desto mindre har den minskat över tid, vilket gör att den kan vara aktuell för rödlistning. Det är då otroligt viktigt att man inte blir panikslagen. En rödlistning av älgstammen innebär egentligen en nedgång med 15 procent, så det är inte hela världen. Dock kan vi helt klart se att vi har färre älgar.

Älgen är absolut vårt högsta och ädlaste vilt, och älgjakten är en svensk tradition. Vi borde därför ge den lite mer kärlek än vi gör. Jag tycker att ett första steg var när vi i miljö- och jordbruksutskottet under forskningsdagen hade en hel förmiddag om älgen. Det var ett jätteviktigt och bra första steg. Vi tackar också Tomas Kronstahl för stödet i det.

Vad gäller Äbin tycker jag också att det är ett trubbigt verktyg. Jag vill förtydliga att Äbin inte är skogsbolagens utan Skogsstyrelsens verktyg, men det är trubbigt. Precis som jag sa under utskottstiden kan en älgko med kalv helt plötsligt bestämma sig för att parkera i en tallplantering. Jag hade själv precis ett sådant fall hemma i år. Det blir enorma skador. Faller då en sådan plantering in i en av Äbinrutorna blir det såklart katastrofala inventeringsresultat. Det är alltså inte så lätt.

Jag skulle gärna se att vi började se över verktygen kring Äbin. Jag tror inte att det är ett hållbart verktyg framåt, särskilt inte när vi i södra delen av landet har så breda klövviltsstammar.

Anf. 10 TOMAS KRONSTÅHL (S) replik:

Herr talman! Jag tackar John Widegren för svaret. Det låter ändå förhoppningsfullt att vi kanske kan se över detta. Jag känner att det skulle vara väldigt mycket klokskap i att se till helheten när det gäller just

skadorna. Kanske skulle vi också räkna in vad älgens värde är där den faktiskt existerar. Vi vet ju att man inte minst i våra grannländer Tyskland och Danmark har stor förkärlek för att se riktiga älgar, och om de får se älgar i verkligheten kanske de slipper ta skyltarna med älgar på. Det är faktiskt mycket bättre.

Slutligen har jag en fråga till. Jag måste berömma ledamoten Widegren för framhållandet av jägarkåren, som verkligen gör ett enormt arbete. Jag kommer ihåg när jag började jaga. Då fick vi ingen ersättning över huvud taget för eftersök av påkört vilt, utan då var det ett helt ideellt nattarbete som markägare och jaktintresserade fick göra. Det var mindre roligt i vissa stunder, kan jag säga, men det har blivit bättre. I dag får man ersättning, och det är betydligt mer professionellt.

Jag tänkte framhålla jägarkåren i Västmanland – och det var säkert så för hela Sverige – under den afrikanska svinpesten. Vi tog hand om svinpesten på ett föredömligt sätt. Min övertygelse är, herr talman, att det var tack vare den svenska jägarkåren som vi lyckades få bukt med svinpesten. Det kunde ha blivit en förödande historia för Sverige om vi inte så snabbt och resolut hade tagit tag i problemet.

Dock har jag fått veta att jägarna har lagt ut pengar för sitt arbete där men inte fått någon ersättning. Det tycker jag är tokigt. Kan vi inte se till att de åtminstone får ersättning för utlägg?

Anf. 11 JOHN WIDEGREN (M) replik:

Herr talman! Jag tackar för resonemanget, Tomas Kronstahl.

Låt mig avsluta det första partiet vi var inne på. Jag tycker absolut att man behöver se över inventeringsmetoderna för skogsskador från viltet. Men jag är också orolig för dem som vill införa en tydligare flerårsförvaltning på offentlig nivå. Vi har en gång i tiden gett bort bestämmandet över älgen till det offentliga. Den bestämmer vi inte riktigt över själva längre. Men det övriga viltet får vi jägare, brukare och ägare förvalta själva utan inblandning av det offentliga. Det vill jag ska bestå. Jag tror att vi kan göra det själva utan länsstyrelsernas förvaltningsplaner, och så vidare.

Sedan var det svininfluensan, eller afrikansk svinpest som det också heter. Vi förstod att den förr eller senare skulle komma till Sverige. Det gjorde den också. Aldrig har väl något land hanterat den så snabbt och så väl som vi faktiskt gjorde. Jag instämmer med Tomas Kronstahl i att det i mångt och mycket berodde på det arbete som den svenska jägarkåren gjorde så snabbt i ett tidigt skede.

Det är inte någon slump att andra länder frågar Sverige: Hur gjorde ni, och hur fick ni jägarkåren att engagera sig så mycket? Man vill då ha Sverige som ett exempel på hur nya utbrott kan hanteras på europeisk nivå. Det är bra.

Vad gäller de ekonomiska delarna har jag ett jätetråkigt svar. Jag är inte tillräckligt uppsjungen på det hela. Jag tycker att det är rimligt att om jägarkåren har haft utgifter som de normalt inte har borde de också få en ersättning. Men jag är inte uppsjungen på hur

ärendet ser ut, utan det ligger någonstans hos regeringen. Då tänker jag att regeringen får svara på den frågan.

Anf. 12 KAJSA FREDHOLM (V):

Herr talman! Det förebyggande arbetet för att minska riskerna för angrepp på tamdjur från rovdjur är mycket viktigt. Angrepp från rovdjur orsakar stort lidande för de drabbade och kan påverka de ekonomiska förutsättningarna att bedriva tamdjurshushållning för den enskilde.

Herr talman! Ett stärkt förebyggande arbete mot rovdjursangrepp förbättrar även acceptansen för våra rovdjur. De har även stor betydelse för ekosystemens funktion.

Vi i Vänsterpartiet vill att regeringen ska återkomma med förslag på åtgärder för att stärka det förebyggande arbetet mot rovdjursskador och även åtgärder för att minska den illegala jakten på rovdjur.

Vidare anser vi att det enda rimliga förhållningssättet när vi förvaltar våra rovdjur är att vetenskapen och forskarna, inte politiker, bedömer hur stora stammarna av våra rovdjur behöver vara för att de långsiktigt ska ha en gynnsam bevarandestatus. Vi anser därför att berörda aktörer bör involveras i en långsiktig strategi för en rovdjursförvaltning som säkerställer gynnsam bevarandestatus för våra stora rovdjur.

Herr talman! Regeringen bör även komma med förslag på åtgärder som stärker möjligheten för vargindivider från den finsk-ryska populationen att vandra in till Sverige och bidra till en ökad genetisk variation i vår vargstam.

Trots att vargen är klassad som starkt hotad i Sverige på grund av en liten population med hög inavelsgrad tillåts genom licensjakten jakt på vargindivider som inte orsakat skada. Jakten kan även innebära att individer som är genetiskt viktiga för den begränsade stammen dödas.

Vi i Vänsterpartiet anser att det inte är förenligt med en hållbar förvaltning att tillåta licensjakt på varg, och vi vill att den ska upphöra. Den enda jakt som bör vara möjlig på varg är skyddsjakten, som vi däremot anser är ett mycket viktigt redskap att värna för tamdjursägare och för den allmänna acceptansen. Med borttagen licensjakt kan i stället förutsättningarna för nödvändig skyddsjakt stärkas.

Herr talman! Trots att lodjur som art är klassad som sårbar i den svenska rödlistan bedrivs, förutom illegal jakt, licensjakt på arten. Både Rovdjursföreningen och Naturskyddsföreningen har vänt sig till EU-kommissionen eftersom man anser att den beståndsbegränsande licensjakten på lodjur saknar stöd i art- och habitatdirektivet.

Vi delar organisationernas uppfattning att licensjakten på lodjur är olämplig, och vi välkomnar att man vänt sig till EU-kommissionen för att pröva frågan. Vi anser att skyddsjakt på lodjur såväl som skyddsjakt på andra rovdjur är ett viktigt redskap som bör finnas kvar för tamdjursägare. Men vi ser inte skäl till att ett stort antal lodjur slumpmässigt dödas i jakt med

lössspringande hundar. I stället bör det förebyggande arbetet mot rovdjursskador stärkas och ersättningen förbättras vid förlust av tamdjur. Vi anser att licensjakt på lodjur ska upphöra.

Jag yrkar bifall till reservation 5 i betänkandet. (Applåder)

Anf. 13 ANDERS KARLSSON (C) replik:

Herr talman! Ledamoten lyfte upp skyddsjakt på rovdjur i sitt anförande. Är det inte defensivt med skyddsjakt på rovdjur? När man kommer ut i hagen där det ligger en flock döda lamm, kan man under de omständigheterna över huvud taget prata om skyddsjakt och djurskydd?

Min uppfattning är att licensjakt är enda vägen fram om man över huvud taget ska kunna hantera rovdjur. Skyddsjakt är bra, och den möjligheten ska finnas, men den kan inte vara den huvudsakliga vägen framåt. Alla andra åtgärder som vi har för att hantera rovdjur blir komplexa. De är inte tillräckliga för att nå framgång, för att få mer livsmedel enligt livsmedelsstrategin. Vi måste kunna se flera saker samtidigt. Just rovdjuren är här centralt.

Anser inte ledamoten att vi också måste ha licensjakt för att hantera rovdjuren så att de inte förorsakar de plågsamma skador som tamdjur kan få i dag?

Anf. 14 KAJSA FREDHOLM (V) replik:

Herr talman! Jag tackar för frågan.

Som ledamoten nämner är det oerhört trist, sorgligt och inte bra alls när tamdjur – får och lamm antar jag att ledamoten syftar på – utsätts. Problemet är när rovdjuren är hotade. Licensjakt på rovdjur minskar möjligheterna till en väl utvecklad och bra skyddsjakt som kan ske snabbt.

Man behöver också arbeta förebyggande. Om man har tamdjur behöver man även kunna få bidrag och hjälp, till exempel när det gäller stängsel. Vi har budgeterat även för arbetskostnader för att sätta upp stängsel. Det behöver även finnas en god och väl fungerande skyddsjakt. Och ersättningen man kan få för rivna tamdjur behöver förbättras. Jag tror på den metoden.

Vi behöver ha en gynnsam bevarandestatus på rovdjuren. Då blir licensjakten ett problem.

Anf. 15 ANDERS KARLSSON (C) replik:

Herr talman! Ser inte ledamoten att det finns ett samband mellan att vi har en 30-procentig självförsörjning på lamm i Sverige och att rovdjurspolitiken inte fungerar? Vi måste se det sambandet.

Ersättning är en sak, men vi får inte nya lammproducenter att etablera sig där det finns varg. Jag ser det jättetydligt i mitt hemlän, Jönköpings län. Där har vi varg både i söder och norrut där det är naturligt att få in lammproducenter, men vi får inte in nya lammproducenter på grund av avsaknaden av en väl fungerande politik på rovdjursidan.

Utifrån hur vargen betar sig i verkligheten måste vi ha licensjakt, även om vargarna är få. Jag anser att det ledamoten anför inte fungerar i praktiken, och jag vill

påstå att det styrks av hur det ser ut i verkligheten; vi har en självförsörjningsgrad på 30 procent.

Om ledamoten ser något annat vi kan göra för att få upp självförsörjningen till 50–60 procent vore jag tacksam att få höra det.

Anf. 16 KAJSA FREDHOLM (V) replik:

Herr talman! Nu är det inte så att vargen river tamdjur överallt i Sverige. Ledamoten nämner Jönköpings län som exempel, och i Mellansverige finns det problem.

Jag tror dock att ledamoten inte funderar på detta med att skyddsjakten måste förbättras. Jag tycker inte att det går att säga att vi har dragit lärdom när det fortfarande kan göras saker för att förbättra det förebyggande arbetet och se till att skyddsjakten kan fungera smidigare och snabbare.

Anf. 17 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD):

Herr talman! Flera av dem som har stått i den här talarstolen före mig i dag har verkligen sjungit jaktens lov. Jag skulle absolut kunna använda även mina tilldelade minuter till att göra det. Jakten betyder otroligt mycket för så många, även för det svenska samhället. Den här gången ska jag dock inte göra det mer än så, utan jag tänker använda min tid till att bemöta reservationerna i detta betänkande.

Jag vill börja med att yrka avslag på reservationerna och bifall till utskottets förslag i betänkandet. Orsaken till att vi yrkar avslag på reservationerna är i de allra flesta fall att arbete redan görs. Vi är alltså inte emot intentionerna i reservationerna. Men arbete pågår redan.

När det däremot gäller några andra reservationer yrkar vi avslag på dem för att vi verkligen menar att det är fel.

Det finns en reservation om översyn av jaktlagstiftning och viltförvaltning. Den 15 januari i år överlämnade Jaktlagstiftningsutredningen sitt slutbetänkande *En ny viltförvaltningslagstiftning*. I betänkandet föreslås att en ny viltförvaltningslag och en ny viltförvaltningsförordning med tydligare struktur och modernare bestämmelser ska ersätta nuvarande jaktlag och jaktförordning.

Utredningen föreslår att viltförvaltningen ska syfta till att bevara och främja de inhemska viltarterna, främja ett hållbart brukande av vilt som resurs samt begränsa de skador och olägenheter som orsakas av viltet. Man bemöter alltså det som anförs i motionen om just viltskador. Av den anledningen röstar vi alltså nej till reservationen. Det beror inte på att frågan om viltskador inte är viktig.

Betänkandet har skickats ut på remiss, och remisstiden gäller till den 15 maj. Sedan kan regeringen agera och lägga fram en proposition.

En annan reservation, som också har varit uppe till lite debatt här, handlar om älgförvaltningen. Precis som det står i betänkandet är det oerhört viktigt att vi har en livskraftig älgstam. Samtidigt måste skadorna på jord- och skogsbruk vara hanterbara.

Älgförvaltningen måste vara långsiktig och lokalt förankrad utifrån de förutsättningar som råder. Vi ser verkligen stora skillnader i landet gällande hur mycket älg som finns i markerna. Och orsakerna är lite olika beroende på var i landet man befinner sig. Därför är det lokala perspektivet väldigt viktigt.

Älgen är vår svenska nationalsymbol, och den är sannerligen värd att vårda. Det fick vi också höra på vår forskningsdag för en vecka sedan, som flera redan har varit inne på här. Där var älgen i fokus för utskottets del.

Delar av det som berörs i motionerna tas också upp i den tidigare nämnda utredningen. Där får arbetet ha sin gång. Om förvaltningen ska fungera bra bygger det på samarbete mellan olika intresseorganisationer, inte på ett ställningskrig. Vi ska dessutom komma ihåg att de flesta jägare också är markägare, och man vill ha en god och jaktbar älgstam på sina marker.

Herr talman! Jag går över till vildsvinsförvaltningen. Det finns en reservation om att man önskar en minskad vildsvinsstam. Jag ser inte några stora skillnader där heller. Dock har det funnits lite utmaningar. Den tidigare regeringen gav 2020 ett uppdrag om att få ut mer vildsvinskött på marknaden. Det tog fram till oktober 2024 innan det blev verklighet. Det berodde inte på att den tidigare rödgröna och sedan den röda regeringen drog benen efter sig och inte på att den nuvarande regeringen drog benen efter sig. Det var flera myndigheter som trätade varandra, och man kom inte framåt.

Efter det har vi sett upprepade grundstötningar i just vildsvinsfrågan. Det är tydligt i livsmedelsstrategin att man har gett Livsmedelsverket uppdrag för att det ska komma ut mer vildsvinskött på marknaden. Men gång efter annan stöter det på patrull.

I februari i år beslutade regeringen om en ändring i jaktförordningen som innebär att möjligheterna att bedriva skyddsjakt på vildsvin utökas. Det är bra. Allt vi kan hjälpa till med är bra. Det finns redan många hjälpmedel. Men det absolut viktigaste är att få ut mer kött på marknaden, så att jägare får avsättning för de vildsvin de skjuter. Det är det absolut bästa sättet att öka avskjutandet och därmed minska vildsvinsstammen.

Jag går vidare till rovdjursförvaltningen. Jag hade egentligen tänkt begära replik på Kajsa Fredholms anförande. Men det var så kort att jag inte hann trycka på knappen medan jag satt och laddade, herr talman.

Jag noterar dock att både Vänsterpartiet och Miljöpartiet har reservationer i frågan. Kajsa Fredholm var inne på att det måste göras förebyggande arbete. Det absolut viktigaste förebyggande arbetet som kan göras är att ha en väl fungerande licensjakt på de här arterna.

Det handlar också om att ta krafttag mot den illegala jakten, som man ondgör sig över. Nu har vi hamnat i en situation där både vargjakt och lodjursjakt stoppas. Det om något, herr talman, föder och göder illegal jakt. Stoppade licensjakter leder alltså i rakt motsatt riktning.

Såväl björn som lo, varg och järv ligger över gynnssam bevarandestatus i Sverige. Att vi då inte ska

förvalta de stammarna pekar väl snarare på någon sorts häpnadsväckande okunskap eller på att ideologin är viktigare än ekologin.

Herr talman! Under hösten och vintern har vi också sett att föreningar som befinner sig långt ifrån berört område har överklagat. Till och med föreningar från andra länder har överklagat jakten. Därför är det oerhört viktigt för Kristdemokraterna att förändra talerätten.

Implementeringen av Århuskonventionen har gått alldeles för långt i Sverige. Århuskonventionen måste implementeras på nytt och på en miniminivå. Det är de som är direkt berörda som ska ha möjlighet att överklaga, inte en organisation från till och med ett annat land.

Herr talman! Regeringen har gjort ett jobb på EU-nivå. Man har gjort förändringar i Bernkonventionen och i art- och habitatdirektivet. Man har gett uppdrag till Naturvårdsverket gällande förvaltningsåtgärder, inklusive pengar i budget.

Men för att korrigera det som sades i ett tidigare replikskifte, där jag ju inte själv kunde begära replik, har EU-kommissionen inte någonstans fastslagit att Sverige bryter mot direktivet, och inte heller EU-domstolen. Det har inte inletts något nytt överträdelseförfarande. Det tidigare överträdelseförfarandet har avslutats. EU-kommissionen har ställt frågor, men man har inte sagt att Sverige har brutit mot direktivet. Här finns det någon form av missförstånd, herr talman.

Vad gäller skarvförvaltningen kan jag bara ställa mig bakom intentionerna gällande ökad skarvjakt. I den så kallade havsmiljöpropositionen, som vi antog hösten 2024, kanske, gjorde regeringen bedömningen att förvaltning av predatorer som säl och skarv bör ingå i en ekosystembaserad havsförvaltning som styrs av alla tre hållbarhetsdimensioner. Sverige bör därför vidare verka för att allmän jakt på skarv införs och för att skadeverkningarna av skarv minskar. Detta ställde sig riksdagen helt bakom. Det har getts ytterligare uppdrag på den fronten vad gäller både säl och skarv, även om den här reservationen berör just skarv. Jag hoppas att vi kommer i mål där.

Jag noterar att min tid rusar iväg, herr talman, så jag ska gå mot avslutning och stryka lite grann.

Jag vill avsluta med jakt och fiske på renbetesmarker. Där ska, herr talman, en ny utredning tillsättas. I en reservation från Miljöpartiet skriver man: "Motionärerna utgår från att regeringen, utifrån såväl Girjasdomen som Renmarkskommitténs delbetänkande, i beredningen av en ny utredning skapar förutsättningar för en långsiktig inriktning när det gäller samernas rätt till mark och vatten, liksom till jakt och fiske."

Detta är en total miss. Vilka samers rätt? Alla samer har inte den rätten i dag. Det finns andra som har bott uppe i norr lika länge – kväner, lantalaiset, tornedalingar. De har ingen rätt. Andra svenskar borde ha lika stor rätt att jaga på statens marker. Direktiv för en ny utredning bereds nu, en utredning som har chansen att hålla hela vägen eftersom den tar hänsyn till alla som bor i Sverige, inte bara en minoritet av en

minoritet av en minoritet. Det är vad Miljöpartiet önskar med sin motion.
(Applåder)

Anf. 18 TOMAS KRONSTÅHL (S) replik:

Herr talman! Tack, Kjell-Arne Ottosson, för ditt anförande!

Jag tänkte att jag skulle fortsätta lite när det gäller älgstammen. Jag värnar hårt om min älg, som jag tycker att jag ser alldeles för sällan.

Vi hade ju, som du sa, Fredrik Widemo från Sveriges lantbruksuniversitet på vårt utskottsmöte. Det var en väldigt intressant föredragning. Vi kan konstatera att älgen har väldiga problem i stora delar av vårt land. Kjell-Arne ställde föredömligt den sista frågan: om Fredrik i fem punkter eller så kunde sammanfatta vad som var viktigast för att rädda älgstammen. Han sa då att det skulle vara bra med en samförvaltning när det gäller klövviltet.

Låt mig vara tydlig här, herr talman. Jag önskar inte på något sätt att staten ska ta över ansvaret för fler viltarter än den har ansvar för i dag. Det jag anser är viktigt är att vi i stället för älgförvaltningsområden ser på klövviltförvaltningsområden som en helhet och tar till oss vad vi faktiskt har för vilt. Det ser olika ut i landet.

Jag tycker att detta är oerhört viktigt. Ska vi ha kvar den lokala och regionala förvaltningen av vårt vilt måste vi hela tiden uppgradera och förnya oss och ta till oss ny kunskap. Jag anser att det är oerhört viktigt att vi faktiskt får in alla de klövviltsarter som vi har.

Min fråga när det gäller detta blir om ledamoten Ottosson kan tänka sig att se över det här – att faktiskt ta in samtliga klövviltsarter i en framtida förvaltning.

Anf. 19 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Herr talman! Tack, Tomas Kronstahl, för frågan!

Ja, jag kan absolut göra det, men det hjälper föga. Det är bättre att få regeringen att göra det; då blir det mer kraft bakom det. Det är kanske egentligen ditåt Tomas Kronstahl pekar.

Precis som Tomas Kronstahl säger är det ingen tvekan om att det ser väldigt olika ut beroende på var vi befinner oss i landet. Vi har verkligen olika typer av problematik, om vi ens har en problematik med viltskador. Vissa av oss bor i så viltfattiga delar av landet att det numera är väldigt stort när man får se en älg. Det trodde man inte i Värmland för 30 år sedan. Precis som Thomas Kronstahl säger är det jätteviktigt att se detta som en helhet i och med att vi nu ser att de olika klövviltstammarna ökar i större delar av vårt land.

Det är väldigt roligt att höra en socialdemokrat lyfta lokal och regional förvaltning och säga att det inte är staten som ska stå för förvaltningen. Det värmer mitt hjärta, herr Kronstahl, och jag hoppas verkligen, herr talman, att vi kan fortsätta ha lokal och regional förvaltning. Jag kan inte se att vi egentligen har någon form av politiska skillnader mellan oss i denna fråga.

Jag ser som sagt också verkligen värdet av att vi får en förvaltning där vi ser alla klövviltsarter, just för att kunna bemöta omfattande viltskador. Jag var på en viltskadesafari i Sörmland i höstas, och där syntes det väldigt tydligt att det verkligen behöver tas krafttag. De som producerar vår mat har nästan inga möjligheter kvar att göra det.

Anf. 20 TOMAS KRONSTÅHL (S) replik:

Herr talman! Tack, Kjell-Arne Ottosson, för svaret! Jag kan känna att det finns hopp om att vi i en framtid får till en förvaltning av vårt klövvilt som jag tror kommer att gynna både den lokala förvaltningen och skogsproduktionen på ett klokt sätt.

Jag har dock en annan fråga som jag också brinner hårt för och som jag känner att vi håller på att tappa greppet om. Veterinärkostnaden har fullständigt löpt amok i det här landet. Vi har priser som är 36 gånger högre än i till exempel Spanien. Veterinärerna må vara hur duktiga de vill, men det är fullständigt otänkbart att vi är så mycket bättre på att ta hand om våra husdjur i Sverige än de är i Spanien.

Ännu värre är den situation vi nu befinner oss i, där allt fler veterinärer väljer att jobba vid stora djursjukhus och annat. Vi ser att vi faktiskt behöver ha kvar jourveterinärer på landsbygden. Då kommer den här utredningen med förslaget att staten inte längre ska ansvara för akutsjukvården för våra tamdjur och sällskapsdjur under jourtid och helger.

Då tänker jag inte minst på jägarkåren, herr talman, som oftast jagar på helger. Vi jagar vildsvin och allt möjligt vilt, och inte sällan inträffar akuta olyckor. Kostnaden har blivit så stor att jägarklubborna nu får lägga en pott där de tar självriskan och hjälper till. Men det är än värre om det inte finns någon veterinär att få tag i på helger och kvällar.

Min fråga är om ledamoten Ottosson tycker att det är rimligt att staten – nu kommer staten in; nu är jag en äkta sosse igen! – i en sådan här situation backar från sitt ansvar när det gäller veterinär akutsjukvård i det här landet.

Anf. 21 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Herr talman! Ränderna sitter ändå i.

Nu ställer Tomas Kronstahl egentligen frågan till fel person. Jag skulle råda Tomas Kronstahl att i stället vid lämpligt tillfälle ta en kopp kaffe med min kollega Magnus Oscarsson, som har just dessa frågor på sitt bord. De ligger inte på mitt bord, så jag erkänner direkt att jag inte är uppsjungen på dem.

Dock kan jag absolut hålla med Tomas Kronstahl om vikten och värdet av att ha veterinärer runt om i landet och att ha veterinärer som jobbar när de faktiskt behövs. Jag vet inte hur det ser ut på den fronten just nu.

Jag besökte SLU:s anläggning i Ultuna för något år sedan och pratade då om bland annat just detta med veterinärer och om problematiken när det gäller att få tillräckligt med veterinärstudenter. Jag kan citera dem

när det gäller utmaningen: Det är inga problem att få veterinärer som vill sätta plåster på en hamster, men det är stort omöjligt att få tag på veterinärer som vill avliva en ko.

Detta säger något. Jag vet inte om vi fortfarande har utmaningen att det är svårt att fylla platserna, men det är ju steg ett. Yrket måste göras mer attraktivt så att vi får fler som vill jobba som veterinärer.

Men det är självfallet viktigt att vi får veterinärer runt om i landet och att det inte koncentreras runt storstäderna. Jag har en kompis vars hund blev huggormsbiten. Han fick sätta sig i bilen och åka från Värmland till Göteborg. Det var det närmaste som fanns. Att man ska behöva köra tre och en halv timme enkel väg är inte hållbart, ur många aspekter.

Jag kan bara hålla med Tomas Kronstahl om att frågan är jätte viktig, men jag kan inte ge något svar eftersom jag inte jobbar med frågan som sådan. Där har jag inte sakkunskapen.

Anf. 22 ANDERS KARLSSON (C) replik:

Herr talman! Jag tänkte problematisera lite när det gäller vildsvinsförvaltningen. Det som ledamoten framför är att vildsvinen skulle vara en del i livsmedelsstrategin. Så är det i princip, för man stimulerar och ger uppdrag till myndigheterna via regeringen om att vildsvin ska vara en del i livsmedelsstrategin.

Det finns en anledning till att vi två gånger har lyckats utrota vildsvinen. De har skapat ganska mycket problematik inom jordbruket och orsakat mycket skador. Ser inte ledamoten skaderisken?

Skulle myndigheterna lyckas med sitt uppdrag, så att vi får fler vildsvin, finns det en risk för att skadorna ökar väsentligt, vill jag påstå. Det som håller tillbaka detta i dag är priset: Man får 75 kronor per kilo för nötkött men bara en bråkdel av det när man säljer vildsvin.

Men skulle man lyckas med detta kommer alltså mängden vildsvin att öka, och då kommer skadorna att öka. Är man beredd att hantera den ökade skaderisken? Hade man över huvud taget med den parametern när man gav det här uppdraget?

Anf. 23 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Herr talman! Tack, Anders Karlsson, för frågan! Jag vet inte om jag riktigt köper Anders Karlssons resonemang. Kanske yttrade jag mig otydligt i mitt anförande – är det möjligtvis där grundproblemet ligger?

Vad det handlar om är, precis som jag nämnde i mitt anförande, att vi ska få ut mer kött på marknaden och på så sätt få jägarna att gå ut och skjuta mer. Det är ju utmaningen. Som jägare ska man ta hand om det man har skjutit. Det är jägareetik. Jägareetik har flera av mina kollegor varit inne på tidigare.

Även om vildsvin av många ses som ett skadedjur är det ändå mat. Det är god mat, och vi måste ta vara på den goda maten.

Det handlar om att vi ska få möjlighet att skjuta fler vildsvin. Det är inte för att stammen ska öka utan för att få ned stammen, för att få fler att gå ut och jaga. Det

är där vi måste få igång kedjan, så att det blir lätt att få avsättning för köttet och så att det kommer ut på marknaden. Det ska ut till våra skolor, äldreboenden och så vidare. Då får vi incitament att skjuta ned stammen.

Det är detta som är grunden i denna del i livsmedelsstrategin. Det handlar om att få ned stammen och att få ut maten. På så vis kan vi hantera detta och minska stammen, vilket jag tror att också Anders Karlsson är ute efter. Men det är möjligt att det har blivit någon form av missförstånd.

Anf. 24 ANDERS KARLSSON (C) replik:

Herr talman! Jag tror att ledamoten kan vara lugn. Det är inget missförstånd, utan det är liksom ett steg till. Skulle man lyckas med att få ut vildsvinskött på marknaden kommer det också att stimulera till mer vildsvin, för då får man en fungerande kedja med slakterier och kanske också bättre priser på vildsvin.

Precis som ledamoten säger är det ett väldigt bra livsmedel. Det är inte det som är problemet. Problemet är att vildsvinen gör väldigt stor skada på lantbruket. Det är någon som betalar merparten av vildsvinens foder, och det är lantbrukaren. Däremot kommer intäkterna någon annanstans, om det inte är samma markägare som har både tamdjuren och vildsvinen.

Det finns alltså en problematik som jag tycker att man inte har med i resonemanget om att stimulera detta. Då blir ju nästa steg ett problem. Det är detta jag vill att ledamoten ska reflektera över.

Anf. 25 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Herr talman! Jag kan bara skriva under på det som Anders Karlsson säger om att det är lantbrukaren som betalar kostnaden. Det råder ingen tvekan om det. Sedan är det viktigt att lantbrukaren, om han inte själv är jägare, släpper in andra, ofta yngre, jägare som tycker att det är kul att vara ute på kvällar och nätter och jaga vildsvin, just för att få ned stammen.

Jag kan på ett vis förstå Anders Karlssons resonemang. Men samtidigt förstår jag inte vilken väg han vill att vi ska gå. Vi måste ju hitta någon form av avsättning för köttet om vi ska få fler att skjuta vildsvin. Det är i alla fall logiken i min värld. Blir det lättare att få avsättning och kanske bättre priser får vi ju per automatik en högre avskjutning, för då ger det mer och man kan få omsättning.

Jag noterar att man i vårt västra grannland, som ju inte ligger så långt från där jag bor, i stället har infört skottpengar på vildsvin. Där går det ganska många berättelser om hur det fraktas vildsvin. De fraktas dit från Sverige eftersom man får rätt bra betalt. Det visar sig alltså att detta är helt fel väg att gå.

Det viktiga är att vi kan skjuta ned stammen och få ut den förstklassiga maten. Vi har som sagt redan så många hjälpmedel i vildsvinsjakten: tekniska hjälpmedel, skydds jakt och allt. Den bit som är kvar är just marknaden. Den tror jag att både Anders Karlsson och undertecknad tror på.

Anf. 26 REBECKA LE MOINE (MP) replik:

Herr talman! Tack, ledamoten, för inlägget! Det är väldigt klargörande.

Ledamoten nämnde begreppet gynnsam bevarandestatus. Han förde något slags resonemang om att så länge arten ligger ovanför gynnsam bevarandestatus kan man också förvalta den och ha aktiv jakt och licensjakt. Då undrar jag bara: Betyder gynnsam bevarandestatus något för ledamoten, Kristdemokraterna och regeringen i de fall populationen befinner sig under den gränsen? Det har jag inte kunnat notera vad gäller just vargen, som ju inte har gynnsam bevarandestatus.

I resonemanget och argumentationen lät det som att gynnsam bevarandestatus är något slags kärnbegrepp som vi ska hålla oss ovan innan vi tillåter licensjakt. Ledamoten får gärna svara på om det begreppet betyder något när det kommer till exempelvis vargen.

Det andra jag vill passa på att fråga om handlar om att alla ska ha lika stor rätt när det gäller förvaltningen och jaktpolitiken. Då undrar jag: Vilkas rätt tar man in i detta? Det är ju cirka 3 procent av svenska folket som är jägare. De flesta är det inte.

Frågar vi svenska folket vad de tycker om lodjur och varg framgår det att 80 procent av svenska folket tycker om att det finns lodjur och att 69 procent av svenska folket tycker om att det finns varg i Sverige. Är deras vilja något som vi ska väga in? Är det något vi ska ta hänsyn till och som regeringen tycker är viktigt? Man pratar ju i breda ordalag om allas rätt att bestämma och tycka till.

Anf. 27 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD)

replik:

Herr talman! Tack, Rebecka Le Moine, för frågorna!

Låt mig börja med det sista. Det är väldigt enkelt: Det är beslut i Sveriges riksdag som ska avgöra. Det är demokratin som ska avgöra detta. Vi har tydliga beslut i Sveriges riksdag, och då är det detta som ska gälla.

Nu kommer jag till den första frågan. Det är klart att gynnsam bevarandestatus betyder något. Annars hade vi inte haft det begreppet.

Alla svenska rovdjursstammar ligger över gynnsam bevarandestatus. Då är det vår inställning att man kan ha jakt på de arterna. Man kan då ha en förvaltning.

Detta med gynnsam bevarandestatus finns som ett skydd nedåt – det ska inte understiga detta. Det är grunden i det hela. Vi har tagit beslut i Sveriges riksdag om att vi ska minska vargstammen – om vi nu pratar om vargen. Och detta med gynnsam bevarandestatus är ett politiskt beslut.

Anf. 28 REBECKA LE MOINE (MP) replik:

Herr talman! Jag tycker att det blir väldigt tydligt när detta med gynnsam bevarandestatus benämns som politik. Jag vill då uppmana och uppmuntra till att man faktiskt läser art- och habitatdirektivet och artskyddsförordningen i Sverige, för det är alltså inte politik. Det finns strikta krav där man också tar hänsyn till

genetiken, graden av isolering och möjligheten att migrera i landskapet. Med hänsyn till de kriterierna uppnår inte Sveriges vargstam en gynnsam bevarandestatus.

Återigen: Nu är vi inne på bedömningar som görs av expertmyndigheter som Naturvårdsverket. Det här är alltså inte någonting som är uppe för diskussion. Det handlar inte om åsikter här, utan det handlar om: Vad säger de ekologiska modellerna? Vad står det i lagen?

Jag vill säga något på tal om lagen. Vems åsikt ska spela in, med tanke på att en stor majoritet av svenska folket är väldigt positiv till att vi har lo och varg i Sverige? Jag blir hänvisad tillbaka till riksdagen. Då vill jag upplysa om att vi har Århuskonventionen att ta hänsyn till. Den möjliggör för miljörörelser och organisationer att överklaga när regeringen mot bättre vetande är på väg att bryta mot EU:s lagar.

Herr talman! Jag skulle vilja passa på att fråga om det som nämndes i inlägget om närboende. Det finns någon hint om att ju närmare man är själva beslutet, desto större möjlighet har man att tycka till. Vad tycker då ledamoten och regeringen om att det kommer hundratals utländska jägare för att skjuta vår motsvarighet till tigern, alltså lodjuret, som är Sveriges mest omtyckta och älskade djur? Det kommer alltså hundratals utländska jägare som då på något sätt har mer rätt än majoriteten av svenska folket när det gäller detta.

Anf. 29 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD)

replik:

Herr talman! Jag vidhåller att här vi stammar som ligger över en gynnsam bevarandestatus och som är förvaltningsbara ska vi förvalta dem. Så enkelt är det.

Vad gäller just lodjuret är det en gynnsam bevarandestatus på 870 individer. Vid den senaste inventeringen var det ungefär 1 400 individer. Det innebär att det är nästan dubbelt så mycket som den gynnsamma bevarandestatusen. Därmed kan vi ha jakt på lodjur. Den jakt som nu skulle ha kommit igång handlade bara om drygt 100 lodjur, så den hade inte på något vis påverkat lodjursstammens framtid. Den hade inte även tyrat den gynnsamma bevarandestatusen.

Det viktiga är att de beslut som vi tar här i Sveriges riksdag får genomslag. Annars, herr talman, får vi det som Rebecka Le Moine ofta står och pratar om här i talarstolarna, nämligen illegal jakt. När folk känner att vi har demokratiskt fattade beslut som andra överklagar och försöker stoppa, bland annat organisationer som inte ens finns inom landet, göder det tyvärr saker som inte är positiva. Jag står inte för en sekund bakom illegal jakt någonstans över huvud taget. Det hör inte hemma i den svenska jakten. Men tyvärr blir det resultatet när vi får dessa överklaganden.

För vår del är det nu jätteviktigt att se över talerätten. Det spelar ingen roll om det handlar om rovdjursjakt eller om det handlar om skogsavverkning eller vad det nu är. Vi ser aktivister som på många fler ställen kommer fram och försöker stoppa det som vi har tagit beslut om i Sveriges riksdag, sådant som alltså följer

Sveriges lagar och regler. Detta bekymrar mig väldigt mycket mer, herr talman.
(Applåder)

Anf. 30 ANDERS KARLSSON (C):

Herr talman! Vi debatterar i dag betänkande MJU10 *Jakt och viltvård*. Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 1, Översyn av jaktlagstiftningen och viltförvaltningen.

Centerpartiet vill under denna punkt ha en portalparagraf för att minska viltskadorna i jord- och skogsbruket och också minska antalet trafikolyckor med vilt. Vi vill ha den preciseringen. I övrigt vill vi främja viltet som resurs.

Det finns mycket som är bra i regeringens förslag. Den del som berör sekretessen för jägarna och även systematiken för att få in EU-besluten i vårt svenska regelverk är utmärkt.

Herr talman! Jag kommer nu tillbaka till älgförvaltningen. Det känns kanske lite som en upprepning nu mot slutet av debatten, men jag kan inte låta bli att ta upp detta.

Vi fick en jättebra föreläsning på vår forskningsdag om varför antalet älgar minskar i Sverige. Det vi fick till oss var att antalet inte bara minskar i Sverige. Det minskar i stora delar av världen. Älgarna förflyttar sig mer norrut. Man har kunnat se att det beror på att temperaturen stiger. Då kan man fundera lite på hur regeringen hanterar klimatfrågor. Man når ju inte sina klimatmål. På något sätt sitter den sittande regeringen med problemet att älgstammen minskar, i och med att älgstammens fortlevnad är så beroende av temperaturen.

Älgstammen minskar inte lika mycket i norr. Att den nu var rödlistad beror egentligen på att den i genomsnitt har minskat med 15 procent sedan EU-inträdet. Vi har då fått en förflyttning av älgen till norra Sverige. Precis samma sak ser man i Kanada, där älgarna drar åt Alaskahållet, så att säga.

Detta är inte den enda orsaken till att älgstammen minskar. Det handlar också om tillgång till föda. Vi fick till oss att kalvarna har en tillväxt på ett kilo per dag. Det är lika mycket som vår tamboskap har under goda förhållanden. Ska det bli ett kilo per dag för kalvarna krävs det rätt föda vid rätt tidpunkt.

Man kan titta på förvaltningen i dag. Vi har bland annat älgförvaltningsgrupper, där ordföranden, som är markägare, har en utslagsröst. Jag tycker i grunden att det är en bra ordning, men den problematik som kan uppstå handlar lite om stora markägare och små markägare. I många mindre områden i södra Sverige är markägaren och den som bedriver jakten samma person. Så ser det inte ut överallt. Därför kan problematiken se lite olika ut i olika delar av landet. Men grunden, att man har lite mer att säga till om när man äger någonting, tycker jag är rimlig i förhållande till andra intressen.

Herr talman! Vi har också diskuterat förvaltning av vildsvin. Min grundinställning när det gäller vildsvin är väl egentligen att man ska hålla populationen på en

låg nivå och utfodringen på en låg nivå. De två sakerna hör väldigt mycket samman.

Precis som har anförts här i kammaren i dag finns många tekniska hjälpmedel för att få ned bestånden. Det har vi också fått på många ställen, dock inte överallt. Där vi inte får ned bestånden blir detta många gånger en plåga, även om det ser lite olika ut. På småländska höglandet, där jag kommer ifrån, är vildsvin och sten ingen bra kombination. Stenarna som många gånger kommer upp vid skörd och orsakar stora skador på vallmaskinerna är ett elände. Ett kanske ännu större problem är jordinblandningen i ensilage som orsakar problem, till exempel mastit. Det går heller inte att särskilja från friskt foder, utan detta förekommer sporadiskt.

Jag tror trots allt att vildsvinsfrågan är hanterbar, eftersom vi har fått så många verktyg. Det gäller bara att inte stimulera till fler vildsvin, för då får vi också fler problem.

Rovdjursförvaltningen innebär en helt annan typ av problematik när man har tamdjur. Även om våra nötkreatur i dag aldrig har sett en varg i hela sitt liv innebär deras genetik att de beter sig på ett visst sätt när de uppmärksammar en varg. Det är en typ av flyktbeteende, för de är väldigt rädda för vargen. Det är ganska spännande att se detta, men det skapar väldigt stora problem. Vargar kan vandra över väldigt stora avstånd. De kan röra sig över ett helt län på rätt kort tid, och när de drar genom länet dyker de ju på många tamdjur på vägen. Att få ut dessa tamdjur på vägar och i skogen innebär problem, det kan man inte komma ifrån. En kraftig begränsning av vargstammen är därför en väg framåt. Det är vi tämligen överens om i riksdagen – inte alla, men vi har i alla fall en majoritet för detta. Däremot har vi inte sett någon effekt av det.

Viltavvisande stängsel och annat är jag ganska tveksam till. Inte ens länsstyrelserna har ju klarat av att hålla uppsikt över vildsvin inom stängsel; det är därför vi har vildsvin i dag. Ska då varje enskild lantbrukare ha koll på sina rovdjursavvisande stängsel över tid? Det räcker med den första stormen så blåser de ned. Mycket av betesmarken ligger också mitt ute i skogsmark. Det handlar om väldigt många mil stängsel, vilket också gör det svårare för allmänheten att komma in i skogen. Det är något som vi sällan hör men som jag tycker att vi ska ha med oss.

Däremot kanske tekniken är med oss. Virtuella stängsel har vi hört talas om, och jag skulle vilja se försök med att sätta halsband på våra vargar. Då kan de styras till ett stort geografiskt område där de kan få ströva ganska fritt och leva på ett naturligt sätt. Vi skulle då även ha lite koll på var de är i förhållande till våra tamdjur. Detta borde vara möjligt, och det skulle vara intressant att gå vidare med det. Jag ska erkänna att jag inte har förankrat detta så väldigt hårt i mitt parti, men jag ser det som en möjlighet för en framtida diskussion.

Herr talman! Jag ser att jag har dragit lite över min tid, men jag måste nämna någonting om skarven.

Skarven är viktig, och vi är nog överens om att vi måste få ned förvaltningen av skarven. Ett problem är att vi säger att vi ska vara adaptiva och vara på och göra saker och ting i tid. Men vi är inte det. Det tar för lång tid. Dagens småskaliga fiskare har ställt om till fiskeutrustning med trål även på de små åttametersbåtarna bara för att de inte vill ha skador av skarv och säl. När vi sedan fattar beslut ska vi inte tro att de går tillbaka till hur det var innan. Därför måste vi vara mycket snabbare än vad vi historiskt har varit när vi hanterar beslut kring förvaltning.

Jag delar också uppfattningen att vi måste ha ett omtag i Renmarkskommittén. Går man in och tittar på klipp från SVT kan man se något inslag från 1961 där det sägs att det här är en svår fråga och att den har varit det länge. Nu är det 2026, och vi är fortfarande inte i mål. Men ju mer man tittar på frågan desto mer uppenbart är det att vi måste ha med fler intressen. Nu ser vi kanske resultatet av Girjasdomen, och det krävs mer för att alla ska vara nöjda med förvaltning och inflytande även i norr. Detta måste vi göra tillsammans med samerna och andra intressen.

Anf. 31 REBECKA LE MOINE (MP):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 7.

Det har varit en ganska intressant och i många delar klagande debatt. För den som kanske inte har tittat på hela debatten tänkte jag sammanfatta den och därmed också utmana mina kollegor om det är så att jag missförstått något.

Det som hörs från samtliga partier förutom Miljöpartiet och Vänsterpartiet är att man vill uppmuntra till mer jakt. Det ska vara mer kött som kommer ut. Man är positiv till licensjakten på lodjur. Man är kritisk till miljöorganisationers möjlighet att överklaga. Sammantaget är detta en väldigt oroväckande utveckling. Man står också fast vid att politiska mål står över och övertrumfar EU:s lagstiftning – man säger att vi har fattat beslut om att skjuta ned och halvera vargstammen trots att det bryter mot EU:s art- och habitatdirektiv.

På det sättet är det klagande, och har jag nu missförstått något får ni gärna begära replik.

Herr talman! Det är lätt att få en annan bild när man lyssnar på den här debatten, men lodjur är väldigt populära djur om man frågar svenska folket. I de opinionsundersökningar som kontinuerligt görs av SLU är 80 procent av svenska folket positiva till att det finns lodjur i Sverige. 69 procent är positiva till att det finns varg i Sverige.

Från Kristdemokraternas håll har det nämnts att det inte har varit något beslut i EU-domstolen och liknande. Men EU-kommissionen har skrivit ett kritiskt brev, vilket har fått en del att kanske lite yrvaket se och reagera på att det som vi håller på med när det gäller vargförvaltningen och det politiska målet om att halvera och skjuta ned vargstammen till 170 individer väldigt tydligt strider mot art- och habitatdirektivet. Om

gynnsam bevarandestatus betyder någonting måste man helt enkelt dra i något slags nödbroms.

Herr talman! Licensjakt på lodjur har tagits till rätten. Efter att ha följt debatten här och även utanför kan jag inte låta bli att reflektera över min tid i Indien och Kambodja, där vi jobbade väldigt mycket med tigrar. Lodjuret, som vi har i Sverige, är alltså Europas ikoniska rovdjur. Väldigt många svenskar drömmer om att få se det. Kanske har de flesta inte gjort det, men det betyder ändå någonting. Det är ett av de mest älskade djuren i Sverige.

Beroende på hur man ser det är bevarandestatusen gynnsam enligt EU:s art- och habitatdirektiv. Men vi har också rödlistan i Sverige, där lodjurets status är klassad som sårbar. Vi har också i art- och habitatdirektivet olika förpliktelser vad gäller hur och när jakt kan bedrivas, och just nu är det en känslig period för lodjuren eftersom det är deras parningsperiod.

I en debatt mellan mig och Socialdemokraterna sades felaktigt att dräktiga honor inte skjuts, men i obduktioner har man kunnat visa att det händer. År 2022–2024 sköts fem dräktiga honor under lodjursjakten.

Om vi kanske har tappat lite respekt för lodjuren måste vi ändå tänka på att de är vår motsvarighet till tigrar.

Licensjakten sker inte för att lodjuren är farliga för oss. De är väldigt skygga, visar sig sällan och utgör ingen fara för samhället, och det finns ju skyddsjakt för att kunna skjuta bort de individer som har ett eskalerande beteende och som till exempel upprepade gånger river får.

Det nämns ibland att licensjakt finns för att öka acceptansen. För vem? Studier visar att risken för illegal jakt ökar när man inför legal jakt på hotade djur. Detta är otroligt oroväckande. Man skulle kunna önska att illegal jakt var något som alla partier tog upp och som band oss samman, men i stället är en gemensam nämnare att lodjur ska skjutas. Jag hade önskat en större kraftsamling kring illegal jakt. Vänsterpartiet är ett undantag eftersom man värnar lodjuren och är emot licensjakt på dem.

Enligt lagstiftningen ska licensjakt vara det absolut sista verktyget bland en mängd olika verktyg. Men i den svenska förvaltningen går man direkt till licensjakt. Miljöpartiet är starkt kritiskt till detta, och jag kan inte förstå dem som motiverar denna jakt – en jakt som också hundratals utländska jägare både bjuds in till och anmäler sig till. Jag kan inte förstå det på något annat sätt än att det handlar om ren och skär troféjakt.

Herr talman! Det första som sker när lodjur skjuts är att man flår dem och behåller skinnet. Sedan skickas kroppen till Statens veterinärmedicinska anstalt för obduktion, och i vissa fall har man alltså hittat ungar i lodjurets livmoder. Om man som jägare vill behålla kraniet kan man betala en extra slant för det. Jag har frågat, och en majoritet av alla jägare gör det.

Samtidigt står lodjuret på Cites lista över arter som man inte får bedriva handel med. Detta har kommit till för att det inte ska finnas ekonomiska incitament som

driver en marknad som leder en art nedför ett brant stup till gränsen för utrotning.

Jag menar att detta är ett kryphål i vår lagstiftning. Vi säger nej till att handla med dessa skinn och kranier, men som utländsk jägare kan man köpa in sig i jakt och därmed också behålla både skinn och kranium.

Herr talman! Illegal jakt är som sagt en fråga jag hade önskat större uppslutning kring, kanske med lika kraftiga fördömanden som vi har hört om de aktivister som saboterar jakt. Jag tycker att vi ska kunna ha två tankar i huvudet samtidigt.

Vi pratar om ett grovt jaktbrott som drabbar våra rovdjur hårt. Vi kan också se att nationalparkerna har tömts på rovdjur på grund av utbredd illegal jakt. Det är chockerande att de områden som man har bestämt ska vara fredade har blivit platser där illegal jakt dominerar så starkt och är så normaliserad att det snart inte finns några rovdjur kvar där.

Det finns oroväckande studier som visar att jägare väljer att inte rapportera feldskjutna eller olagligt skjutna djur eftersom de tycker att det är bättre att hantera det internt. Detta behöver samhället ta krafttag mot för att det ska få någon effekt. Om man inte riskerar upptäckt och det inte blir några fällande domar är risken stor att rovdjur och andra djur faller offer för illegal jakt.

Herr talman! Vi i Miljöpartiet vill försöka vara konstruktiva och jobba med förebyggande åtgärder. Enligt Naturvårdsverket är rovdjursavvisande stängsel den mest effektiva åtgärden för att förebygga skador på inhägnade tamdjur. Enligt Viltskadecenter kan korrekt uppförda stängsel minska angrepp med 80–90 procent. Jag kan inte förstå att man väljer att blunda för detta faktum. Om man på riktigt vill värna Sveriges bönder och möjliggöra samexistens är det där åtgärderna ska sättas in.
(Applåder)

I detta anförande instämde Katarina Luhr (MP).

Anf. 32 TOMAS KRONSTÅHL (S) replik:

Herr talman! Jag tackar Rebecka Le Moine för hennes åsikter även om jag inte delar dem.

Det märks ganska tydligt när jägare respektive sådana som säger sig värna djuren talar, för det går inte alltid ihop. Du har fel, Rebecka Le Moine, för jag sa aldrig att en jägare inte skjuter ett dräktigt hondjur. Det kan vi nämligen omöjligt se. Jag sa att vi aldrig skjuter ett hondjur som har levande ungar med sig – precis som vi inte skjuter en älgko med kalvar eller ett rådjur med kid. Det är jaktetik.

När det gäller licensjakt på lodjur har det, som jag beskrev tidigare, gjorts mycket noggranna undersökningar. Tyvärr är inventeringen av lodjuren i Sverige väldigt komplicerad, och myndigheterna själva har konstaterat att det troligtvis finns betydligt fler djur än vad inventeringen har visat. Att under dessa omständigheter ha en licensjakt på lo är alltså varken fel eller etiskt tokigt.

Om jägarkåren inte försökte hålla lodjursbeståndet på en rimlig nivå skulle de som i dag protesterar mot dessa jakter protestera mot att Sverige kanske inte längre hade några rådjur. Bara på 14 dagar har jag sett åtta halvuppätna kadaver av rådjur och rådjurskid, och det är ingen vacker syn.

Anf. 33 REBECKA LE MOINE (MP) replik:

Herr talman! Jaktetik nämndes. Menar ledamoten att det är jaktetik att jaga lodjur under deras mest känsliga period, parningsperioden? Om det är god jaktetik blir jag mörkrädd.

Jag tolkar Socialdemokraterna så här: Kan man döda så ska man döda. Jag kan inte förstå varför man väljer att skapa en så hård värld. Så länge en art inte utrotas ska den få skjutas. Vad är det för syn på djur? Jag delar inte denna syn. Var går gränsen om kriteriet är att de får dödas så länge de inte försvinner helt och hållet?

Det här dödandet av lodjur är så oerhört onödigt och saknar acceptans hos svenska folket. Man bjuder in hundratals utländska jägare som skjuter bort lodjur från den svenska faunan – lodjur som många svenskar drömmer om att få se. Vems intressen värnar man då? Det är inte svenska folkets intressen.

Herr talman! Jag är naturvårdsbiolog. Naturen är liv och död, äta och ätas. Man kan tycka vad man vill som människa om synen på det, men det är så naturen fungerar. Jag tycker inte att vi ska leka Gud och bedöma vad som är ont och gott i detta. Om vi har ekosystem i balans kräver de sina toppredatorer. Där behöver vi egentligen inte vara inne och förvalta, skjuta och döda bara för att vi kan.

Anf. 34 TOMAS KRONSTÅHL (S) replik:

Herr talman! Det som ledamoten Rebecka Le Moine säger är egentligen att Miljöpartiet helt och hållet är emot jakt. Det är resultatet av det resonemang som hon nu för.

Vi behöver inte kalla det för att vi dödar djur, utan vi kan säga att vi bevarar andra djurarter. Det är precis det vi gör. Det finns inga rovdjur som inte lever på andra djur. Jag tror inte att de äter dem levande, utan det handlar om att de i sin tur faktiskt dödar djur.

När det gäller att bjuda in eller att det kommer människor utifrån för att jaga måste man ha en särskild licens för att få jaga rovdjur i Sverige. Jag till exempel får inte jaga rovdjur, för jag har ingen sådan licens. Jakträtten tillhör markägaren, och markägaren har rätt att bjuda in jägare, precis som vi blir inbjudna till Danmark, Norge, Tyskland och Finland för att jaga på olika ställen.

Det finns inget oetiskt med att behålla ett skinn efter avslutad jakt, precis lika lite som det är oetiskt att äta upp köttet efter en lyckad jakt. Det är också gammal jakttradition. Skytten behåller hornet och tungan och tidigare även levern. Efter Tjernobyl försvann levern, men tungan och hornet är fortfarande skyttens. Det är jakttradition.

Det är därför, herr talman, jag säger att det märks så tydligt när det är någon utan jaktlig erfarenhet som är med i diskussionen och tror sig värna ett viltslag som skulle få en fullständigt dominerande plats på marknaden om vi inte förvaltade det. Då skulle det i stället bli rådjuren som värnas – jag vet det.
(Applåder)

Anf. 35 REBECCA LE MOINE (MP) replik:

Herr talman! Låt mig fråga ledamoten: Hur många av lodjuren är det som äts upp? Hur många av vargarna är det som äts upp? Jag hoppas att ledamoten inte tror att jakt på älg och jakt på lodjur är samma sak. Naturligtvis är det skillnad om det finns en anledning, såsom att man kan fylla sin frys och bidra till matproduktionen genom jakt på vildsvin eller älg, vars kött man kan ta till vara som en resurs.

Lodjursjakten är bara en troféjakt. Jag hoppas att det kan sjunka in, för det som Socialdemokraterna ställer sig bakom är en troféjakt som fördöms i Citeskonventionen. Det är ganska stort att Socialdemokraterna sviker den konventionens intention, vilket de nu gör i talarstolen.

Sedan skulle jag vilja uppmuntra ledamoten att se sig om lite grann och titta på hur det ser ut i Spanien, Portugal, Rumänien, Italien och så vidare. Enligt det resonemang som ledamoten för skulle det inte finnas några bytesdjur där – inga alls – därför att om det finns toppredatorer finns det inga rådjur eller bytesdjur. Men sanningen är att det finns bytesdjur.

Ledamoten hade som argumentation att om vi ska ha lodjur kommer det inte att finnas några rådjur, men så enkelt är det inte. Det finns gott om bytesdjur i alla de länder som har tusentals toppredatorer. Det är inte heller ett argument som går att föra i bevis.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 11 mars.)

§ 6 Klimatpolitik

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande
2025/26: MJU16
Klimatpolitik
föredrogs.

Anf. 36 MARTIN KINNUNEN (SD):

Herr talman! Nu är det dags för klimatpolitisk debatt här i riksdagen igen. Det är trevligt. Jag utgår från att det kommer att låta ungefär som vanligt från den röriga oppositionen till vänster: SD-regeringen har gjort katastrof med klimatpolitiken. Det är haverier. Man når inte de felaktigt satta, orealistiska och samhällsekonomiskt ineffektiva klimatmålen. Å ena sidan har man sänkt drivmedelspriserna så att utsläppen ökat. Å andra sidan har man inte sänkt priserna, för det har ju världsmarknaden gjort.

Herr talman! Om man zoomar ut lite kan man konstatera att det har hänt en hel del saker. Sverige har fått

en klimathandlingsplan som går i en ny riktning. Numera är det i Sverige en förutsättning med folklig förankring för att klimatpolitiken ska vara hållbar och framgångsrik.

Herr talman! Socialdemokraterna har i sitt eftervalsarbete själva beskrivit den misslyckade socialdemokratiska politiken på följande sätt, och nu citerar jag Anna-Caren Säterberg: Vi har inte fört en politik som har hjälpt vanligt folk.

Socialdemokraterna beskriver själva sin klimatpolitik som något som varit en piska för vanligt folk. Jag citerar här återigen den mycket klarsynta Anna-Caren Säterberg: Det har varit en politik med morötter till de rika och piskor till de andra.

Herr talman! Har detta då inneburit att Sveriges ambitioner på klimatområdet har raserats när vi har lyckats sänka drivmedelspriserna och frångå politiken med morötter till de rika och piskor till de andra? Kan vi göra ett bokslut över vad som har hänt? Det kan vi försöka göra. Vi kan titta på elproduktionen och hur det har gått med den.

Under den här mandatperioden satte Sverige rekord med över 99 procent fossilfri elproduktion. Det är typ bäst i världen. Vi kan titta på omställningen till eldrift i privatbilssektorn. Den går snabbt. Där är vi i Sverige inte bäst i världen, men vi ligger på fjärde plats i hela världen då 60 procent av nyförsäljningen utgörs av laddbara personbilar. Det är kanske inte en katastrofal siffra att vara fjärde bäst i världen, även om man alltid kan sikta högre. Det kanske inte är något haveri i alla fall.

Per capita är de svenska utsläppen nästan bäst i EU. Endast Malta ligger något lägre, men det är tveksamt om man ska räkna det landet. Där finns mestadels banker och nätkasinon, och de producerar inte så många saker.

Vi kan också titta på upptagen av växthusgaser. De har ökat kraftigt under den här mandatperioden. De var 54,3 miljoner ton under 2024, vilket betyder att Sverige faktiskt bidrog till att minska utsläppen av växthusgaser i världen med 6,8 miljoner ton. Tack, SD-regeringen, eller hur man nu uttrycker sig.

Nej, herr talman, det var lite skämtsamt. Upptagen och utsläppen av växthusgaser varierar. De beror dels på konjunkturen, dels på vad som händer i vår omvärld. De beror på hur mycket det brinner i skog och hur stora problem det är med olika typer av skadessektorer och annat.

Några saker kan vi konstatera. Sverige är ett fantastiskt föredöme när det kommer till att bidra i det globala klimatarbetet. Den svartmålning som den röriga oppositionen håller på med saknar kontakt med verkligheten.

Herr talman! Klimatpolitiken i Sverige och i världen håller på att nyktra till. Jag nämnde det viktiga arbetet med Sveriges klimathandlingsplan tidigare, där folklig förankring äntligen har fått en central plats. I Sverige har detta bland annat resulterat i ett tryck nedåt på drivmedelspriserna till följd av att reduktionsplikten

har sänkts kraftigt och att även drivmedelsskatten har sänkts.

När man nu ser hur oljepriserna gör paraboliska rörelser upp och ned förstår man varför detta är viktigt. När Sverigedemokraterna får något att säga till om lämnas inte människor i sticket. Vi tänker inte upprepa den klimatpolitik som Socialdemokraterna bedrev – den som, för att citera Socialdemokraterna, ”har varit en politik med morötter till de rika och piskor till de andra”. Även om vi i dag befinner oss i något som riskerar att bli en fullfjädrad energikris kan vi i alla fall skatta oss lyckliga att vi inte längre lider av en socialdemokratisk energiminister.

Herr talman! Det kan vara på sin plats att backa bandet något. Under 2021 och 2022 befann sig Sverige och Europa i en energikris. Olja, naturgas och raffinerade produkter försvann plötsligt från marknaden till följd av Rysslands krig. Dieselpriiserna steg kraftigt. Hur agerade då den socialdemokratiska energiministern? Det bör man påminna sig, tycker jag.

Den 6 januari 2022 sa dåvarande energiminister Farmanbar att de chockhöjda dieselpriiserna var ”en viktig signal”. Han menade dessvärre inte att det var en viktig signal till politiken att agera genom att till exempel sänka reduktionsplikten och sänka skatterna. Nej, det var en viktig signal till människor att de borde ha köpt en elbil. De borde ha ställt om till dyrare biodrivmedel. Så, fru talman, ser det ut när man bedriver socialdemokratisk politik utan kontakt med vanligt folk.

Fru talman! Vi ser även en tillnyktring på EU-nivå. Vi ser en översyn av en lång rad klimatrelaterade lagstiftningsakter, vilket inkluderar ETS och ETS2, LULUCF, förbudet mot förbränningsmotorer, EU:s koldioxidtullar CBAM med mera. Lägg därtill att klimatinvesteringar utanför Europa numera ska vara en del av EU:s klimatpolitik. Vi ser förenklingsarbete, att saker skjuts upp, att flexibiliteten ökar med mera. Exakt vad som kommer att hända med de här lagstiftningsakterna är till stor del inte klart, men med små myrsteg görs EU:s klimatpolitik i alla fall mindre tillväxtfientlig. Det finns dock mer att göra, och Sveriges röst måste bli starkare.

Vi ser exempelvis en kemikalieindustri i Europa som fullständigt kraschar till följd av hårda miljöregleringar, ökade priser på utsläpp och i allmänhet dyr energi. Den här produktionen flyttar i princip dagligen direkt till Kina och bidrar till kraftigt ökade utsläpp i världen. Det är en dålig klimatpolitik. Det är en politik som gör Europas invånare fattigare, och det gör oss mer känsliga till följd av kriser. Det är inte alltid bra att behöva transportera saker från Asien och Mellanöstern.

Lantbruket i Europa pressas av ökade priser på gödning och växtskyddsmedel samtidigt som jordbruksstöden kan minska. Naturrestaureringslagen styr mot minskad produktion av livsmedel och mer plantering av blommor. EU:s koldioxidtullar och höga energikostnader gör insatsvarorna dyrare samtidigt som

livsmedel från andra kontinenter inte drabbas av ökade tullar. De ska i stället minska.

Vi har ett skogsbruk som hotas av både naturrestaureringslagen och LULUCF-förordningen.

Det här är ett axplock av områden där Sverige måste fortsätta att påtala brister i arbetet inom ramen för EU-samarbetet. Vi kan inte ha en klimat- och miljöpolitik i Europa som driver industrier till Kina, minskar vår livsmedelsförsörjning och slår undan benen för skogsbruket. Det är inte en bra politik, vare sig för välförståndet eller för det globala klimatarbetet. (Applåder)

I detta anförande instämde Staffan Eklöf (SD).

Anf. 37 ÅSA WESTLUND (S) replik:

Fru talman! Sverigedemokraterna drev på för att försvaga EU:s klimatkrav på bilar. Vi hörde det nyss framföras här i talarstolen. Det var något som svenska företag i framkant, som Volvo Cars, tydligt motsatte sig. Men Sverigedemokraterna valde att i stället tillmötesgå de företag i andra länder som ligger efter i omställningen. Kristdemokraterna gjorde samma sak, och regeringen gör det nu.

Det här skapar förstås oro, inte minst för de svenska företag som investerar i ny teknik och klimatlösningar och i jobb här i Sverige.

Därför vill jag återigen fråga Sverigedemokraterna: Vad säger ni till alla de människor som arbetar på Volvo Cars – över 20 000 i Göteborg, till exempel – som redan har sett hur ni valde att gynna de bilindustrier i andra länder som släpar efter i stället för att stå upp för svensk industri och dess jobb här i Sverige? Och vad säger ni i Sverigedemokraterna till alla de anställda i andra svenska företag som ligger i framkant i klimatomställningen? Det är många stora svenska industrier och många tusentals löntagare. Vad säger ni till dem som nu undrar om Sverigedemokraterna kommer att göra samma sak mot dem och svika dem till förmån för industrier i andra länder som släpar efter i klimatomställningen?

Anf. 38 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Fru talman! Jag har jobbat med de här frågorna ett tag. Jag kommer ihåg när vi förhandlade Sveriges position rörande förbränningsmotorerna. Då fanns det närmast total enighet i riksdagen om att vi inte skulle ha teknikfientlig lagstiftning. Vi skulle heller inte ha EU-lagstiftning som slog undan benen för bioekonomin.

Vi har en lång rad svenska företag och även lantbruk som är duktiga på att producera biogas. Deras bränsle kan trots allt kraftigt bidra till att minska utsläppen, men det får inte längre användas i nyproducerade bilar. Detta tyckte samtliga partier i riksdagen, har jag för mig, var en dålig idé. Vi ville att det skulle vara tillåtet med förbränningsmotorer.

Sverigedemokraterna tycker likadant i dag som vi gjorde då. Vi tycker inte att vi ska ha teknikfientlig lagstiftning.

Fru talman! Volvo Cars utmaningar, precis som alla biltillverkares utmaningar, utgår i grunden från en sak: Man måste försöka producera bilar som folk efterfrågar. Volvo Cars konkurrenskraft kommer inte att hänga på olika typer av sårbarheter i Europa, utan den kommer att hänga på om de är innovativa och duktiga på att producera bilar som folk efterfrågar. Jag är övertygad om att de har den möjligheten, och jag hoppas att den nya bilmodell som Volvo Cars har presenterat kommer att bli framgångsrik.

Jag ser också att det i förhandlingarna finns goda möjligheter för Sverige att driva på för lösningar som inte kommer att hämma Volvo Cars konkurrenskraft utan ta hänsyn till att de litade på att de regler som fanns skulle ligga fast.

Anf. 39 ÅSA WESTLUND (S) replik:

Fru talman! Svaret var väl inte jättetydligt till alla de löntagare som nu har svikits av Sverigedemokraterna, Kristdemokraterna, Moderaterna och Liberalerna, som alltså driver en linje som är dålig för svenska jobb när det gäller klimatkrav för bilar i EU.

Det var heller inget svar till alla de löntagare som jobbar på andra framgångsrika svenska företag som ligger i framkant därför att de tror på det här som det mest konkurrenskraftiga för framtiden. Nu ser de hur regering efter regering i andra länder står upp för sina företag – företag som faktiskt är mindre konkurrenskraftiga och som inte är lika klimatsmarta och hållbara. De ser en svensk regering som står tyst, och de ser hur Sverigedemokraterna driver på utvecklingen och för en politik som är bra för industrier i andra länder.

Jag undrar verkligen vad ni i Sverigedemokraterna säger till alla de löntagare som jobbar på de här företagen runt om i Sverige. Vad säger ni? Att ni inte bryr er? Att det var fel tänkt för några år sedan och därför tänker ni inte lyssna på dem nu? Eller vad säger Sverigedemokraterna?

Är det så viktigt att göra saker som är dåliga för klimatet att de här hundratusentals svenska jobben inte spelar någon roll för Sverigedemokraterna?
(Applåder)

Anf. 40 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Fru talman! Tack, Åsa Westlund, för frågorna! De här påståendena är dock löjeväckande. De har ingenting med verkligheten att göra. Volvo Cars konkurrenskraft hänger inte på den här lagstiftningsakten. Den hänger på om man klarar av att tillverka bilar som folk efterfrågar. Vi ska komma ihåg att vi i Sverige visserligen har en enda personbiltillverkare, men vi har massvis av reservdelstillverkare och företag som tillverkar andra komponenter i fordonssektorn.

Det som händer i Europa i dag – även i EU och i Storbritannien – är att marknaderna fullkomligt översvämmas av kinesiska bilar. Kina dumpar sina fordon på den europeiska marknaden och lyckas slå undan benen för europeiska tillverkare. Detta hämmar europeisk tillväxt och europeisk konkurrenskraft. Det hämmar svenskt välstånd och svenska jobb, och det

hämmar svenska företag som ingår i den kedja som är beroende av fordonsindustrin. Det är ingen bra politik.

Vi ska inte heller ha en teknikfientlig politik. Det är tekniskt fullt möjligt att driva förbränningsmotorer med bränsle som inte resulterar i några utsläpp över huvud taget. Det betyder att en bil som drivs av en förbränningsmotor kan orsaka lägre livscykelutsläpp än vad en elbil gör. Vi ska alltså utgå från teknik, och vi ska ha bästa möjliga teknik.

Vi ska naturligtvis ställa krav gällande utsläpp, men vi ska inte förbjuda teknik. Vi ska hålla fast vid den position som även Socialdemokraterna stod fast vid när vi förhandlade den här frågan i EU första gången.

Anf. 41 KATARINA LUHR (MP) replik:

Fru talman! Tack, Martin Kinnunen, för ett väldigt tydligt anförande!

Sverigedemokraterna är väldigt tydliga med att de vill bromsa både Sveriges och EU:s klimatomställning. Det är ju tydligt nu att det är SD:s klimatpolitik som har styrt regeringen under de här åren, och utsläppen har ökat.

Argumenten från Sverigedemokraterna har ofta varit att Sverige behöver tjäna pengar och att det måste bli ett slut på självplågeriet – vilket Martin Kinnunen var inne på i sitt anförande. Det är dock inte Sverige som tjänar på att bromsa klimatomställningen. De som tjänar mest på den bromsade klimatomställningen är fossilindustrin och de länder som producerar olja. Det är till exempel Putin i Ryssland, regimen i Iran, oljeschejkerna i Mellanöstern samt USA.

I dag ser vi effekterna på Europa när tillgången på fossila bränslen börjar svaja. Det är väldigt tydligt att både Sverige och svenskarna förlorar på en svajig tillförsel av fossila bränslen när vi fortsätter att vara beroende av fossila bränslen.

Här skulle man kunna tänka sig att vi med de åtgärder som tidigare fanns på plats och som nu har tagits bort av Tidöpartierna skulle ha varit lite tryggare och mer självförsörjande i Sverige. I stället gick Jimmie Åkesson i går ut och föreslog att man helt ska slopa reduktionsplikten och bara tanka fossilt när oljepri- serna går upp.

Jag vill fråga Martin Kinnunen: Varför gör ni allt för att låsa fast svenska hushåll i ett sårbart oljeberoende? Varför kämpar ni så hårt för att satsa på det som ger rekordvinster till Putin i Ryssland, regimen i Iran och oljeschejkerna i Mellanöstern? Varför är det bättre att pumpa in pengar i fossil industri än att satsa på svensk produktion av exempelvis biodrivmedel, energieffektivisering och andra saker som trycker bort det fossila?

Anf. 42 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Fru talman! Tack, Katarina Luhr, för frågorna!

Jag vill påpeka en grundläggande sak. Sveriges rådhedhet över den globala ekonomin är begränsad. Sverige hade varit precis lika utsatt för en global utbudschock på energimarknaden oavsett om vi hade haft en

reduktionsplikt på 50 procent eller 30 procent – eller 10 procent, som vi har i dag. Skillnaden är att människor inte påverkas lika kraftigt.

När vi tittar exempelvis på biodrivmedel och spotpriset på HVO ser vi att det samvarierar med råoljepriset, eftersom det krävs fossila drivmedel för att producera de råvaror som finns i biodrivmedlen. Det gör oss alltså inte mindre påverkade av en global energikris om vi blandar in mer biodrivmedel. Däremot blir vår befolkning mer känslig för rörelser i pris om skatten är högre och inblandningen är högre, eftersom de här biodrivmedlen, som samvarierar med råoljepriset, då kommer att bidra till betydligt kraftigare prisökningar.

Det är därför vi kan vara tacksamma för att Sverigedemokraterna har fått vara involverade i detta och bidra till sänkta drivmedelspriser. Det gör att vår befolkning inte är lika känslig och att våra bönder inte drabbas lika hårt. Livsmedelstransporterna till våra livsmedelsbutiker ökar inte lika mycket i pris, vilket gör att det inte heller blir lika dyrt att handla mat. Detta gör oss mindre sårbara för globala kriser.

Fru talman! Vi är dock fortfarande beroende av en världsekonomi som är beroende av fossil energi. Vi kan inte ändra detta här i huset. Vi kan däremot se till att ha en god beredskap på olika sätt.
(Applåder)

Anf. 43 KATARINA LUHR (MP) replik:

Fru talman! Tack, Martin Kinnunen, för svaret! Det är tydligt att Miljöpartiet och Sverigedemokraterna har totalt olika syn på klimatpolitik, på effekten av klimatpolitiken och på möjligheten att agera.

Martin Kinnunen börjar med att säga att rådigheten för Sverige på världsekonomin är begränsad, och det stämmer, men rådigheten för oss i Sverige att skydda oss från världspolitiska händelser är mycket större. Det är därför vi behöver agera på hemmaplan.

Vi tror att Sverige har allt att vinna på en snabb och rättvis klimatomställning. Vi kan skydda våra samhällen från extremväder, vi kan påverka EU att öka takten i klimatomställningen och vi kan säkra de svenska jobben. Våra svenska företag kan tjäna mycket pengar på att ligga i framkant och kunna exportera framtidens teknik. Vi kan samtidigt göra oss av med det beroende vi har av olja och med den påverkan på gas som finns i hela Europa. Sverige kan tjäna på omställningen bort från det fossila.

Jag kommer att fråga igen. Martin Kinnunen var inne på vikten av att ha en helt teknikneutral approach till olika bränslen och bilar och annat. Sverigedemokraternas politik styr dock väldigt tydligt in till att binda fast sig i den fossila tekniken. Finns det ingenting i det här som gör att ni tycker att detta beroende nu drabbar Sverige och oss svenskar och att ni borde förflytta er i ert tankesätt och faktiskt satsa mer på förnybar, självproducerad, egenproducerad energi i Sverige?

Anf. 44 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Fru talman! Tack, Katarina Luhr, för frågorna!

Det känns som att jag tvingas upprepa mig lite, men Sverige är som sagt beroende av en världsekonomi som är beroende av fossil energi, eftersom 80 procent av all energi i världen är fossil. Det gör att vi inte kan undvika det här.

Om vi har högre andel biodrivmedel här, om vi ska ha 100 procent biodrivmedel i Sverige, kommer vi att få importera massiva mängder råvaror från andra länder – råvaror som kräver fossil energi för att kunna tillverkas och produceras – till våra livsmedel och för att vi ska kunna äta någonting.

Nu kan vi ju inte riktigt försörja oss själva på svenska livsmedel, men om vi kunde göra det skulle vi också vara beroende av insatsvaror som i sin tur kräver fossil energi. Det behövs växtskyddsmedel och gödningsmedel. Dessutom är de här biodrivmedlen i sin tur också beroende av fossil energi. Vi får bara finna oss i att det är så.

Vi ska däremot jobba målinriktat för att göra vår del i det globala klimatarbetet för att minska världens beroende av fossil energi. En sak kommer vi dock inte ifrån. Om exempelvis 20 miljoner fat råolja per dag försvinner från marknaden kommer Sverige också att drabbas, oavsett om miljöpartister gör det extremt dyrt att vara svensk eller inte. Skillnaden är bara att det blir ännu dyrare att vara svensk om det är Miljöpartiet som har satt styrmedel dessförinnan. Vi kommer att påverkas i lika stor utsträckning i alla fall.

Anf. 45 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Martin Kinnunen säger att vi har fått en klimatpolitik med folklig förankring. Samtidigt är sju av tio oroliga för klimatförändringarna. Åtta av tio vill minska utsläppen, och nio av tio bedömer att arbetsmarknaden påverkas om ingenting görs. Sju av tio tycker att regeringen inte gör tillräckligt.

Min fråga är därför mycket enkel: Vilket folk är det Martin Kinnunen hänvisar till när han pratar om folklig förankring?

Anf. 46 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Fru talman! Jag tackar Rickard Nordin för frågan.

Jag hänvisar väl till svenska folket, som har röstat fram en majoritet här i Sveriges riksdag som driver en annan klimatpolitik än vad tidigare regering och regeringsunderlag gjorde.

Anf. 47 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Det svaret är ju spännande med tanke på att svenska folket säger att regeringen inte gör tillräckligt. Sju av tio tycker inte att regeringen tar klimatfrågan på tillräckligt stort allvar och att man inte gör tillräckligt för att minska utsläppen. Det är ett faktum. Där finns den folkliga förankring som Martin Kinnunen pratar om, det vill säga i att regeringen inte gör tillräckligt. Folket må ha röstat fram den här regeringen, men de är inte nöjda med dess klimatpolitik.

Påståendet att regeringens klimatpolitik har en folklig förankring stämmer helt enkelt inte. Det finns inga fakta som talar för det. Min fråga är därför

återigen: Vilket folk är det Martin Kinnunen hänvisar till? Svenska folket tycker nämligen inte att regeringen gör tillräckligt.

Anf. 48 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Fru talman! Jag tackar Rickard Nordin för frågan.

Nu ägnar vi oss lite grann åt opinionsanalys, vilket jag tycker är ett spännande ämne. Jag hade inte tänkt gå in på det, men exempelvis Ungdomsbarometern kom ganska nyligen och visar på ett lägre intresse för klimatfrågan bland ungdomarna än på mycket länge. Andelen ungdomar som är väldigt oroad över klimatfrågan har inte varit så här liten på många år. Vi såg också att vallokalsundersökningarna vid förra valet visade att klimatfrågan har tappat i betydelse för dem som går och röstar. Vi ser att frågan inte anses lika viktig som tidigare.

Vi ser också en tillnyktring på EU-nivå, vilket jag förklarade i mitt anförande, och vi ser en tillnyktring hos en lång rad politiska företrädare över hela världen. Det betyder inte att klimatfrågan inte är viktig längre, men det betyder att det finns fler frågor som är viktiga. I konkurrensen med dem blir klimatfrågan inte lika avgörande. Konkurrensen mellan frågorna gör att man klarar av att se att det finns olika intressen som måste vägas mot varandra, helt enkelt.

Det finns såklart många olika undersökningar, men jag tycker att den viktigaste undersökningen är den som människor gör vart fjärde år. Än så länge får vi förlita oss på den opinionsundersökning som gjordes 2022 – och så får vi se vad opinionsundersökningen 2026 visar.

Anf. 49 ÅSA WESTLUND (S):

Fru talman! Under lång tid var Sverige ett föregångsland i klimatpolitiken. Vi visade att det gick att förena tre saker: minskade utsläpp, fler jobb och en växande ekonomi. I dag är situationen en annan. Sveriges utsläpp ökar. Detta är inte en naturlag, utan det är ett politiskt val – ett val som den här regeringen har gjort.

Fru talman! Samtliga regeringspartier lovade svenska folket att Sverige skulle nå klimatmålen. De sa att de ville föra en mer effektiv klimatpolitik. Nu vet vi hur det blev. Regeringen och Sverigedemokraterna hade ingen plan för hur klimatmålen skulle nås, och resultatet är tydligt: Sveriges utsläpp ökar kraftigt.

I stället för att presentera ny politik för att nå målen börjar regeringspartierna ifrågasätta själva klimatmålen. Kristdemokraterna vill avskaffa alla svenska klimatmål. Liberalerna vill slopa transportmålet. I går sa klimatministern här i kammaren att frågan om att slopa transportmålet bereds i Regeringskansliet.

Detta är särskilt anmärkningsvärt eftersom regeringen tidigare har betonat, helt riktigt, hur viktigt det är att Sverige har bred enighet kring klimatmålen. Den enigheten har varit en styrka för Sverige. Den har gett stabila spelregler för industrin, och den har gjort att företaget har vågat investera. Men nu är det alltså klimatministerns eget parti som börjar riva upp den

enigheten. Det skapar osäkerhet, och det riskerar svenska jobb.

Klimatpolitiken handlar faktiskt inte bara om minskade klimatutsläpp, utan den handlar om just jobb, investeringar och Sveriges konkurrenskraft. Industrin står inför historiska investeringar i fossilfri teknik, men investeringar kräver en sak framför allt annat: förutsägbarhet. När politiken svänger kraftigt tvekar företagen. När spelregler ändras skjuts investeringar upp. När ambitionerna sänks flyttar kapitalet någon annanstans. Det är precis detta vi ser just nu: Osäkerheten ökar, tempot i omställningen bromsar in och andra länder konkurrerar om investeringarna.

Fru talman! Regeringen säger ganska ofta att de värnar svensk konkurrenskraft, men deras politik gör det rakt motsatta. Att sänka klimatambitionerna i en värld som ställer om är att försvaga Sveriges position. Sverige har företag som ligger i absolut framkant i klimatomställningen. Ta Volvo som exempel – de har investerat miljardbelopp i elektrifiering, och när regeringen och EU nu backar från klimatkraven på bilar slår det direkt mot Volvo och andra företag som har gått före. Det skapar också osäkerhet kring hela EU:s klimatpolitik.

I det läget behöver Sverige en regering som står upp för höga klimatambitioner i Europa, inte en statsminister som står tyst när andra regeringar försöker bromsa omställningen och riva upp långsiktigheten till förmån för sina egna – sämre och mindre konkurrenskraftiga – företag.

Fru talman! Effekterna av klimatförändringarna är redan här. Vi ser fler extrema väderhändelser – stormar som faller skog, värmeböljor som ökar dödligheten och översvämningar som förstör vägar och fyller källare. Priset på varor som kaffe, choklad och olivolja har stigit kraftigt, och försäkringspremier riskerar att öka hutlöst mycket för enskilda individer. Forskning visar att klimatförändringarna redan påverkar ekonomin genom att störa ut leveranskedjor och orsaka högre kostnader. Det här är alltså inte ett avlägset framtidsproblem, utan det är en realitet här och nu.

Fru talman! Vissa säger att Sveriges utsläpp är små i ett globalt perspektiv, men alla utsläpp spelar roll. Sveriges styrka har alltid varit att visa att omställning är möjlig. Det är genom att ligga i framkant som vi har kunnat få andra länder att följa efter, och det är genom att ligga i framkant som vi har kunnat skapa nya jobb och nya konkurrensfördelar för Sverige.

Fru talman! Regeringen lovade en mer effektiv klimatpolitik, och resultatet blev som sagt ökade utsläpp och osäkra investeringsvillkor. Det är ett stort politiskt misslyckande. Vi socialdemokrater väljer en annan väg. Vi tänker ta ansvar för klimatet, för jobben och för Sveriges konkurrenskraft. I den globala klimatomställningen finns det två sorters länder – de som leder och de som tvingas följa efter. Sverige ska vara ett land som leder.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 4. Jag står givetvis bakom samtliga våra reservationer, men för tids vinning gör jag så.

(Applåder)

Anf. 50 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Fru talman! Jag tackar Åsa Westlund för anförandet. Jag tar fasta på det som Åsa Westlund sa om att Socialdemokraterna vill leda. Jag uppfattar det som att man tänker uppnå de olika klimatmålen.

Fru talman! Det är inte svårt att uppnå ett klimatmål. Det är ganska enkelt. Det räcker med att fråga några tjänstemän: Hur ska vi göra för att minska utsläppen till just den här nivån? Hur ska vi göra för att höja upptaget av växthusgaser i skog och mark till just den här nivån? Det är inte alls särskilt komplicerat. Man kan göra det ganska enkelt. Det svåra, fru talman, är att försöka kombinera olika samhällsmål: ökad sysselsättning, högt välbefinnande, låg fattigdom, levande landsbygd med mera.

Mina frågor till Åsa Westlund är: Är det ett vallöfte från Socialdemokraterna att man ska uppnå 2030-målet för transporter om man hamnar i regering efter valet? Avser man att göra detta? Är det ett löfte till väljarna? Avser man att uppnå EU:s ESR-krav till 2030? Är det ett löfte från Socialdemokraterna? Tänker man fullfölja kraven i LULUCF-förordningen till 2030? Är det ett löfte från Socialdemokraterna?

Anf. 51 ÅSA WESTLUND (S) replik:

Fru talman! Jag tackar Martin Kinnunen så mycket för frågorna.

Nu vet jag att Sverigedemokraterna inte alltid litar på den forskning som bedrivs, men det finns väldigt mycket forskning som visar att det finns mycket att vinna på att ställa om och minska klimatutsläppen samt att det går att göra avvägningarna mellan olika intressen på ett väldigt smart sätt om man har tillräckligt mycket tid på sig.

Det Sverigedemokraterna och regeringen nu har gjort är att de har slarvat bort fyra år i det arbetet. De har skjutit upp allt arbete som behöver göras för att vi ska klara klimatet. Samtidigt har de gjort slut på pengarna, inte bara för den här mandatperioden utan också för nästa. Det är en enorm springnota som den här regeringen och Sverigedemokraterna lämnar efter sig, med olösta klimatproblem – till och med ökade utsläpp – och dessutom ett förstört reformutrymme.

Därför är mitt besked att det kommer att bli väldigt tufft att nå de här klimatmålen. Det spelar roll att Sverigedemokraterna och den sittande regeringen har skjutit upp alla problem och lämnar den här enorma springnotan efter sig. Vi är dock beredda att göra vårt yttersta för att det ska gå. Det betyder inte att alla andra intressen ska stå tillbaka, utan vi ska hitta en lösning framåt. Men nu kommer det att vara mycket tuffare. Vi hade haft goda möjligheter om regeringen och Sverigedemokraterna hade gjort sin del av jobbet.

(Applåder)

Anf. 52 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Fru talman! Jag tackar Åsa Westlund för svaret. Då uppfattar jag det som att man inte är beredd att uppnå

klimatmålen utan tänker försöka skylla på tidigare regering. Sedan återstår det att se om alla partier i den röriga oppositionen instämmer.

Fru talman! Jag vill påminna Åsa Westlund om vilken Socialdemokraternas strategi för att nå de här klimatmålen var. Den bestod egentligen bara av en enda sak: dieselpriiset upp till månen. Det var Socialdemokraternas lösning på allting. Dieselpriiset upp till månen skulle skydda skogsbruket, för då skulle man kunna fördela om utsläppsutrymmet till den sektorn. Man skulle uppnå transportmålet och klara EU:s ESR-krav. Men dieselpriiset upp till månen skulle ha resulterat i en fullständig katastrof för svenskt lantbruk. Vi skulle ha fått ännu högre matpriser och ännu dyrare kaffe i butikerna.

Fru talman! Socialdemokraternas strategi är att skylla ifrån sig och hänvisa till att det inte finns någon plan. Men den socialdemokratiska planen för att kunna uppnå de här målen var alltså dieselpriiset upp till månen.

Fru talman! Det finns faktiskt nya, liknande socialdemokratiska förslag på samma område. Nu kallar man det Sverigebränsle – det låter lite mysigare. Det betyder dubbelt så hög reduktionsplikt för diesel. Det betyder också en osäkerhet: Det kan bli ännu mer än en fördubbling, för den här reduktionsplikten ska vara rörlig. Socialdemokraterna ska kunna skruva på den lite när som helst, hur nu det ska gå. Man ska också använda sig av Bioekonomiutredningens förslag, som har skällts ut och avstyrkts av en lång rad tunga remissinstanser. Ingen vet vad det här kommer att kosta – om nu inte Åsa Westlund vet det. Vet hon hur mycket dyrare det kommer att bli med det här sossebränslet?

Anf. 53 ÅSA WESTLUND (S) replik:

Fru talman! Jag tackar Martin Kinnunen för frågan. Det blev lite fel där på slutet med Sverige och socialdemokratin, men det kan vara lätt ibland att tänka att det är detsamma. Jag förstår det.

Jag har suttit i den här kammaren tillsammans med andra socialdemokrater och både pausat reduktionsplikten och sänkt skatten på drivmedel, för det blev ett för högt pris för vanliga konsumenter att betala i och med kriget i Ukraina. På andra sidan i politiken ser vi i dag en tillnyktring – man ser att världsmarknaden spelar roll. Det är komiskt: Förut kallade man det Magdapriser, men nu kallar man det inte Jimmiepriser, trots att det är två krig som har drivit upp priserna. Jag önskar lite mer ärlighet i debatten.

Vi har gjort vår hemläxa. Vi ser att det inte räcker att bara ha reduktionsplikt som inriktning. Man måste göra andra saker. Det som vi har föreslagit är att upphandla det här direkt. På samma sätt som regeringen och Sverigedemokraterna vill ge förutsättningar för kärnkraft vill vi ge tillförlitliga villkor för drivmedelsproduktion i Sverige. Det behövs.

Vi tycker inte att det är bra att göra så som Sverigedemokraterna och regeringen har gjort och därmed öka vårt oljeberoende. Vi ser hur sårbara vi är. Vi behöver snabba på elektrifieringen, men under de här

fyra åren har den bromsats in. Vi behöver göra mycket mer för att få till elektrifiering och se till att vi får en svensk drivmedelsproduktion.

Vi kommer att ta ansvar för att det här ska gå att kombinera med jobb och med bättre ekonomi för vanligt folk. Det är mer än vad man kan säga att den här regeringen har gjort. Trots att man har ökat utsläppen har man inte tagit ansvar för ekonomin, utan man har gjort slut på pengarna. Dessutom har man använt den största delen av pengarna till att sänka skatten för dem som tjänar allra mest.
(Applåder)

Anf. 54 HELENA STORCKENFELDT (M)
replik:

Fru talman! Socialdemokraterna säger i dag att de är för kärnkraft. Men det var just under socialdemokratiskt styre som det fattades politiska beslut som bidrog till att flera reaktorer stängdes. Dessutom satt man här i kammaren och applåderade när vi röstade om att avveckla Ringhals 1 och 2.

Nu bygger den här regeringen förutsättningar för ny kärnkraft i Sverige, något som är avgörande för konkurrenskraften, för klimatomställningen och för att industrin ska kunna elektrifieras. Socialdemokraternas bästa kompisar, Miljöpartiet, har dock varit väldigt tydliga: De kommer att riva upp planerna för ny kärnkraft om de får bestämma.

Min fråga har upprepats många gånger förr, men den är värd att ställa en gång till. Den är rätt så enkel: Kommer Socialdemokraterna att stå upp för den nya kärnkraften, eller kommer de att låta Miljöpartiet diktera villkoren ännu en gång, om det blir så att Socialdemokraterna tar över regeringsmakten?

Anf. 55 ÅSA WESTLUND (S) replik:

Fru talman! Jag tackar Helena Storckenfeldt för frågan.

Det är lite märkligt att Moderaterna är så angelägna om att vi ska stå fast vid det som regeringen nu gör. Om man hade varit riktigt angelägen om det hade man sett till att det ingicks en energiöverenskommelse. Då hade vi haft stabila förutsättningar, inte bara för kärnkraften på lite längre sikt utan också för ny elproduktion här och nu. Men så viktigt var det tydligen inte för Moderaterna att få mer elproduktion i Sverige. Det var trots allt viktigare med kortsiktiga partipolitiska poänger. Att stå i valrörelsen och ifrågasätta vad andra partier tyckte om kärnkraften var viktigare än att ta ansvar för både långsiktig elproduktion och mer elproduktion här och nu.

I historieskrivningen glömmer man ofta den första biten. Vilka var det som styrde Sverige när vi byggde ut kärnkraften?

Det var en retorisk fråga.

Jag vet också att Moderaterna höjde effektskatten. Helena Storckenfeldt insinuerade väl att det var Socialdemokraterna som gjorde det och att det ledde till att kärnkraftverk lades ned. Ni delar i så fall också den skulden.

Vi vet alla att kärnkraftverkens ägare fattade beslutet om nedläggning på marknadsmässiga grunder. Det blev väldigt mycket dyrare med säkerheten efter de olyckor som hade inträffat.

Socialdemokraterna är tydliga: Vi vill ha mer av alla energislag. Vi är beredda att ställa oss bakom en sådan energiöverenskommelse.

Vi är väldigt besvikna på att regeringen och Sverigedemokraterna sätter kortsiktiga partipolitiska poänger före att se till att Sverige har mer elkraft här och nu och också framöver.
(Applåder)

Anf. 56 HELENA STORCKENFELDT (M)
replik:

Fru talman! Det finns många delar i detta att ta tag i.

Vi kan ta dem i tur och ordning. Vi har redan facit på hur en sådan energiöverenskommelse skulle se ut eftersom Miljöpartiet har varit så pass tydligt. Det är alltså totalt ointressant för oss att ingå i en sådan överenskommelse.

Det är därför jag nu ställer frågan till Socialdemokraterna och inte till de övriga partierna. Jag ställer frågan till Åsa Westlund från Socialdemokraterna om hur man ställer sig till kärnkraften.

Vi vet också att det fanns planer på ny kärnkraft vid Ringhalsområdet fram till 2014. Jag var där senast i går och fick hela historieber beskrivningen – inte från något politiskt parti utan direkt från Ringhals.

Det var väldigt tydligt att man vid regeringsskiftet 2014 lade ned de planerna på grund av de politiska utsikterna med en socialdemokratisk och miljöpartistisk regering vid makten.

Det är så verkligheten ser ut. Det är också den verklighet som vi behöver förhålla oss till. Det är därför den här frågan fortsatt är viktig.

Åsa Westlund lyfter i sitt anförande fram riskerna med att spelregler förändras. Jag tycker att vi ska vara ärliga om vad som avgör var investeringar hamnar eller inte.

Jag tror att vi kan vara rätt så tydliga och säga att företag inte flyttar från Sverige på grund av ett eventuellt transportmål eller ett elektrifieringsmål.

De flyttar om de inte kan vara säkra på om det finns tillräckligt med el på plats, om skatterna är för höga eller om reglerna är för krångliga. Det är helt enkelt om man har för många socialdemokratiska piskor på bordet.

Det är just därför som vi har lagt om energipolitiken. Jag ställer frågan en gång till: Är Socialdemokraterna beredda att prioritera den elproduktion som behövs?

Anf. 57 ÅSA WESTLUND (S) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten för frågan igen.

Jag svarar väldigt enkelt: Ja! Jag svarade redan förra gången, och jag svarar en gång till: Ja! Vi är beredda att göra det.

Jag hörde också energi- och näringsministern säga att hon gärna hade fortsatt att förhandla med Socialdemokraterna för att just få en långsiktig energiöverenskommelse.

Tyvärr fick hon inte det, utan det var andra partier – Moderaterna, Sverigedemokraterna, Liberalerna, vad vet jag – som satte partipolitiska intressen före landets intressen. Det är inte mina ord, utan det är egen energiminister som säger detta.

Jag förstår inte hur man därefter kan försöka låtsas som att det är vi som inte har velat. Vi vill ha den överenskommelsen. Men det räcker inte att få mer elproduktion jättelångt fram i tiden. Vi ser att den industri vi har i Sverige behöver elproduktion mycket snabbare än så för de investeringar man är beredd att göra i Sverige.

Tyvärr är ni inte tillräckligt intresserade av att få den typen av investeringar på plats. Det beklagar jag djupt. Men ingen behöver tveka om att vi är beredda att stötta alla energislag.
(Applåder)

Anf. 58 HELENA STORCKENFELDT (M):

Fru talman! Klimatomställningen är en av vår tids största utmaningar. Men om vi ska klara den måste vi våga tala klarspråk om vad som faktiskt fungerar.

Moderaternas utgångspunkt är enkel: Klimatpolitiken måste leverera resultat långsiktigt, hållbart och globalt. Lösningen, däremot, är inte lika enkel. Det krävs ett konkurrenskraftigt näringsliv, mycket mer fossilfri el och en klimatpolitik som människor och företag accepterar och vill vara en del av.

Det finns nämligen en avgörande insikt som ibland saknas i den svenska klimatdebatten: Ekonomisk tillväxt är inte ett hinder för klimatomställningen. Ekonomisk tillväxt är en klimatstrategi, och det är den av två skäl.

För det första handlar det om EU:s roll i världen. EU är den region i världen som har de högsta klimatambitionerna. Det är viktigt. Men det spelar bara roll om Europa också är starkt nog att sätta normen globalt.

När europeisk industri växer sprids våra klimatkrav genom värdekedjor, investeringar och teknikutveckling. Våra standarder blir standarder även för andra. Men när europeisk industri i stället försvagas händer något annat. Då flyttar investeringar, produktion och jobb ofta till länder med lägre klimatkrav och högre utsläpp. Resultatet blir att Europas utsläpp minskar, men de globala utsläppen gör det inte.

Med andra ord: När europeiska företag tar marknadsandelar minskar utsläppen globalt. Det är därför konkurrenskraft är en klimatfråga. Klimatpolitik som gör Europa fattigare gör också världen smutsigare. Det kanske är en politisk strategi som vinner debatten på hemmaplan, men man måste ha klart för sig att klimatet förlorar.

Fru talman! För det andra handlar det om förebildens kraft. När vi blickar ut över världen ser det väldigt annorlunda ut än i Sverige. Det gör att vi också måste bredda våra perspektiv för att på ett ärligt sätt förstå

oss på hur en effektiv omställning kan genomföras på global nivå.

Det räcker inte att några få länder går före. De flesta av världens länder måste också vilja följa efter. Då måste vi kunna visa att omställningen faktiskt fungerar. Vi måste kunna visa att det går att minska utsläppen och samtidigt skapa jobb, investeringar och välbefinnande.

Sverige är ett fantastiskt bra exempel på just detta. Sedan 1990-talet har Sverige fördubblat sin bnp samtidigt som vi minskat våra utsläpp med över en tredjedel. Vi genererar nu bara en sjättedel så mycket växthusgaser per krona som vi gjorde för tre decennier sedan. Det är en framgång att vara stolt över. Det är också ett bevis på att tillväxt och klimatansvar inte bara kan samexistera – de kan förstärka varandra.

Våra företagare tyngs ned av onödigt byråkrati, aktivister på myndigheter implementerar regelverk bortom politikens intentioner och markägare misstänkliggörs. Det är inte en ordning som gynnar vare sig klimatet eller konkurrenskraften.

Den här mandatperioden har därför mycket tid och energi lagts på att effektivisera och elektrifiera och på att stärka ekonomin. Det görs just i syfte att skapa rätt förutsättningar för inte minst omställningen.

Sverige står nu inför ett vägval. Ska detta arbete få fortsätta, eller ska det rullas tillbaka? För sanningen är att inget land i världen kommer att vilja ta efter ett exempel som innebär lägre tillväxt, högre kostnader och sämre levnadsstandard.

Tyvärr finns det ingen quickfix. Men det är avgörande att vi gör det vi kan för att skapa bästa möjliga förutsättningar för ett effektivt globalt klimatarbete.

Det finns de som menar att klimatomställningen kräver att vi gör oss fattigare. Jag menar att det är precis tvärtom.

Fru talman! Jag tror inte på att skrämman människor till förändring. Jag tror på att engagera människor och på att bygga klimatpolitiken på människors vardag, inte ovanför deras huvuden. Utan människors förtroende för politiken kommer vi aldrig att nå i mål. I det stora såväl som i det lilla måste klimatpolitiken böttna i verkligheten.

Det handlar om att se till att investeringar blir av, att skog får brukas, att el finns när och där den behövs och att politiken undanröjer hinder – inte skapar nya.

Vi har alla ett ansvar för framtiden. Men det ansvaret bärs inte av förbud och symbolpolitik. Det bärs av reformer, av beslutsamhet och av förtroende för hårt arbetande människors förmåga att bidra till ett mål som är så mycket större än vad som sker inom Sveriges gränser.

(Applåder)

Anf. 59 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! I Tidöavtalet står följande i avsnittet om klimat: "Politiken måste stämmas av mot forskningen samt baseras på fakta."

Vilken forskning och fakta lutar sig regeringen mot när man ökar utsläppen, tvärt emot

rekommendationerna från Klimatpolitiska rådet, som består av forskare? Vilken forskning och fakta lutar sig regeringen mot när man gör just det som forskarna på Försvarshögskolan varnar oss för och därmed gör oss mer sårbara?

Regeringens politik hotar inte bara nya utan också befintliga arbetstillfällen, enligt rapporter från såväl Industrirådet som Västra Götalandsregionen. Regeringen försämrar vår luftkvalitet med ökad risk för hjärt- och lungsjukdomar, enligt både SMHI och Karolinska institutet.

Min fråga till Tidöpartierna är: Vad är det egentligen för forskning och fakta ni lutar er mot när ni så kraftigt ökar de fossila utsläppen?

Anf. 60 HELENA STORCKENFELDT (M)
replik:

Fru talman! Jag och Rickard Nordin har nu debatterat klimatpolitik i fyra år, och jag uppskattar alltid våra replikskiften.

Däremot tycker jag att detta är lite väl magstarkt, för han får det att låta som att regeringen har fattat ett konkret beslut om att vi nu ska försämma luftkvaliteten, öka utsläppen och göra alla andra av de fruktansvärda saker om Rickard Nordin räknar upp.

Det har vi alltså inte gjort. Vi har lagt om kursen för klimatpolitiken, prioriterat elektrifieringen och prioriterat en ökad elproduktion så att vi kan göra alla de här andra sakerna.

Regeringen ser till att vi får investeringar till Sverige, att investeringar i ny grön teknik gör denna möjlig och konkurrenskraftig och att det blir intressant att som bolag stanna kvar i Sverige och EU under våra högt ställda klimatkrav och inte flytta någon annanstans. Regeringen ser också till att våra hushåll är med oss på banan så att det blir intressant för dem att exempelvis köpa en elbil.

Det är de här sakerna som vi väljer att prioritera. Vi gör det inte enligt Centerpartiets politik eller i den ordning som Centerpartiet hade önskat. Men, fru talman, att hävda att regeringen fattar beslut om att försämma luftkvaliteten tycker jag är rätt magstarkt.
(Applåder)

Anf. 61 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Det är inte magstarkt, utan det är fakta. Detta är direkta konsekvenser av regeringens politik.

Jag frågade ledamoten om hon kunde säga vilken forskning och fakta hon baserar sin politik på när Klimatpolitiska rådet, Försvarshögskolans forskare, SMHI, Industrirådet alla säger att det här är fel väg att gå. Gedigen forskning och fakta säger att regeringens politik får de här konsekvenserna.

Vilken forskning och fakta har man då baserat politiken på? Man säger ju i Tidöavtalet att man ska basera sin politik på forskning och fakta.

Låt oss se på fakta. Helena Storckenfeldt säger att man ska prioritera elektrifieringen. Andelen sålda elbilar är lägre nu än den var under förra året. I Danmark har man på samma tid under denna mandatperiod

fördubblat sin elbilsförsäljning. Men den svenska har stått still. Vi började på samma nivå, och nu är den danska dubbelt så stor som den svenska. På vilket sätt är det att prioritera elektrifieringen?

Fakta är supertydliga: De svenska utsläppen har ökat när forskningen säger att de måste minska. Fakta säger att elbilsförsäljningen inte ökar utan tvärtom har havererat på privatsidan trots att vi vet att den skulle behöva öka och trots att regeringen säger sig prioritera elektrifieringen.

Vad är det egentligen för forskning och fakta som Helena Storckenfeldt och regeringen lutar sig mot? Det är det man säger i Tidöavtalet att man ska göra, men jag fick inget svar på vilken forskning och fakta regeringen lutar sig mot i sin klimatpolitik.

Anf. 62 HELENA STORCKENFELDT (M)
replik:

Fru talman! Det är också en direkt konsekvens av regeringens politik att vi nu har planer på ny kärnkraft, vilket är en väldigt stor del av att få omställningen att bli verklighet.

Kom ihåg att Sverige är ett nordligt land med mycket tung industri! Ska vi lyckas med att elektrifiera hela industrin krävs det väldigt mycket mer ren el. Det kommer inte att räcka med vindkraft. Det kommer inte att räcka med de lösningar som finns på plats här och nu, utan vi måste tänka mer långsiktigt. Vi måste tänka på hur vi ska få både industrin och transporterna att bli elektrifierade långsiktigt.

Då räcker det inte att få upp siffrorna för nybilsförsäljningen av elbilar just förra året eller det här året, utan det handlar om i morgon eller om 5–10 år. Finns det el att ladda med eller inte?

Det är där jag skulle säga att regeringens politik skiljer sig rätt markant från Rickard Nordins. Vi fokuserar på vilken verklighet vi vill ta ställning till och vilken verklighet vi vill se om 10, 20 eller 30 år. Hur skapar vi bäst förutsättningar för att se till att den verkligheten blir möjlig?

Anf. 63 ÅSA WESTLUND (S) replik:

Fru talman! Jag ska börja med att ge Moderaterna visst beröm för att de inte har fallit ned i den klimatpopulism som många andra högerpartier ägnar sig åt. Moderaterna anstränger sig ändå fortfarande lite för att se de behov som finns i svenskt näringsliv när det gäller klimatomställningen och se att vi behöver lösa detta gemensamt.

Tyvärr återföljts inte denna sans i retoriken riktigt i politiken, utan där låter man tyvärr Sverigedemokraterna bestämma alldeles för mycket, med resultatet att utsläppen ökar kraftigt.

Jag tänkte ta upp EU och vad som händer på EU-nivå just nu. Vi ser hur andra stats- och regeringschefer är ute och propagerar för det som är bra för industrin i deras länder. Det är alldeles för ofta industri som har struntat i att investera i ny förnybar eller fossilfri teknik och som därför släpar efter.

Också Sverige behöver ha en tydlig röst i detta. Det är Sverige som måste stå upp och skydda de svenska företag som ligger i framkant. I stället hör vi att både Moderaterna som parti och regeringen är märkbart tysta i debatten trots att andra länders stats- och regeringschefer alltså är väldigt aktiva – mot svenska intressen, dessutom.

Min fråga är givetvis: Varför står inte Moderaterna tydligare upp för de svenska företag som ligger längst fram i omställningen och ser till att hela EU premierar dem som ligger i framkant och inte dem som släpar efter?

Anf. 64 HELENA STORCKENFELDT (M)
replik:

Fru talman! Det är viktigt att vi skyddar svenska företag, men jag ser det som lika viktigt, eller kanske ännu viktigare, att vi ser till att värna EU:s konkurrenskraft. Det tror jag är oerhört viktigt att ta med sig.

Vi vill stärka den svenska konkurrenskraften inom EU men också EU:s konkurrenskraft i världen. Det är en nyckel i att få den globala effekt som vi vill ha i klimatomställningen.

Frågan om anledningen till att det är tyst från moderata företrädare eller från regeringsföreträdare kan jag inte svara på mer än att säga att förhandlingarna pågår. Är man en seriös förhandlare är man inte ute och förhandlar även utanför förhandlingsrummet.

Jag vet att våra företrädare som just nu är involverade i dessa processer i Bryssel tar det här på väldigt stort allvar och har presenterat flera förslag på hur man kan stärka svenska företag i den här situationen. Samtidigt lyssnar vi på vad branschen behöver och värnar om EU:s konkurrenskraft och klimatomställningen i stort.

Anf. 65 ÅSA WESTLUND (S) replik:

Fru talman! Tack för svaret, Helena Storckenfeldt!

Det som är viktigt för konkurrenskraften är att ha stabila, långsiktiga spelregler. Det är därför man från Svenskt Näringsliv är så kritisk till den ryckiga klimatpolitik som den här regeringen har fört. Man är nu ytterst osäker på om den kommer att bestå. Man ifrågasätter målen, och olika partier är ute och driver egna linjer. Det skapar en enorm osäkerhet för svensk industri och för dem som ska investera här, vilket riskerar att drabba vår konkurrenskraft.

Samma process ser vi på EU-nivå, där vi nu riskerar att få en situation där man backar från tidigare långsiktiga spelregler och därmed slår undan benen för de mest konkurrenskraftiga företagen, som faktiskt i många fall råkar vara svenska företag som ligger i framkant.

När andra stats- och regeringschefer är ute och propagerar och argumenterar för sin industri saknar jag verkligen den svenska rösten som står upp för det som är Sveriges linje, både det som är bra för svenska jobb och svensk ekonomi och det som är bra för klimatet.

Det finns ett utmärkt tillfälle att stå upp för detta. I stället väljer regeringen att inte säga någonting. Det

tycker jag är tråkigt. Tyvärr är det väl ett tecken på att Sverigedemokraterna kommer att få sista ordet även i de kommande förhandlingarna i EU. Vi har redan sett det när det handlade om klimatkraven på bilar, och vi kommer att få se det fler gånger.

Bevisa gärna att jag har fel, men det är definitivt så som många andra jag möter i Företags Sverige ser på utvecklingen: Här riskerar vi att Sverigedemokraterna får sätta agendan igen. Säg gärna någonting som får mig och andra att tro att Moderaterna och regeringen står upp för de svenska intressena i den här frågan!

Anf. 66 HELENA STORCKENFELDT (M)
replik:

Fru talman! Om jag minns rätt var det branschen som gick före. Det tycker jag var jättebra. Branschen gick före och sa att man ville fasa ut förbränningsmotor, och sedan följde politiken efter.

Som Martin Kinnunen tidigare nämnde var man från svenskt håll emot att vara emot en specifik typ av teknik, vilket jag tycker var sunt. Men som sagt: Där och då såg allting väldigt positivt ut eftersom det var branschen som gick före och sa: Detta vill vi göra.

Sedan dess har förutsättningarna förändrats. Där tycker jag att det är viktigt att vi från politiskt håll har flexibiliteten att kunna se och förändra våra beslut efter de förutsättningar som finns i dag.

Självklart ska vi värna om svenska företags intressen och om EU:s konkurrenskraft. Vi ska göra de här sakerna gemensamt. Jag vet att våra moderata företrädare, precis som jag nämnde i min förra replik, har flera förslag på bordet just i syfte att värna om svenska företags intressen.

Jag tror dock att det är viktigt, återigen, att vi inte gör som andra länder och lägger oss i politiska förhandlingar. Jag tror att det är rätt viktigt att de får pågå där de ska pågå och inte ute i medierna, för det tenderar bara att bli sämre.

Anf. 67 KAJSA FREDHOLM (V) replik:

Fru talman! Jag kan inte låta bli att reflektera lite över det förra replikskiftet.

Det är väldigt märkligt att tro att EU och Sverige ska kunna bli ledande i att exportera fossilteknik. Jag förstår inte hur det här ligger till. Det vi behöver göra där vi har chansen, både i Sverige och i EU, är ju att vara ledande i det fossilfria. Jag tycker inte att ledamoten propagerar för det.

Men jag hade en annan fråga. Vi i Vänsterpartiet arbetar för en rättvis klimatomställning. Det innebär att det ska vara lätt för människor att göra rätt. Ett exempel är att månadskortet i kollektivtrafiken borde kosta 450 kronor.

En rättvis klimatomställning innebär också att det är den som släpper ut mest som måste minska sina utsläpp mest. I Sverige har miljardärerna extremt höga klimatutsläpp, så höga att det skulle ta 30 år för en medelinkomsttagare att släppa ut lika mycket som de rikaste gör på ett år.

Min fråga till Moderaterna är: Vad gör regeringen för att se till att miljardärerna minskar sina utsläpp av växthusgaser?

Anf. 68 HELENA STORCKENFELDT (M)
replik:

Fru talman! Ja, vad ska man säga? Vi gör precis som vi gör för att få resten av samhället att ställa om. Jag tycker att det är en ganska märkligt ställd fråga – att vi skulle rikta in oss på en viss grupp människor och säga att de ska göra på ett visst sätt medan resten av landet ska göra på ett annat sätt.

Jag tycker inte att vi ska bedriva politik på det sättet. Jag tror inte att det är så vi vinner acceptans för en klimatpolitik som håller långsiktigt. Jag tror inte att det är så vi vinner acceptans för en politik som håller globalt.

Fru talman! Jag tycker att det är ett ganska oseriöst sätt att hantera klimatfrågan på, om jag ska vara helt ärlig.

Anf. 69 KAJSA FREDHOLM (V) replik:

Fru talman! Jag konstaterar alltså att de som släpper ut mest – de rikaste, miljardärerna – inte ska göra sin del av klimatomställningen. Det är tydligen vad Moderaterna tycker.

Det blir väldigt märkligt att resonera på det sättet. Vi har ju ett begränsat koldioxidutrymme att förhålla oss till. Moderaterna tycker alltså att det utrymmet till största delen ska få användas av dem som släpper ut mest. Det är inte ett tecken på en rättvis klimatpolitik.

Återigen: Jag ger Moderaterna chansen att komma med ett vettigare svar. Vad gör regeringen för att se till att miljardärerna minskar sina utsläpp av växthusgaser och tar sin del av klimatomställningen?

Vi anser till exempel att man gott kunde förbjuda miljardärernas lyxyachter och resor med privatjet, som släpper ut väldigt mycket. Eller anser Moderaterna att det i stället är Sveriges löntagare som ska ta smällen?

Anf. 70 HELENA STORCKENFELDT (M)
replik:

Fru talman! Som jag nämnde tidigare ska den här gruppen människor ställa om på precis samma sätt som både Kajsa Fredholm och jag. Jag tycker inte att vi ska göra skillnad på hur mycket Kajsa Fredholm ska anstränga sig och hur mycket jag ska anstränga mig i vårt klimatarbete. Jag ser framför mig att Sverige som land ska ställa om, att EU som region ska ställa om och att vi alla globalt ska ställa om.

Vill man tala om procentsatser fungerar det på precis det sätt som Kajsa Fredholm beskriver: Om en grupp människor släpper ut absolut störst mängd utsläpp av befolkningen och man minskar den mängden med 20 procent blir det de facto en större utsläppsminskning än om någon annan gjorde samma utsläppsminskning i procent. Det är så det fungerar.

Jag tycker fortfarande, fru talman, att det är en märkligt ställd fråga. Per definition gör den gruppen

människor en större insats när de gör exakt samma insats som vi säger att hela samhället ska göra.
(Applåder)

Anf. 71 KATARINA LUHR (MP) replik:

Fru talman! Moderaterna gick till val på att få ordning på klimatet. Det har gått så där, och det tror jag att vi alla kan vara överens om. Klimatarbetet har inte gått bra under Moderaternas styre, snarare käpprätt åt helt fel håll. Utsläppen har ökat explosionsartat, användningen av fossil energi har ökat och elbilsförsäljningen har avstannat.

Jag lyssnade med intresse på det tidigare replikskiftet. Jämfört med de andra nordiska länderna har Sverige de senaste fyra åren blivit helt utklassat av både Norge och Danmark när det gäller elbilsförsäljningen. Norge låg redan tidigare före oss. Där var förra året över 97 procent av de nya bilarna elbilar. I Danmark var det 82 procent. I början av det här året kom det enligt branschen glädjande siffror som visade att Sverige hade tagit sig över 40 procent elbilar i nybilsförsäljningen. Det här beror på politiska beslut och uteblivna satsningar.

Jag skulle vilja fråga ledamoten om Moderaterna känner sig nöjda med den utveckling vi ser i dag när det gäller elbilarna. Är det en rimlig utveckling att man i Sverige fortsätter att sälja en stor mängd fossildrivna bilar, eller är det något som vi borde förändra? Om ledamoten Helena Storckenfeldt tycker att det är något som borde förändras, vad är det vi borde göra? Finns det några åtgärder som Moderaterna föreslår att vi ska göra just nu?

Anf. 72 HELENA STORCKENFELDT (M)
replik:

Fru talman! Alla länder har olika förutsättningar. Vi i Sverige, jämfört med Norge, har inte en stor hög med oljepengar att använda på subventioner till elbilar till de allra rikaste. Vi har i stället valt att vrida om, ändra om, i den subventionen. I nästa vecka kommer en ny elbilspremie som riktar in sig på dem med lägre inkomster och som bor på landsbygden utan tillgång till kollektivtrafik. Det tror vi är mer värt att satsa på än att kasta pengar till allt och alla för att köpa en elbil, vilket vi vet att marknaden hade kunnat bära av sig själv. Det har vi sett.

Vissa verkar tro att det viktigaste som Sverige kan göra just nu är att plocka de högst hängande frukterna. Det är inte vår inställning. Jag är övertygad om att vi behöver göra tvärtom, nämligen stärka Sveriges ställning i världen. Vi behöver fokusera på konkurrenskraft och öka vår export av klimatsmarta varor och tjänster, allt det som vi är så fantastiskt bra på i Sverige, ut i Europa och ut i världen.

Det är detta kombinerat med fokus på ekonomisk tillväxt som gör att vår klimatstrategi ser annorlunda ut, men det är det som gör att andra länder vill ta efter vårt exempel, att göra något annorlunda och ställa om ekonomin. Det är vår största prioritering.

Anf. 73 KATARINA LUHR (MP) replik:

Fru talman! Jag är glad att Helena Storckenfeldt ändå har en positiv bild av vad klimatpolitiken kan leda till. Det hördes också i anförandet. Vi ska minska utsläppen, skapa jobb och välfärd och ha en teknisk utveckling som leder till klimatutveckling. Klimatarbete och välbefinnande ska gå i hand i hand. Det var uttryck jag hörde.

Tyvärr har det blivit helt tvärtom den här mandatperioden. Utsläppen har inte minskat. Den gröna industriomställningen har avstannat. Utsläppen har ökat, och regeringen har tyvärr satt sprätt på en stor del av statskassan.

Jag undrar om Helena Storckenfeldt är nöjd med den klimatpolitik som har förts. Tycker Helena Storckenfeldt att vårt klimatarbete och vårt välbefinnande faktiskt går hand i hand?

Jag kan haka på den tidigare diskussionen om elbilspremie. Tror ledamoten att elbilspremien kommer att göra stor skillnad för nybilsförsäljningen av elbilar?

Avslutningsvis vill jag fråga: Vad är det bästa som regeringens klimatarbete har lett till under mandatperioden? Vilka är de resultat som Helena Storckenfeldt vill visa efter fyra år i regeringsställning?

Anf. 74 HELENA STORCKENFELDT (M) replik:

Fru talman! En politiker får inte vara nöjd. Det är en viktig del som vi alla borde ha med oss. Vad gör vi annars här? Vi är väl alla här därför att vi har engagerat oss politiskt för att världen ska bli en bättre plats. Man får inte någonsin bli helt nöjd.

Vad gäller vår klimatpolitik under den här mandatperioden, kan jag ändå konstatera att vi är på rätt väg. Vi har satt rätt riktning med fokus på tillväxt och på att elektrifieringen ska vara möjlig i hela landet. Man ska kunna ladda sin elbil, och elbilen ska bli ett reellt alternativ till fossilbilen. Men det bästa resultatet, fru talman, måste nog ändå vara vårt fokus på regelförenkling, tillstånden och kärnkraften. Såklart nämner jag kärnkraften.

Jag besökte Ringhals i går. Det var ett inspirerande besök. Man kan konstatera att de är i full gång där borta. Det ska bli spännande att se vad som händer härnäst.

Vi kan konstatera att vi kommer att behöva mycket mer ren el för att omställningen ska vara möjlig i alla sektorer, i transportsektorn och inte minst för att få vår tunga industri att ställa om. Detta kombinerat med regelförenklingar för företag, så att de väljer att starta upp och stanna i Sverige samt skapa tillväxt och välbefinnande, är det absolut viktigaste i klimatarbetet, för vår konkurrenskraft och för tillväxten i stort.

Anf. 75 KAJSA FREDHOLM (V):

Fru talman! Tänk tanken att du bara behöver betala 450 kronor för ett månadskort i kollektivtrafiken. Om du bor i glesbygden har du fått en elbilspremie så att du kan skaffa en elbil. Det finns fler ställen där du kan tanka din bil. Och elen är inte svindyr.

Tänk dig också att du har en pension du faktiskt kan leva på och att det bara kostar 50 kronor för ett besök på din vårdcentral.

Tänk dig att du har råd att flytta hemifrån, att skolan funkar och att du kan plugga vidare eller få ett jobb med hyfsad lön som går att leva på.

Tänk dig att du har råd med hyran, att du har råd att köpa bra mat till familjen i butiken och att du faktiskt har lite pengar kvar när månaden är slut så att ni kan unna er det där lilla extra på fredagen, den där lilla extra kryddan i tillvaron, det som gör livet gött å leva.

Det här, fru talman, är ingen omöjlighet. Det här är ingen omöjlig dröm, utan det här kan bli verklighet efter valet med Vänsterpartiets politik.

Fru talman! Klimatkrisen är akut. De extrema värmeböljorna i södra Europa förra sommaren resulterade i en stor mängd dödsfall och omfattande bränder och skyfall.

Även här hemma i Sverige drabbas vi av klimatkrisen. Från värmeböljan i juli i norr till häftiga skyfall i september i Ångermanland. I slutet av året slog årets kraftigaste storm till i främst sydöstra Norrland. Ett exempel som illustrerar allvaret är skyfallen och översvämningarna i Västernorrland där över 40 vägar förstördes, tåg spårade ur och en man omkom där en bilväg hade spolats bort. Det här visar hur sårbart vårt samhälle har blivit på grund av det förändrade klimatet.

Fru talman! I en tid då världen behöver kraftsamla för att möta klimatutmaningen skämmer regeringen ut Sverige och sänker de svenska klimatambitionerna. Regeringen konstaterar till och med själv att utsläppen ökar till följd av klimatskadlig politik. Hit hör inte minst sänkningen av drivmedelsskatten, en av regeringens största reformer, men även det faktum att man stoppade en omfattande reform för att göra systemet med reseavdrag färdmedelsneutralt.

De som satte tilltro till att Liberalerna skulle värna klimatperspektivet i en högernationalistisk majoritet har all anledning att känna sig besvikna. Löftesbrotten har duggat tätt.

Vid åtskilliga tillfällen har regeringen fått frågan om när förslagen för att minska utsläppen ska komma och hur de ska se ut. Svaret har inte varit något direkt svar utan att man väntar på den kommande utredningen. I stället för att lägga fram konkret klimatpolitik – förslagen finns – har man valt att begrava många frågor i diverse utredningar. Problemet är att vi inte har tid att vänta, och regeringen har medvetet kortat den tiden med sin politik då man har ökat utsläppen av växthusgaser i stället för att minska dem.

Fru talman! Hur ser då opinionen ut? Vad tycker svenska folket om klimatpolitik? Tidöängets motivering för att subventionera fossila bränslen, så att utsläppen har ökat kraftigt den här mandatperioden, är att det är vad svenska folket vill och att folk i allmänhet är motvilliga till klimatomställning. Men det stämmer inte. Det är hittepå.

Fru talman! Det finns som tur är undersökningar, omfattande och seriösa sådana, som visar vad folk

faktiskt tycker om klimat- och energifrågor. Svenskarna uttrycker i allmänhet en stor oro inför klimatförändringarnas konsekvenser. De flesta anser också att Sverige bör ta ett globalt ansvar i klimatfrågan. På en direkt fråga om Sverige bör skärpa sitt klimatmål svarar en majoritet ja. Många ser också en möjlighet i att skapa ett fossilfritt samhälle som kan leda till många nya gröna arbetstillfällen.

Nu vill jag gå över till något som borde vara en kioskvältare för Tidölaget. En majoritet av svenskarna vill hellre lägga pengar på klimatomställning än på att verka för låga bensinpriser. Men – det här är viktigt – omställningen måste vara rättvis. Till exempel behöver låginkomsttagare och boende i glesbygd kompenseras. De lägsta pensionerna och barnbidraget behöver höjas. Och fler välmående män i stora bilar i våra storstäder behöver ta bussen till jobbet.

Fru talman! Den klimatpolitik som regeringen bedriver speglar helt enkelt inte den breda folkviljan. Klimatomställningen behöver mer vänsterpolitik för att lyckas, en politik för mer rättvisa.

Fru talman! Vi i Vänsterpartiet har två reservationer i betänkandet. Den första handlar om nettoupptaget av växthusgaser. Vi vill att regeringen skyndsamt kommer med förslag på en strategi med åtgärder för hur Sverige till 2030 ska kunna nå våra åtaganden om att öka kolinlagringen med 4 miljoner ton växthusgaser mer än genomsnittet för perioden 2016–2018.

Den andra reservationen handlar om att Sverige bör införa en utsläppsbudget. Halten av växthusgaser i atmosfären är avgörande för den globala uppvärmningen. För att uppsatta klimatmål ska vara relevanta måste ramarna för hur stora utsläppen kan vara fram till måläret vara tydliga. Det behövs därför en budget för hur stora koldioxidutsläppen kan vara på årlig basis för att Sverige rättvist ska hålla sig inom det kvarvarande globala utsläppsutrymmet.

Fru talman! Flera kommuner och regioner i Sverige har beslutat om egna utsläppsbudgetar. Men på nationell nivå saknas en sådan. Vänsterpartiet anser att det i nuvarande klimatnödläge inte är acceptabelt att Sveriges klimatpolitiska handlingsplan inte lever upp till vare sig klimatlag eller Sveriges del av Parisavtalet. Vi anser att det krävs en utsläppsbudget som är kopplad till nödvändiga styrmedel och åtgärder för utsläppsminskningar som varje regering bör åläggas att presentera inför varje mandatperiod.

Sverige bör anta en bindande utsläppsbudget i linje med Parisavtalets temperaturmål baserad på IPCC:s senaste utvärderingsrapport och en global fördelning av utsläppsutrymmet.

Jag yrkar bifall till reservation 10.

Anf. 76 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Fru talman! Tack, Kajsa Fredholm, för anförandet!

Fru talman! Förra veckan deltog en del av oss riksdagsledamöter i en debatt hos Lantbrukarnas Riksförbund som livesändes. Det var ett trevligt arrangemang. Vänsterpartiets representant i den debatten är inte här i salen i dag. Men det kom en fråga där om diesel och

nedsättningarna av dieselskatten, som svenska lantbrukare är väldigt nöjda med att de har. Många miljöregler och djurskyddskrav i Sverige kostar pengar, vilket hämmar lantbrukets konkurrenskraft. Men en sak som svenska lantbrukare har fått är att vi har bland de lägsta dieselpriserna i Europa. Det har varit som en krockkudde för det svenska lantbruket. Man har det ju tuftt på grund av att olika typer av insatsvaror stiger i pris, vilket riskerar att hända till följd av händelserna i Mellanöstern just nu.

När jag läser Vänsterpartiets budgetmotion noterar jag att de vill ta bort nedsättningen av dieselskatt. De ville inte heller genomföra de skattesänkningar som vi gjorde inför 2026.

Jag vill fråga Kajsa Fredholm hur det ligger till. Vänsterpartiets representant höll nämligen upp den gröna gurkan, som ett ja till att behålla nedsättningen av dieselskatten.

Kan Kajsa Fredholm klargöra? Vill ni behålla nedsättningen av dieselskatt, eller vill ni höja skatten för Sveriges lantbrukare?

Anf. 77 KAJSA FREDHOLM (V) replik:

Fru talman! Jag tackar för frågan.

Som vanligt riktar Sverigedemokraterna bara in sig på det som har med fossila drivmedel att göra, på om skatten ska höjas eller sänkas. Men egentligen ligger vi efter med jordbrukets klimatomställning. Det kan ledamoten kanske hålla med om. Vi skulle nämligen ha satt igång med jordbrukets klimatomställning för länge sedan, exempelvis kompensera för höga dieselpriiser med andra styrmedel som inte påverkar det priset.

Det finns massor med andra saker att göra. Men det är Sverigedemokraterna inte intresserade av. Sverigedemokraterna vill bara prata om bensinpris, om dieselpreis – ingen kollektivtrafik – och om kärnkraft.

Anf. 78 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Fru talman! Tack, Kajsa Fredholm, för försöket att svara på frågan!

Sverigedemokraterna anser att vi ligger efter med lantbrukets produktion. Vi tillverkar alldeles för lite egna livsmedel i det här landet. Det är det absolut viktigaste här.

En grundläggande insatsvara för lantbruket är diesel. Min fråga till Kajsa Fredholm gäller det som står i Vänsterpartiets budgetmotion om höjda skatter vad gäller diesel för svenska lantbrukare. Ligger den politiken fast, eller har det skett någon förändring?

Jag vill också ställa samma fråga till Kajsa Fredholm som jag ställde till Socialdemokraterna tidigare. Är det ett löfte till väljarna att Vänsterpartiet om det skulle gå bra för dem i valet och om de hamnar i regeringsställning tänker lägga fram en politik som gör att Sverige når alla klimatmål till 2030?

Anf. 79 KAJSA FREDHOLM (V) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för en spännig debatt!

Vad gäller jordbrukets omställning står vi självklart fast vid det som står i vår senaste motion. Men det saknas också medel för att ställa om jordbruket, som jag sa. Du har miljöpremier, och man behöver ställa om till biobränslen. Det behövs mer stöd som inte har att göra med själva dieselpriiset. Det är så man ställer om och ser till att jordbrukare kan ställa om, i stället för att som Sverigedemokraterna ligga fast och vara beroende av krig, världsmarknadspriser och annat. Det är inte särskilt hållbart, tycker jag.

När det gäller löften om klimatmålen kommer vi naturligtvis att göra allt vi kan för att vi ska kunna klara våra klimatmål till 2030 och även dem framåt. Men jag säger som tidigare talare har gjort: Det här har regeringen skjutit på. Fyra år är slängda i sjön i och med att man har ökat utsläppen av växthusgaser. Men vi kommer att göra allt vi kan för att detta ska gå att göra.

Anf. 80 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD):

Fru talman! Klimatfrågan är en av våra största utmaningar. Den handlar ytterst om vilket samhälle vi lämnar över till nästa generation. Men klimatpolitiken måste också klara ett enkelt test: Den måste fungera i verkligheten. Den måste minska utsläppen – inte bara i Sverige, utan globalt. Den måste skapa förutsättningar för människor att leva sina liv, för företag att investera och för industrin att fortsätta utvecklas. Och den måste vara långsiktig.

För Kristdemokraterna är utgångspunkten tydlig. Vi utgår från förvaltarskapstanken: att vi har ett ansvar att förvalta skapelsen och lämna över den till nästa generation i gott skick.

Men ansvar kräver också realism. Sverige står i dag för en mycket liten del av världens utsläpp. Om Sverige i morgon skulle upphöra att existera skulle de globala utsläppen knappt förändras. Det betyder inte att vi saknar ansvar, men det betyder att vårt ansvar måste handla om att göra verklig skillnad.

Det är därför Kristdemokraterna vill föra en klimatpolitik som fokuserar på det som faktiskt minskar utsläppen globalt: innovation, teknik och konkurrenskraft. Svensk industri ligger redan i världstoppen när det gäller klimatsmart produktion. Här utvecklas fossilfri stålproduktion, avancerade material och ny energiteknik. När dessa lösningar sprids till andra länder kan utsläppen minska i en helt annan skala än vad nationella åtgärder ensamma kan åstadkomma.

Därför behöver Sverige en klimatpolitik som stärker vår konkurrenskraft – inte en politik som driver bort investeringar. Om industrin flyttar från Sverige till länder med lägre klimatkrav minskar inte utsläppen; de ökar. Detta är vad som brukar kallas koldioxidläckage, och det är ett av de största hoten mot en effektiv klimatpolitik. Därför vill Kristdemokraterna att Europa ska stå upp för sina klimatambitioner också i handelspolitiken. Företag som producerar klimatsmart ska inte konkurreras ut av produktion i länder med lägre krav.

Fru talman! En annan avgörande fråga för klimatomställningen är energin. Industrin elektrifieras, transportsektorn ställer om och ny teknik växer fram. Allt

detta kräver stora mängder fossilfri el. Det betyder att energipolitiken inte bara är en energifråga. Den är också en klimatfråga, en industripolitisk fråga och en välfärdsfråga.

Sverige behöver därför ett robust energisystem med stora mängder fossilfri el och stabil leverans. Utan tillräckligt med energi stannar omställningen. Kristdemokraterna vill därför se en energipolitik som möjliggör investeringar i ny fossilfri produktion och som säkerställer att industrin har den el den behöver för att ställa om.

Fru talman! Klimatpolitiken måste också ha stöd. Om människor upplever att klimatpolitiken bara innebär ökade kostnader, högre skatter och minskade möjligheter att leva livet som de vill riskerar hela klimatarbetet att förlora sin legitimitet. Detta gäller inte minst i ett land som Sverige – ett stort land med långa avstånd, där bilen ofta är en nödvändighet och där industrin är ryggraden i vår ekonomi. Klimatomställningen måste därför vara möjlig att genomföra i hela landet. Den måste skapa möjligheter, inte bara ställa krav.

Fru talman! Sverige har goda förutsättningar att vara en ledande nation i klimatomställningen. Vi har en stark industri, tekniskt kunnande och naturresurser som kan bidra till den gröna omställningen, inte minst den svenska skogen med alla klimatnyttor den ger. Men det kräver att det hållbara svenska skogsbruket får fortsätta, just för att leverera råvaror till omställningen, och inte bara stå som en kolsänka, som flera organisationer och partier önskar. Om vi inte ska använda oss av råvaror från skogen, vad ska vi då ställa om med?

För att lyckas krävs en politik som kombinerar höga ambitioner med ekonomisk realism. Det krävs en politik som ser till att investeringar sker här – inte någon annanstans. Och det krävs en politik som minskar utsläppen där det faktiskt gör störst skillnad.

Kristdemokraternas klimatpolitik bygger därför på några grundprinciper som jag vill repetera innan jag går in för landning.

För det första, fru talman: global klimatnytta. Politiken måste minska utsläppen i världen, inte bara flytta dem mellan länder.

För det andra: teknikutveckling och innovation. Det är genom ny teknik och konkurrenskraftig industri som de stora utsläppsminskningarna kan ske.

För det tredje: ta vara på skogens fulla potential. Skogen bör ses som både kolsänka och en guldgruva för att få fram råvaror för att trycka undan CO₂-intensivt material som stål och betong.

Och för det fjärde: Vi behöver en omställning som fungerar för människor i vardagen och för företag i hela landet.

Fru talman! Klimatutmaningen är stor. Men den är också en möjlighet – en möjlighet att utveckla ny teknik, att stärka svensk industri och att visa att klimatomställning och ekonomisk utveckling kan gå hand i hand. Med en politik som bygger på ansvar, innovation och långsiktighet kan Sverige fortsätta vara en del av lösningen på klimatutmaningen. Det är den vägen Kristdemokraterna vill gå.

(Applåder)

Anf. 81 RICKARD NORDIN (C):

Fru talman! Den senaste tiden har vi återigen sett hur olje- och gaspriserna svängt kraftigt. På kort tid kan kostnaderna för transporter, material och produktion skjuta i höjden. För hushåll, företag och lantbruk blir detta ännu en påminnelse om något som borde vara uppenbart: Det är dumt att göra sig beroende av olja. Det är inte bara dåligt för klimatet, utan det är också dålig säkerhetspolitik och dålig ekonomisk politik.

När oljepriserna rusar påverkas hela ekonomin. Företag får svårare att planera sina kostnader. Transporter blir dyrare. Hushållen får betala mer vid pumpen eller genom högre priser på varor och tjänster. Det är dumt att vara beroende av fossil olja. Ändå har regeringen gjort oss mer beroende av olja den här mandatperioden.

Problemet är inte bara ekonomiskt; det är också geopolitiskt. Stora delar av världens oljeproduktion finns i regioner där konflikter, auktoritära regimer och politisk instabilitet påverkar tillgången. Det har de senaste veckorna mycket tydligt visat. När vi är beroende av importerad fossil energi gör vi oss också sårbara för kriser och maktspel långt bortom våra egna gränser.

Klimatomställningen är inte bara nödvändig – den är helt avgörande för Sveriges konkurrenskraft, vår landsbygdsutveckling, vår säkerhet och vår hälsa. När fler el- och biogasfordon rullar på våra gator minskar partikelutsläppen och barnens lungor utvecklas bättre samtidigt som färre dör i hjärt- och kärlsjukdomar orsakade av dålig luft. När de gröna kolatomerna från jord och skog ersätter sina fossila motsvarigheter i plaster, färger, tyger och drivmedel stannar pengarna på den svenska landsbygden i stället för att finansiera Putins krigsmaskineri.

När råvarorna som driver våra transporter körs via Hofors i stället för genom Hormuzundet och när svenska innovativa företag får en stark hemmamarknad skapas förutsättningar för export när resten av världen så småningom ställer om, och vi skapar hundratusentals nya arbetstillfällen i Sverige.

När vi producerar mer el, drivmedel och råvaror till industrin på egen hand minskar sårbarheten i globala leveranskedjor. Vi slipper skicka pengar till skurkstater som Iran, Qatar, Saudiarabien och Ryssland. USA är inte heller så himla roligt nu för tiden. Möjligtvis återstår Norge, men Norge står för 2 procent av världsproduktionen av olja. Nej, det räcker alltså inte med Norge.

Den som betänker alla fantastiska möjligheter i klimatomställningen ser att detta är något som är värt att kämpa för. Men regeringen fattar med berått mod beslut som gör oss mer beroende av skurkstater och fossilt. Man skickar pengarna utomlands i stället för att låta dem stanna här hemma, där de kan göra nytta. Man skapar sämre luft, som skadar människor och gör oss mer sårbara.

Allt detta är etablerad vetenskap och fakta – det som regeringen själv säger att den baserar sin politik

på. Men i ett replikskifte med Moderaterna kunde jag inte få ett enda exempel på forskning och fakta som man baserar sin politik på. Det handlar alltså om medvetna handlingar som skadar den svenska befolkningen.

För Centerpartiets del är det otroligt enkelt: Den bästa vägen framåt är att minska beroendet av olja så snabbt som möjligt. Det är bra för klimatet. Det stärker vår säkerhet. Det gör vår ekonomi mer robust.

Med vår politik får hushållen mer pengar över. Enligt en färsk rapport där vi lät riksdagens utredningstjänst räkna på vår politik får ett hushåll i exempelvis Boden omkring 7 000 kronor mer i plånboken varje månad. Det handlar om enkla saker som lägre elräkning, sänkta kostnader för att köra sin bil och lägre förbrukning av vatten hemma.

Med vår politik blir den klimatsmarta lösningen den lönsamma lösningen för vanligt folk. Pengarna stannar hos medborgarna. Det är precis så vi måste göra.

Staten ska inte tjäna på klimatomställningen. När EU:s nya utsläppshandel träder i kraft 2028 ska inte pengarna stanna hos staten, utan de ska tillbaka till medborgarna. Därför yrkar jag bifall till reservation 20 i det här betänkandet.

Sverige har alla förutsättningar att lyckas med den här omställningen. Vi har gott om fossilfri el. Vi slår elexportrekord. Tvärtemot vad vi hörde i talarstolen tidigare har vi ett överskott på el. Vi skulle nästan kunna elektrifiera hela fordonsflottan flera gånger om. Att det skulle råda brist på el fungerar inte som ursäkt för att inte driva på elektrifieringen. Det handlar om brist på politisk vilja.

Vi har stark industriell kompetens. Vi har innovation, entreprenörskap och företag som vill vara en del av omställningen. De är besjälade av att nå klimatmålen och vill ha dem kvar, för det driver på deras utveckling och stärker dem konkurrenskraftsmässigt.

Men regeringen vill annorlunda. Elektrifieringen av transportsektorn är ett tydligt exempel. Varje elbil som ersätter en fossilbil minskar utsläppen och gör oss mindre beroende av oljan. Men regeringen har stoppat och bromsat elbilsutvecklingen.

När Danmark de senaste tre åren har fördubblat sin elbilsandel, från samma nivå som Sverige låg på, har regeringens politik sett till att vi ligger stilla. Vi till och med minskar elbilarnas andel av nyförsäljningen det här året. Det är en bakvänd politik, och det kommer från en regering som sa att man skulle få ordning på klimatpolitiken och prioritera elektrifieringen.

Samma sak gäller industrin. Industrin vill elektrifiera sina processer och ställa om till fossilfria bränslen. Men regeringen gör ingenting. Omställningen sker inte av sig själv – den kräver politiska beslut som gör det lätt att välja rätt. När vi under stora delar av den här mandatperioden har haft en beskattning som gjort det dyrare med ren el än med fossil diesel är det något som inte står rätt till.

Vi i Centerpartiet kommer att fortsätta att driva på för mer fossilfri elproduktion, snabbare

tillståndsprocesser, bättre laddinfrastruktur och starka incitament för elektrifiering och förnybara drivmedel. Vi vill också ta till vara de resurser som finns runt om i hela landet. Det handlar om att se till att man får tillbaka pengar från etablering av vindkraft, vattenkraft och annan kraftproduktion och att vi får mer bioenergi till innovationerna i industrin.

Vi vill låta familjen i Boden få en rejäl miljöbilspremie. De är exkluderade från regeringens stöd i dag, för Boden anses inte vara tillräckligt mycket landsbygd. Vi vill låta mamman i Valdemarsvik kunna installera bergvärme. Vi vill stötta det unga paret på Gotland som vill ta ansvar och minska sin vattenförbrukning.

Det här handlar inte om att göra livet svårare för människor, tvärtom: Det handlar om att bygga ett samhälle som är stabilt, konkurrenskraftigt och hållbart. Det handlar om ett Sverige som producerar mer av sin egen energi – ett Sverige som inte är beroende av oljemarknadens svängningar eller, för den delen, humörsvängningarna hos auktoritära ledare. Det är ett Sverige som visar att klimatomställning och ekonomisk utveckling går hand i hand.

Det vi gjorde under Alliansen var att vi sänkte utsläppen och ökade tillväxten. I dag ökar vi utsläppen och har rekordlåg tillväxt.

Klimatpolitik handlar väldigt ofta om utsläppskurvor och temperaturmål, men i grunden handlar det om frihet – frihet att inte vara beroende av fossil energi, frihet att bygga ett samhälle som står starkare inför framtidens kriser. Det handlar om friheten för nuvarande och kommande generationer att leva ett gott liv.

Just därför är klimatomställningen inte bara en miljöfråga. Det är en fråga om säkerhet, ekonomi och framtidstro. Med vår politik kommer jobben bli fler och utsläppen gå ned. Det är dags för en ny regering. (Applåder)

Anf. 82 KATARINA LUHR (MP):

Fru talman! Klimatlagstiftningen är inte vilken lagstiftning som helst, och den kan inte heller behandlas som det. Det vi gör i Sverige påverkar hela världen, precis som de utsläpp som sker i USA, Kina eller Indien påverkar oss.

De senaste veckorna har vi återigen behövt påminnas om hur vi påverkas ekonomiskt när vi gör oss beroende av import av fossila bränslen. När fossilgas inte når Tyskland stiger våra elpriser i Sverige. När vi inte har genomfört åtgärder som sparar el blir det dyrt för många när elpriserna skjuter i höjden. Och när vi inte har fasat ut bensen och diesel i våra transportsystem och jordbruksmaskiner blir det dyrt och osäkert när oljetankers brinner eller inte längre kan transportera olja dit det var tänkt. Det gör att marknaden skakar när tillgången till olja och gas blir osäker.

Regeringen säger att man har tagit kontroll över inflationen, men när det är oljemarknaden som styr världsekonomin blir det svårt att ta kontrollen så länge vi alla lider av fossilberoendet. Samtidigt leder vår

användning av fossila bränslen och klimatutsläppen till extremt allvarliga effekter för oss alla.

Redan i dag har vi klimatflyktingar som drabbas av torka, vattenbrist, brist på mat och konflikter i spåren av det som går förlorat. Människor behöver flytta på sig på grund av stigande havsnivåer när glaciärer smälter. Arter slås ut på löpande band när deras livsförutsättningar ändras fortare än de kan ställa om.

I Sverige ser vi ökande skogsbränder, häftiga skyfall, ras och värmeböljor i spåren av det förändrade klimatet. Det Sverige som fanns när mina föräldrar växte upp finns inte längre kvar. Och vi är många som inte längre känner igen oss när vintrarna varvas med snö, regn och storm om vartannat.

För bara några dagar sedan släpptes också en ny forskningsrapport som visar att uppvärmningen nu går snabbare än någonsin, snabbare än någon hade räknat med. Det är inte en ljus bild som målas upp när det blir allt tydligare att politiken inte klarar av att ställa om i den takt som behövs. Vi är nu i snabb takt på väg mot 3 graders uppvärmning i slutet av det här seklet.

Klimatarbete kan låta väldigt svårt och komplicerat, men det handlar i grunden om att sluta använda fossila bränslen. Det är själva grundbulten. Med det aktuella världsläget blir det oerhört tydligt hur viktigt det är att vi fasar ut det fossila nu och inte sedan.

Det finns extremt många olika skäl att göra oss av med vårt oljeberoende. Först och främst är det för att vi ska behålla jorden som en bra plats att bo på. Men det finns också, som vi ser i dag, andra, mer kortsiktiga skäl. När vi inte gör oss av med det fossila blir vi starkt beroende av länder som inte alltid vill oss väl. När det inte går att lita på leveranser av fossila bränslen skakar ekonomin för alla som har bundit fast sig i ett fossilt beroende.

Vi vet att det mest effektiva sättet att minska utsläppen är att höja priserna på utsläpp samtidigt som vi stöttar där det är allra svårast att ställa om. Tidöpartierna har dock gjort precis tvärtom. De betalar utsläpparen och drar in stöden till dem som vill bidra till omställningen.

Tidöregeringen har under mandatperioden tagit bort eller kraftigt försvagat en lång rad klimatstöd och klimatstyrmedel, skapat stor osäkerhet för näringslivet och samtidigt lagt ofattbara 57 miljarder på att göra fossila bränslen billigare. Det har också gett ett tydligt resultat. När Tidöpartiernas politik har monterat ned stora delar av Sveriges klimatpolitik har utsläppen och användningen av fossila bränslen ökat kraftigt under mandatperioden. Det har också gjort det väldigt mycket svårare att nå klimatmålen. Men det är inte det enda problemet. När klimatarbetet i Sverige har avstannat utsätts svenska folket för elprischocker och oväntade höjningar av bensenpriser.

Miljöpartiet vet att vi kan göra Sverige och Europa mer motståndskraftiga mot prischocker när det gäller el och drivmedel. Men då behöver vi jobba med att få bort fossila bränslen, och det behövs handling, inte bara snack.

För att minska svängningarna i elpriser behöver vi bygga ut mer förnybar el i kombination med grön baskraft, men vi behöver också energieffektivisera. Bara i Sverige skulle vi kunna frigöra energi motsvarande ett helt kärnkraftverk genom lönsamma energieffektiviseringar i bostäder och industrier. Regeringen har tagit bort stöd för energieffektivisering. Vi vill storsatsa.

För att göra transportsektorn mer motståndskraftig mot skenande drivmedelspriser behöver vi snabba på elektrifieringen, stärka kollektivtrafiken, inklusive tågnäten, och satsa på egen drivmedelsproduktion. Sverige har, som alla vet, ingen egen olja, men vi har många andra resurser som vi kan använda.

När det gäller att stötta jordbruket vill vi se en tydlig plan för jordbrukets klimatomställning där stöd som i dag binder fast jordbrukare i fossila drivmedel byts till stöd som kan användas för omställning till biodrivmedel. Vi vill därför införa både ett jordbruksavdrag och en biopremie som kan stötta jordbrukets omställning och minska behovet av importerad fossil energi.

Vi vill samtidigt att alla offentliga myndigheter, genom att ställa krav i upphandling, fasar ut det fossila till förmån för förnybara och hållbara tjänster. Vi vill stötta det nya och fasa ut det gamla. Det kommer att göra oss tryggare och mer motståndskraftiga i det ostadiga världsläge som vi i dag står i.

Fru talman! Jag vill självklart också lyfta våra klimatmål. De klimatmål som vi sätter upp är av grundläggande betydelse för att alla ska veta och förstå vart vi är på väg. När stora investeringar ska göras behöver inte minst näringslivet veta vart politiken är på väg, vart den styr och inom vilka tidsramar det sker. Man behöver helt enkelt bli förvarnad i god tid om man behöver förändra sin verksamhet.

Jag och de flesta av mina oppositions- och majoritetskollegor som sitter här i dag fick under förra året i uppdrag att se över Sveriges klimatmål till år 2030. Vi kom tillsammans fram till att klimatmålen till 2030 ska ligga fast. Flera partier har sedan dess backat från målen. Kristdemokraterna backade efter bara några veckor. Klimatministern och Liberalerna gjorde det helt nyligen. Men klimatmålen ligger ännu fast, och de behöver behållas. Det skulle skapa en enorm osäkerhet om målen slopades med bara några år kvar till målfyllnad.

Men målen behöver också nås, vilket vi också har pratat om i dag. Miljöpartiet är hittills det enda parti som visat upp hur klimatmålen till 2030 ska kunna nås. Det har finansministern också sagt, efter att hennes departement räknat på oppositionspartiernas skuggbudgetar. Vi vill att målen ska kunna nås genom en rättvis klimatomställning.

Vi vill se ett nationellt utsläppshandelssystem inom klimatmålen ramar, där intäkterna går tillbaka till hushållen genom en grön återbäring. Vi vill se en nationell elbilsoffensiv med en utökad elbilsbonus som kan användas av fler än i dag. Vi vill se ett leasingstöd som gör det möjligt att leasa en elbil för 1 500 kronor i månaden. Vi vill se sänkt skatt på laddning. Och under en

övergångsperiod behöver vi höja reduktionsplikten tillbaka till en nivå som minskar utsläppen tillräckligt.

Vi vill se ett kraftigt ökat stöd för Klimatklivet och Industriklivet, och vi vill återinföra gröna kreditgarantier. Vi vill införa ett Sverigekort där hela Sveriges kollektivtrafik blir tillgänglig för 500 kronor i månaden.

Samtidigt behöver vi satsa på vår skog och vår natur för att den ska kunna hjälpa oss med alla sina ekosystemtjänster, till exempel ökad biologisk mångfald och ökad kolbindning. Här behöver vi styra mot ett skogsbruk som ger större klimatnytta genom att ge skogsägare betalt för en ökad klimat- och miljönytta och stötta omställningen från kalhyggesbruk till ett skogsbruk med en större mångfald och bättre kolbindning.

Förutom att vi behöver en riktig klimathandlingsplan med åtgärder som minskar klimatutsläppen i tillräcklig takt behöver vi en plan för hur vi ska stärka upptaget av kol i skog och mark och hur vi ska skapa de negativa utsläpp som vi behöver.

Miljöpartiet har tagit fram lösningar. Målen går fortfarande att nå, men det börjar bli väldigt ont om tid.

Fru talman! Vi debatterar i dag partiernas olika förslag till ny klimatpolitik. Jag tycker då att man kan läsa utskottets svar med en viss humor, då alla motioner avstyrks med hänvisning till pågående arbete. Motionerna handlar bland annat om det internationella klimatarbetet, klimatarbetet inom EU, svensk klimatpolitik, negativa utsläpp, transportsektorns klimatomställning och klimatanpassning. Vilket är det pågående arbetet? Det vill man fråga sig. Vad gör regeringen just nu?

Miljöpartiet har bara när det gäller det här betänkandet lagt fram cirka 80 förslag. Jag står självklart bakom allihop, men för att spara lite tid vill jag yrka bifall bara till Miljöpartiets reservation 17 och Miljöpartiets reservation 23.

Det finns enorma behov av klimatåtgärder, åtgärder som Tidöregeringen har valt att inte genomföra trots den klimatkris som vi alla är medvetna om.

Känns det tufft och svårt nu? Ja! Känns det hoppöst? Nej, absolut inte!

Sverige har allt att vinna på en snabb och rättvis klimatomställning. Vi kan säkra framtidens jobb. Våra svenska företag kan tjäna stora pengar på att exportera grön teknik. Vi kan driva på andra länder att öka takten i klimatarbetet, och vi kan skydda hushåll och företag från prischocker när det gäller fossila bränslen. Det finns massor att göra, och vi kan vinna jättemycket på det.

I dag har vi bara ett parti som har förslag på de olika lösningar som finns för att nå klimatmålen, och det är Miljöpartiet. Lösningar finns, och många kan ställa sig bakom dem. Vi har lösningarna. Vi har tekniken. Det finns pengar, och det finns en folklig vilja. Det som saknas är ledarskap och handling, och det kan vi ändra på i september.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 11 mars.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.56 på förslag av andre vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 18.00.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 18.00.

§ 7 Företag, kapital och fastighet

Skatteutskottets betänkande 2025/26:SkU15
Företag, kapital och fastighet
föredrogs.

Anf. 83 ERIC WESTROTH (SD):

Herr talman! I kväll debatterar vi skatteutskottets betänkande 15, som behandlar motioner som rör skatteförslag inom områdena företag, kapital och fastighet.

Låt mig inleda med att konstatera att Sverige har en diversifierad och livskraftig företagsmiljö med ett näringsliv som spänner över många olika sektorer och branscher. Vi är kända för en mycket hög andel små och medelstora företag som utgör själva motorn i vår ekonomiska utveckling och sysselsättning. Faktum är att 99,9 procent av alla företag i Sverige är små och medelstora med färre än 250 anställda, och en stor majoritet av dem har färre än 50 anställda. Dessa företag står för ungefär 65 procent av jobben, samtidigt som fyra av fem nya jobb har skapats i just små och medelstora företag.

Vid sidan av detta har vi också flera stora multinationella bolag med global räckvidd, som har sina rötter i Sverige. Vår långa tradition av entreprenörskap och innovation gör att många svenska företag håller ledande positioner inom sina respektive områden.

Herr talman! Företagen i Sverige utgör ryggraden i vår gemensamma skattebas. Det är genom deras verksamhet som jobb skapas, innovation drivs framåt och de intäkter genereras som finansierar det välfärdssamhälle vi vill värna och utveckla. Därför är det avgörande att företagens skattemässiga villkor är gynnsamma, tydliga och rättvisa. Att ta risken att driva och utveckla företag måste få löna sig, samtidigt som vi värnar och stärker skattebasen så att samhällets gemensamma åtaganden kan fortsätta att fullföljas på ett hållbart sätt.

Herr talman! En avgörande faktor för ett fortsatt starkt och vitalt svenskt näringsliv är goda förutsättningar för forskning och utveckling. De nuvarande svenska reglerna för avdrag vid forskning och utveckling har länge kritiserats för att vara krångliga, rättssäkra och svåra att tillämpa, särskilt för mindre företag.

Mot den bakgrunden beslutade regeringen i juni 2023, i enlighet med Tidöavtalet och tillsammans med Sverigedemokraterna, att tillsätta en särskild utredning. Uppdraget var att se över just avdraget för

forskning och utveckling samt den skattelättnad som gäller för utländska experter, forskare och andra nyckelpersoner som rekryteras till Sverige – de så kallade expertskattereglerna.

Goda skattemässiga villkor för företagens satsningar på forskning och utveckling är helt centralt för att Sverige ska behålla och stärka sin konkurrenskraft, driva innovation och säkra långsiktig tillväxt och välbefinnande. Utan starka incitament riskerar vi att tappa både investeringar och kompetens till andra länder som erbjuder mer attraktiva regelverk.

Utredningen presenterades tidigare i år, och förslagen bereds nu vidare i Regeringskansliet. Det är viktigt att processen fortsätter skyndsamt så att vi kan införa moderna, enkla och effektiva regler som verkligen stimulerar de svenska företagens investeringar i framtidens innovationer.

Herr talman! Ett annat regelverk som under lång tid har kritiserats för att vara komplicerat, krångligt och svårtillämpat, särskilt för de mindre företagen, är reglerna för beskattning av utdelning och kapitalvinster till delägare i fåmansföretag, de så kallade 3:12-reglerna. Över 60 procent av alla företag i Sverige är direktägda fåmansföretag. Dessa företag står för 1,5 miljon arbetstillfällen och utgör en oerhört viktig del av vår ekonomi och sysselsättning och av vårt entreprenörskap. Många motioner och förslag om förenklingar av just detta regelverk har behandlats i kammaren genom åren. Nu har vi äntligen tagit ett viktigt steg framåt, och från och med den 1 januari 2026 i år gäller enklare och bättre skatteregler för delägare i fåmansföretag.

Enligt regeringens bedömning innebär förändringarna att över 60 000 fåmansföretagare får sänkt skatt, samtidigt som den administrativa bördan minskar med mer än en tredjedel. Det är konkreta effekter som kommer att stimulera fler jobb, mer innovation och starkare entreprenörskap i hela landet.

Herr talman! Även om många hushåll de senaste åren har haft det tufft med hög inflation, räntehöjningar och stigande livsmedelspriser, bränslepriser och elräkningar är det viktigare än någonsin att vi uppmuntrar och underlättar för dem som har möjlighet att lägga undan en slant för framtiden. Sparande bygger trygghet, både för den enskilde och för samhället i stort.

Historiskt har vi sett hur ett brett aktie- och fondsparande bland befolkningen stärker både individens privatekonomi och landets ekonomi som helhet. Högt inhemskt ägande av svenska bolag bidrar till stabilitet, långsiktighet och en starkare koppling mellan företagens framgång och medborgarnas välfärd. Vi har länge sagt att svenskarna ska vara ett ägande folk – inte bara löntagare utan också delägare i det som skapar jobb och tillväxt. Det är därför avgörande att utvidga och förenkla möjligheterna till investeringar och sparande.

Ett lysande exempel är investeringssparkontot, ISK, som infördes 2012 med schablonbeskattning. Det har blivit en enorm framgång bland småsparare.

Schablonmodellen tog bort det gamla krånglet med att leta inköpsnotor, räkna genomsnittliga anskaffningsvärden och hålla reda på nyemissioner, realisationsvinster och realisationsförluster – ett pappersarbete som många upplevde som outhärdligt i deklarationstider. Detta har inte bara minskat den administrativa bördan för den enskilde spararen utan också för Skatteverket, som nu kan fokusera på verkliga fel och fusk.

En annan poäng med sparande i ISK är att skatten tickar in till staten varje år, oavsett om börsen går upp eller ned och oavsett om spararen säljer något eller inte. Det ger en stabil och förutsägbar skatteintäkt.

I dag har över 4 miljoner svenskar ett ISK-konto, och de flesta sparar just för sin pension eller en tryggsare framtid. För att ytterligare stärka incitamenten för sparande införde regeringen tillsammans med Sverigedemokraterna en skattefri grundnivå på ISK och kapitalförsäkring. För inkomståret 2025 var den skattefria nivån 150 000 kronor per person, och från den 1 januari 2026 har vi höjt nivån till 300 000 kronor.

Med dessa steg gör vi sparandet enklare, mer attraktivt och mer rättvist. Vi ger fler möjlighet att bygga ekonomisk frihet samtidigt som vi säkrar att Sverige förblir ett land där vanliga människor kan äga en bit av framtiden. På samma gång tillgängliggörs riskkapital för börsnoterade företag.

Slutligen, herr talman: I en globaliserad värld måste Sveriges skattesystem vara konkurrenskraftigt. Vi behöver fortsätta att vara ett land där entreprenörer vågar förverkliga sina idéer, skapa jobb och bygga det beskattningsunderlag som finansierar vår välfärd, generation efter generation.

Sverige har under 2000-talet lyckats sänka skatetrycket något men ligger fortfarande högt internationellt. Enligt OECD:s senaste siffror har vi ett skatetryck som placerar oss på åttonde plats bland 38 OECD-länder, drygt 7 procentenheter över OECD-genomsnittet.

Det innebär att Sverige fortfarande har ett högt skatetryck men också att vi politiker har ett stort ansvar. Ju högre skatter medborgarna och företagen betalar, desto viktigare är det att vi politiker använder dessa medel på ett respektfullt och ansvarsfullt sätt. Varje krona ska gå till sådant som verkligen skapar värde: trygghet, utbildning, vård, infrastruktur och möjligheter för fler att lyckas.

Genom de reformer vi nu genomför, bland annat enklare regler för företag samt bättre incitament för forskning och utveckling, sparande och entreprenörskap, tar vi steg för att locka hit fler investeringar, behålla kompetens och företag i Sverige och samtidigt ge oss råd att värna välfärden.

Det är så vi bygger ett starkare Sverige för alla. Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet. (Applåder)

Anf. 84 NIKLAS KARLSSON (S):

Herr talman! Politikens uppgift är att ge svar på frågor om hur vi ska ge varje människa möjlighet att ge liv åt sin längtan och sina innersta drömmar. I en tid

när gamla mönster bryts och nya skapas menar jag att detta är särskilt viktigt.

Den generella välfärden, det vill säga våra gemensamma angelägenheter, som vård, skola och omsorg, är central för människors möjligheter i livet. Livschanserna blir nämligen mindre om den inte finns.

Den generella välfärden skyddar oss mot faror utifrån, och den skapar frihet från nöd. Den ökar tryggheten och därmed känslan av frihet. Den motverkar faran att nya privilegier befästs, nya gränser ritas och nya klyftor skapas mellan människor.

Just skattepolitiken är ett av de viktigaste verktygen för ekonomisk omfördelning och för att säkerställa finansieringen av de gemensamma samhällsfunktionerna, alltså den generella välfärden.

Vi socialdemokrater har som mål för den ekonomiska politiken att nå full sysselsättning, alltså att skapa jobb och därmed stärka välfärden och samtidigt frigöra människors potential. Vår skattepolitik är ett verktyg för rättvisa och ansvar och för att ge företag goda och stabila villkor. Dessa politikområden hänger ihop.

Herr talman! Den stora skattereformen från början av 90-talet har tjänat oss väl, men samhället har uppenbarligen förändrats sedan dess. Vi menar därför att det är dags att bredda skattebaserna, öka kapitalbeskattningen i några avseenden och samtidigt hålla nere skatten för dem som tjänar minst. Vi behöver ett mer rättvist skattesystem, men det behöver också i vissa avseenden vara mer neutralt – inte bara för rättvisans skull utan också för tillväxten.

Vi socialdemokrater är tydliga med att vi vill se flera ändringar av skattesystemet och att det därför också är dags för en ny skattereform. Vi beklagar att den politiska högern inte tycks se det behovet. Vi menar att det är dåligt för medborgarna, dåligt för företagen och dåligt för tillväxten.

Herr talman! Det väcker många frågor om regeringens prioriteringar när skattesänkningar genomförs på ett sätt som ökar de ekonomiska klyftorna i samhället. Sverige befinner sig i ett allvarligt ekonomiskt läge. Skuldutvecklingen hos Kronofogden vittnar om en djupgående ekonomisk kris bland hushållen. På tio år har skuldberget hos Kronofogden nästan fördubblats, och rikskronofogden konstaterar att svenska hushåll har allt svårare att få sina pengar att räcka till. Vart elfte barn i Sverige växer upp i en familj där minst en förälder har skulder eller en pågående skuldsanering hos Kronofogden. Det motsvarar 189 000 barn, en ökning med över 9 procent på tre år.

Situationen på arbetsmarknaden förstärker bilden. Under innevarande mandatperiod har arbetslösheten ökat med runt 100 000 personer. Enligt SCB lever över 700 000 svenskar i materiell och social fattigdom, vilket är en dubbling sedan 2021. Barnfattigdomen ökar parallellt. Enligt Rädda Barnens nya barnfattigdomsmått lever mer än 276 000 barn i Sverige i fattigdom.

Det är som att verkligheten utanför den här kammaren inte existerar för regeringen och bland borgerliga företrädare.

Vi socialdemokrater har en annan bild, och vi föreslår andra prioriteringar, också i skattepolitiken. Vi vill värna vårdplatser och inte se dem försvinna. Vi vill att kapital beskattas rättvist, inte att de allra rikaste får ytterligare skattesänkningar. Finessen med att ha en rimlig kapitalbeskattning, där man dessutom aktivt täpper till de luckor som finns, är att man också skapar rättvisa mellan företag. När vi har en regering som inte aktivt jobbar med att täppa till de luckor som finns hamnar vi i läget att företag som betalar sina skatter faktiskt hamnar i underläge mot dem som inte gör det.

Därför har vi bland annat föreslagit att källskatten ska moderniseras och att den så kallade exitskatteutredningen ska fullföljas – allt i akt och mening att begränsa och undvika skatteflykt.

Regeringen valde att lägga ned exitskatteutredningen, trots att vi vet att den typen av regler finns i hela Norden, i stora delar av EU och dessutom i Nordamerika. Vi vet att dessa regler fungerar, men regeringen valde den enkla vägen: att blunda för miljardbortfallet och för välfärdens behov.

Skattereglerna för fåmansföretag syftar i grunden till att det ska vara neutrala skatteregler mellan dem som väljer att vara anställd respektive företagare. I verkligheten fungerar dock 3:12-reglerna ofta som ett verktyg för att betala mindre skatt, eftersom det har blivit mer förmånligt för ägare till fåmansbolag att omvandla arbetsinkomster till utdelningsinkomster. Regeringen har själv påpekat att ökade utdelningar från fåmansföretag är en av de största drivkrafterna bakom att de rikaste 10 procenten av svenskarna sett sina inkomster dra ifrån den övriga befolkningens under det senaste decenniet.

Vi välkomnar ett enklare och mer lättförståeligt regelverk men ser samtidigt en risk att förslaget öppnar för ökad inkomstomvandling. Vi menar därför att en förenkling borde genomföras på ett offentligfinansiellt neutralt sätt.

Herr talman! En politik som skapar hopp och framtidstro måste böttna i verkligheten och se människors vardag bortom riksdagens kammare och sessionssalar. Den måste utgöra en klar idé om vilket samhälle man vill bygga och erbjuda en tydlig riktning för hur det ska genomföras. Mindre klyftor i ett samhälle leder till bättre sammanhållning och högre tillväxt. Detta resonemang är inte längre bara socialdemokratiskt sunt förnuft. Många internationella institutioner som tidigare bekände sig till marknadsliberala teorier inser nu att sådan ekonomisk politik lyckas bäst.

När vi bevittnar dålig arbetsmiljö inom vården eller för lite undervisning och stöd i skolan eller när vi ser hur Skånes universitetssjukhus i Malmö använder tvättlappar som skulle kunna användas som sandpapper på byggarbetsplatser måste vi koppla ihop det med den förda ekonomiska politiken.

Skatt är nämligen undersköterskan på boendet, frukosten på förskolan och barnmorskan som förlöser

våra barn. Skatt är höftledsoperationer, nationella prov och skolskjuts. Skatt är tåg, buss och kollektivtrafik. Så hänger det ihop. Skatt är gemensam finansiering av gemensam välfärd.

Herr talman! Avslutningsvis yrkar jag bifall till reservationerna 1 och 5.

(Applåder)

Anf. 85 ADAM REUTERSKIÖLD (M):

Herr talman! Vi behandlar nu skatteutskottets betänkande nummer 15, som rör ett stort antal motioner och förslag inom skatteområdet. Det finns en stor bredd i motionernas inriktning och innehåll, men det ger oss tillfälle att diskutera riktningen för skattepolitiken och att utvärdera det arbete regeringen har bedrivit under mandatperioden. Många av motionsyrkandena har riksdagen redan tagit ställning till, eller så pågår utredningar eller beredningar inom Regeringskansliet i ärendena.

För Moderaterna är utgångspunkten dock tydlig. Skattepolitik ska bidra till att få fler människor i arbete, ge bättre villkor för företagande och skapa stabila offentliga finanser. Grundbulten är som alltid att skattemedel är skattebetalarnas tillgångar och att det är upp till oss att förvalta dem så bra som möjligt.

Herr talman! Vår regering, under ledning av statsminister Ulf Kristersson, har haft en tydlig ambition: att stärka arbetslinjen och att återupprätta respekten för skattebetalarnas pengar. Efter flera år av hög inflation och ekonomisk osäkerhet behöver Sverige en politik som stärker tillväxten. Det är därför regeringen prioriterar reformer som gör det mer lönsamt att arbeta, enklare att driva företag och mer attraktivt att investera i Sverige.

Jag menar att det är rätt väg. Ett skattesystem måste vara konkurrenskraftigt i en global ekonomi. Kapital och investeringar rör sig snabbt över gränser. Om Sverige ska kunna behålla och attrahera företag, innovation och jobb måste skattepolitiken vara stabil, förutsägbar och rimlig.

Herr talman! Det intressanta med detta betänkande är också att det tydligt visar skillnaden mellan regeringens politik och oppositionens olika partier. Vi ser i motionerna en rad förslag som pekar i olika, ibland motsatta, riktningar. Från vänsterhåll finns återkommande krav på höjda skatter på arbete, kapital och företagande. Resonemanget är ofta att staten behöver större resurser. Men man talar betydligt mindre om effekterna av sådana skattehöjningar. Hur skulle de slå mot jobb, investeringar och tillväxt? Svaret från oppositionens sida är enkelt: Mer pengar löser alla problem.

Dessa skattehöjningar vore inte bara dåliga för invånarna och hushållens ekonomi, som på ett kännbart sätt får betala för de politiska utspelen, utan de skulle även vara väldigt negativa ur ett nationalekonomiskt perspektiv, för att hantera konjunkturläget. De skulle leda till minskad konsumtion och göra det mindre lönsamt att arbeta, utbilda sig och ta ökat ansvar på arbetet. Höjda skatter på företagande och kapital riskerar

även att göra Sverige mindre attraktivt som etableringsland och att driva stora investeringar utomlands.

Herr talman! Samtidigt finns det inom oppositionen partier som i retoriken betonar behovet av tillväxt och företagande men som i praktiken ändå ofta landar i något som leder till skattehöjningar eller komplicerade skatteregler. Det skapar en otydlighet i oppositionens ekonomiska politik, och resultatet blir den spretighet som vi ser och brist på en sammanhållen linje.

Herr talman! Moderaterna menar att skattepolitiken måste bygga på några enkla och tydliga principer. För det första: Det ska löna sig att arbeta. Arbetslinjen är grunden för både individens frihet och välfärdens finansiering. För det andra: Företagande och investeringar ska uppmuntras, inte bestraffas. Det är företagen som skapar jobb, innovationer och framtida skatteintäkter. För det tredje: Skattesystemet måste vara enkelt och transparent. När reglerna blir för många och för komplicerade ökar både administrationen och risken för fel. Det är mot denna bakgrund som Moderaterna stöder utskottets förslag i betänkandet.

Herr talman! Det finns även en viktig principiell fråga här: synen på skattebetalarnas pengar. Moderaternas uppfattning är att varje skattekrona ytterst är resultatet av människors arbete och ansträngning. Det innebär ett särskilt ansvar för oss politiker att använda dem varsamt och effektivt.

Ibland låter det i debatten som att högre skatter automatiskt löser alla samhällsproblem, men så enkelt är det inte. Erfarenheten visar att tillväxt, arbete och starkt näringsliv är de faktorer som på lång sikt ger det bästa resultatet för välfärden.

Herr talman! Sverige står inför flera stora ekonomiska utmaningar: en tidigare svag tillväxt, en åldrande befolkning och ett behov av betydande investeringar i infrastruktur och försvar samtidigt som vi har en osäker omvärldsutveckling. Men Sverige står starkt rustat. Vår regering har under mandatperioden inte bara på rekordtid fått bukt med en skenande inflation, som vi ärvde från den föregående regeringen, utan den har också åstadkommit många förändringar som alla syftar till ökad tillväxt och förbättringar för både hushåll och företag som får Sverige att gå framåt.

Vi ser nu att det går åt rätt håll, även om den senaste utvecklingen i omvärlden kan ha negativ påverkan. I ett sådant läge är det särskilt viktigt att skattepolitiken stärker – inte försvagar – ekonomins funktionssätt. Det spelar roll vem som styr. Det spelar roll att vi under en turbulent period har haft en majoritet i riksdagen som har kunnat agera snabbt och effektivt för att föra Sverige ut ur krisen.

Herr talman! När man läser motionerna i betänkandet blir dock skiljelinjerna tydliga. Regeringens linje handlar om att stärka tillväxten och jobben, men vissa oppositionsförslag handlar i stället om att höja skatterna och expandera staten. Andra förslag är mer otydliga och ibland motsägelsefulla.

För Moderaterna är valet enkelt: Vi tror på arbete före bidrag. Vi tror på företagande före

skattehöjningar. Vi tror på en skattepolitik som gör Sverige starkare, inte svagare, i den internationella konkurrensen.

Herr talman! Mot denna bakgrund står Moderaterna bakom förslaget i skatteutskottets betänkande 15. Jag yrkar bifall till utskottets förslag och avslag på motionerna.

(Applåder)

Anf. 86 NIKLAS KARLSSON (S) replik:

Herr talman! När den stora skattereformen genomfördes i början av 90-talet införde vi i Sverige något som heter dualt skattesystem eller den skandinaviska skattemodellen. Det bygger i praktiken på att vi skiljer på beskattning av arbete och beskattning av kapital.

Vid det tillfället infördes också de så kallade 3:12-reglerna, alltså regler för beskattning av utdelning från fåmansföretag. Syftet med förändringen och 3:12-reglerna var att förhindra att arbetsinkomster omvandlas till lägre beskattade kapitalinkomster.

Dessa regler har reviderats i flera omgångar under de senaste åren, och nu har regeringen gått fram med ett förslag som började gälla den 1 januari 2026 och som innebar enklare och bättre skatteregler för delägare i fåmansföretag. I praktiken var enkelheten ett svepskäl för att ytterligare sänka skatten och underlätta inkomstomvandling. Att genomföra detta kostade statsfinanserna 1 miljard.

Jag vill fråga den moderata ledamoten: Kan du förklara för mig på vilket sätt det förslag som ni nu har bestämt er för att genomföra gör det lättare att leva upp till det ursprungliga syftet i skattereformen som genomfördes i början av 90-talet, nämligen att förhindra att arbetsinkomster omvandlas till lägre beskattad kapitalinkomst? Eller är det kanske så att de nya reglerna snarare motverkar det ursprungliga syftet och underlättar inkomstomvandling?

Anf. 87 ADAM REUTERSKIÖLD (M) replik:

Herr talman! Tack, Niklas Karlsson, för det här replikskiftet och möjligheten att förklara 3:12-reglerna! Det görs inte i en handvändning, som både ledamoten och jag vet.

Det finns flera syften med förändringen av 3:12-reglerna, men det handlar framför allt om att förenkla. Förenkling över huvud taget är en grundbult i vår skattejustering. Jag är oerhört stolt över att säga att vi har det lägsta skattetrycket på 50 år.

Det är inte en nackdel att sänka skatter, men detta var inte syftet med 3:12-reglerna och förändringen av dem. Syftet var att förenkla, och det har blivit enklare. Vissa har tjänat på det, medan andra har fått en något högre skatt. Det var naturligtvis inte vår intention, men när man gör förändringar påverkar det i många olika delar. Det visar sig i det enskilda fallet om det blir bättre eller sämre. Generellt sett är det förenkling som vi har varit ute efter.

Anf. 88 NIKLAS KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Den mycket enkla frågan tillbaka till ledamoten blir då: Varför gör man då inte detta på ett offentligfinansiellt neutralt sätt? För det gör man inte. Att skälet skulle vara förenkling håller inte, för det hela innebär i praktiken en skattesänkning och underlättar inkomstomvandling.

De som redan lågbeskattas i sina fåmansföretag ska få ännu lägre skatt samtidigt som vi ser att välfärden behöver resurstillskott och har stora behov. Vi ser att köerna växer och att universitetssjukhuset i Malmö har stora bekymmer med förlossningsvården. De resurserna vill man inte skjuta till.

Nej, det här visar mycket tydligt vem vi företräder och vilka intressen vi i politiken har. Jag påstår att de intressen som ledamoten från Moderaterna företräder är helt andra intressen än dem jag företräder. Det är nämligen så att 3:12-reglerna ofta är ett verktyg för att betala mindre skatt, och nu gör ni det ännu lättare. Ni sänker skatten för dem som redan betalar låg skatt.

Det är nämligen så att ni i regeringen själva har påpekat att de ökade utdelningarna från just fåmansföretag, genom de så kallade 3:12-reglerna, är en av de största drivkrafterna bakom att de rikaste 10 procenten av svenskarna har fått se sina inkomster dra ifrån den övriga befolkningens inkomster under det senaste decenniet.

Det här har öppnat upp för ökad inkomstomvandling, men nu säger ni att det inte räcker. Ni kallar det förenkling, men ni visar hellre omsorg om dem som redan har än ger resurser till vår gemensamma välfärd. Det är skälet till det som nu sker.
(Applåder)

Anf. 89 ADAM REUTERSKIÖLD (M) replik:

Herr talman! Tack, Niklas, för förtydligandet att ni socialdemokrater står för höjd skatt i alla lägen! Det är tydligt i de förslag som ni kommer att gå fram med att det är skattehöjningar som gäller. Jag tycker att det är bra att ledamoten är tydlig med detta i sitt anförande. Skattehöjningar är det som väntar med en eventuell socialdemokratisk regering.

Vi är stolta över att vi sänker skatten. Det är inte dåligt, utan det är tvärtom bra att ge möjligheter till både låginkomsttagare och höginkomsttagare att få mer pengar över. Det är nämligen deras pengar från början. Och att vi har skapat utrymme för alla – för sjuksköterskan, för polisen, för företagaren – att ha mer över efter att skatten är dragen ser vi som enbart positivt.

Det var inte syftet med 3:12-reglerna, och det har heller inte blivit den enda effekten, men det är inte en dålig effekt. Vi månar om företagarna. Vi tycker att det är bra att företagen kan gro och utvecklas. Det skapar nämligen framtidens möjligheter för Sverige att växa, både offentligt och i privat sektor.
(Applåder)

Anf. 90 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Herr talman! Under fem år har antalet fattiga i Sverige fördubblats. Det beräknas nu av SCB vara närmare 730 000 personer.

Samtidigt ökar antalet miljardärer i Sverige. Hur många de är finns det ingen riktig statistik på, för eftersom vi inte har någon förmögenhetsskatt har vi inte heller någon förmögenhetsdeklaration. År 2021 beräknades antalet miljardärer i Sverige vara 542. Numera nämns siffran 700.

Det finns också 46 svenskar som är dollarmiljardärer, och deras förmögenheter har ökat med 24 procent det gångna året. Oxfam har räknat ut att de 46 dollarmiljardärerna tillsammans äger mer än 8 miljoner svenskar.

I Sverige ökar alltså antalet miljardärer men också antalet människor som inte kan äta sig mätta varje dag och som helt saknar marginaler. Antalet vräkningar ökar, antalet människor med skulder hos Kronofogden ökar och välgörenhetsorganisationerna vittnar om fler hjälpsökande. Sverige har blivit ett kallare och hårdare land för många. Fram till 90-talet var Sverige ett föregångsland för en utjämnande välfärdspolitik. Numera är vi inte längre ett föregångsland. I stället ligger Sverige under EU-genomsnittet när det gäller socialt skydd.

Det här är inte det samhälle som Vänsterpartiet vill ha. Vi vill ha ett samhälle med mindre klyftor där vi kan vara stolta över vår välfärd och återigen vara ett föregångsland inom välfärdspolitiken. Forskning visar att samhällen med mindre klyftor har mindre kriminalitet, mer trygghet, större sammanhållning och faktiskt även högre tillväxt.

Nu varnar till och med kapitalisterna på Wall Street för att de svenska klyftorna är för stora och att det riskerar att leda till social oro. Faktum är att Sverige numera är ett av världens mest ojämlika länder. På några år har vi gått från att vara världens mest jämlika land till att bli ett av världens mest ojämlika. Samtidigt har kriminalitet och otrygghet ökat utan att regeringen ser sambandet. I stället skyller de på andra, till exempel Sveriges invandrare.

Klyftorna i Sverige behöver minska. Samtidigt behöver de som äger mycket bidra mer till välfärden, för det är helt galet att den som är sjukskriven eller arbetslös har högre skatt än den som är frisk och kvar på arbetsmarknaden. Det är helt galet att den som är sjukskriven eller arbetslös betalar högre skatt än den som lever på kapital, att bolagsskattesatsen har sänkts i flera steg och att beskattningen av delägare i fåmansbolag har gjorts mer förmånlig jämfört med skatt på löneinkomst.

En viktig orsak till de ökade klyftorna är hur det svenska skattesystemet har utvecklats. Sverige har gått från att vara ett av de länder vars skattesystem omfördelar mest till att ha det minst omfördelande skattesystemet inom EU:s kärnländer.

En annan central faktor bakom den växande ojämlikheten är kapitalinkomsternas utveckling och fördelning. Sverige är i dag ett av få länder som inte har vare

sig förmögenhets-, arvs- eller gåvoskatt eller en fastighetsskatt som är kopplad till fastighetens värde. Frånvaron av kapital- och egendomsskatter har starkt bidragit till att Sverige i ett internationellt perspektiv har en extremt skev förmögenhetsfördelning.

Vänsterpartiet föreslår därför att egendomsskatterna ska ses över.

Herr talman! Det här betänkandet har rubriken *Företag, kapital och fastighet*. Jag har valt att bara prata om kapital eller mer specifikt egendomsbeskattning. Men självklart står jag bakom alla motioner och reservationer från Vänsterpartiet som behandlas i det här betänkandet. De handlar till exempel om behovet av beredskapsskatt, att skattereglerna för fåmansföretag inte ska innebära att ägarna betalar mindre skatt, effektiv kapitalbeskattning av personer som flyttar ut från Sverige i form av en exitskatt, en åtgärds- och tidsplan för en översyn av skattereglerna för att nå en mer jämlik balans mellan hyresrätt och bostadsrätt, att utvärdera och föreslå åtgärder för att utveckla den kustnära sjöfarten och systemet med tonnagesbeskattning, att en skatt på bankernas övervinster måste införas och att Kommuninvest ska undantas från riskskatten för kreditinstitut.

Den reservation som jag väljer att yrka bifall till är alltså reservation 9, som handlar om egendomsskatter.

Anf. 91 CECILIA ENGSTRÖM (KD):

Herr talman! I dag pratar vi om företagande, kapital och fastigheter. Det kan vid första anblicken framstå som tekniska frågor om skatter och system. Men i grunden handlar det om något mycket större: förutsättningarna för arbete, investeringar och ansvarstagande i Sverige.

För Kristdemokraterna är utgångspunkten tydlig. Sverige behöver ett skattesystem som uppmuntrar arbete, entreprenörskap och långsiktigt ägande. Skattesystemet ska vara stabilt, rättvist och förutsägbart. När människor anstränger sig, startar företag, investerar och sparar ska politiken inte lägga sig i och lägga onödiga hinder i vägen.

Herr talman! Svensk ekonomi vilar i hög grad på våra små och medelstora företag. I hela landet – i små kommuner, i förorter och i våra städer – finns det företagare som tar ansvar för sina verksamheter, sina anställda och sina lokalsamhällen. De skapar jobb och betalar skatt och bidrar till den välfärd vi alla är beroende av.

Men företagandet innebär också risker. Den som startar ett företag riskerar sitt kapital, sin tid och ofta sin egen trygghet. Just därför måste politiken utformas så att den uppmuntrar företagande, inte försvårar det. Krångliga regelverk, osäkra skatteregler och ständiga förändringar skapar osäkerhet och riskerar att bromsa investeringar och tillväxt.

Kristdemokraterna menar därför att stabilitet och långsiktighet i skattesystemet är avgörande. Företagande ska kunna planeras för framtiden. Investeringar görs oftast med ett perspektiv på många år, ibland decennier. Då måste också spelreglerna vara tydliga och

förutsägbara. Det gör vi dem nu med de nya 3:12-reglerna, där vi förenklar för företagen.

Herr talman! En annan viktig fråga i detta betänkande handlar om kapital och ägande. För oss kristdemokrater är äganderätten en grundläggande princip i ett fritt samhälle. Den ger människor självständighet, trygghet och möjlighet att forma sina egna liv. Att kunna äga sin bostad, att kunna spara för framtiden och att kunna bygga upp ett företag är för många människor en viktig del av tryggheten i livet.

Men ägandet handlar inte bara om ekonomi. Det handlar också om att ta ansvar, om långsiktighet och om tillhörighet. Den som äger något värder det ofta bättre och tar hand om sin investering inför framtiden. Det gäller både i det lilla och i det stora, från att äga sin egen bostad till att äga ett företag som skapar arbete och välbstånd. Därför behöver politiken värna ett brett och folkligt ägande i samhället.

Det gäller som sagt inte minst bostäder. För många familjer är bostaden den största och viktigaste ekonomiska tillgång de har. Men den är också något mer än så. Ett hem är platsen där barn växer upp, där familjer samlas och där livet levs. Därför är det viktigt med ett stabilt och förutsägbart system för beskattning av bostäder och fastigheter – ett system som inte straffar människor för att de har sparat, arbetat och investerat i sitt hem.

Vi kristdemokrater vill därför avskaffa reavinstskatten. Att äga och vårda sitt hus ska löna sig. Ett hem är inte en aktie. Det är människors trygghet, deras rötter och deras vardag. Politiken ska inte behandla människors hem som spekulationsobjekt utan som att de faktiskt är grunden för familjeliv, ansvarstagande och långsiktig trygghet.

Herr talman! Jag vill också prata om sponsring av kultur och fritid. Det är en viktig fråga för Kristdemokraterna, eftersom civilsamhället – inte minst idrottsrörelsen och kulturlivet – spelar en avgörande roll för vår gemenskap, för folkhälsa och för ungas möjligheter att leva gott i hela landet.

Under lång tid har reglerna för sponsring varit otydliga. Företag har ofta tvekat att gå in och stödja verksamheter, eftersom det har varit osäkert om kostnaderna är skattemässigt avdragsgilla. Detta har i praktiken hämmat möjligheterna till samverkan mellan näringsliv och civilsamhället.

Regeringen har därför tagit initiativ till att se över regelverket. En statlig utredning har förslag på en generösare och tydligare avdragsrätt för sponsring. Syftet är just att göra det enklare för företag att bidra till kultur, idrott och andra ideella verksamheter. Avdragsrätt ska kunna medges även när sponsring syftar till att stärka företagets varumärke och samhällsengagemang, inte enbart när det finns en ekonomisk motprestation av samma värde.

Detta är ett viktigt steg för att skapa bättre förutsättningar för att få fram samarbeten mellan företag och civilsamhället. När näringslivet ges bättre möjligheter att bidra kan också fler barn och unga få tillgång till idrott och kultur och fler verksamheter runt om i

landet få en stabilare finansiering. Det är i grunden positivt både för civilsamhället och för samhället i stort.

Herr talman! Kristdemokraternas politik utgår från övertygelsen om att ett starkt samhälle byggs i samspel mellan människor, familjer, civilsamhälle och företag – inte enbart genom statliga beslut. Företagare som skapar jobb, människor som sparar och investerar och familjer som planerar för framtiden är alla viktiga för att dela Sveriges ekonomiska och sociala utveckling.

När skattesystemet fungerar väl skapas förutsättningar för just detta. Då kan företag växa, nya arbetstillfällen skapas och människor känna större trygghet i sina ekonomiska beslut. Om skattesystemet i stället blir oförutsägbart, onödigt komplicerat eller alltför betungande riskerar vi att hämma både entreprenörskap och investeringar. Det drabbar i förlängningen hela samhället och vår välfärd.

Herr talman! Kristdemokraterna vill därför fortsätta arbeta för ett skattesystem som är enklare, mer förutsägbart och mer tillväxtfrämjande. Vi vill stärka förutsättningarna för företagande i hela landet och värna människors möjlighet att äga, spara och investera. På så sätt får vi ett Sverige där fler jobb växer fram, där företag vågar investera och där människor känner större trygghet. Så får vi mer pengar till välfärden.

(Applåder)

Anf. 92 NIKLAS KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Jag hade tidigare ett replikskifte med en kollega till Engström, moderaten Reuterskiöld, om beskattning av fåmansregler, alltså de så kallade 3:12-reglerna.

Regeringen skriver till och med i sina analyser, skrivningar och budgetpropositioner att just utdelningarna från fåmansföretag är en av de största drivkrafterna bakom att de rikaste 10 procenten av svenskarna det senaste decenniet har sett sina inkomster dra ifrån den övriga befolkningens.

Man menar att den förändring som regeringen nu gör inte i huvudsak är en förenkling utan syftar till att sänka skatten ytterligare och uppmuntra ännu mer inkomstomvandling. De som redan har det väldigt gott ställt ska få det bättre.

Det svar jag fick var att den förändring som nu sker är bra. Det är bra med skattesänkningar, och man står för effekterna: att 100 000 fler är arbetslösa, att skuldsättningen ökar, att fler människor hamnar hos Kronofogden och att barnfattigdomen växer.

När det gäller sjukvården ser vi i den del av landet som ledamoten Engström och jag kommer från inte minst att universitetssjukhuset i Malmö har bekymmer med förlossningsvården. Man har där inte råd med ordentliga tvättlappar, och man skickar hem föderskorna alldeles för tidigt. Det är konsekvenserna av den förda ekonomiska politiken där man bland annat väljer att sänka skatten för dem som redan har det gott ställt.

Detta var ledamoten i det tidigare replikskiftet stolt över, och han stod för dessa effekter. Nu undrar jag: Står Kristdemokraterna på den sidan? Håller ni med?

Står ni för effekterna? Är det bra med ökad arbetslöshet? Är det bra med växande fattigdom? Är det bra att universitetssjukhuset i Malmö har bekymmer och inte klarar av att sköta förlossningsvården så som sjukhuset borde?

Anf. 93 CECILIA ENGSTRÖM (KD) replik:

Herr talman och Niklas Karlsson! Ibland undrar man om det är rätt värld man har hamnat i. Med Socialdemokraterna är det alltid så att man undrar om företagen är onda – men det är ju företagen som skapar välfärd! Det verkar inte Socialdemokraterna ha förstått.

Det handlar om företag som växer och har möjlighet att investera och skapa fler jobb – det är företagen som skapar jobb till de anställda i vårt land. Det är de som betalar in intäkter till våra skatter, som också blir välfärd.

Det där verkar man inte ha förstått i socialdemokratin, alltså att det faktiskt är företagen som är grunden till vår välfärd. Utan växande företag och företag som lever ett gott liv får vi inte några välfärdspengar. Det undrar jag om Socialdemokraterna skulle lyckas lösa.

Anf. 94 NIKLAS KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Om de borgerliga företrädarna och Kristdemokraterna undrar om vi tycker att företag är onda ska ledamoten få ett rakt och tydligt besked om detta: Självklart inte! Företag är viktiga, men företag ska göra rätt för sig, och företag ska ha rimliga villkor.

Det som dock sker nu under den borgerliga regeringen är att de ekonomiska klyftorna ökar och att de 10 procent av svenskarna som har ökat sina inkomster mest är de som har fått förmånliga inkomstomvandlingsmöjligheter genom de så kallade 3:12-reglerna. För dem gör ni det ännu bättre! Ni underlättar detta ännu mer, för att öka klyftorna.

Det här handlar inte om företagarfientlighet. Det här handlar om rättvisa, och det här handlar om rimlighet. Det handlar om att vi alla ska bidra till att finansiera den gemensamma välfärden: universitetssjukhuset i Malmö, en förlossningsvård som fungerar, att arbetslösheten bekämpas och att människor inte behöver hamna hos Kronofogden. Då behöver alla bidra – vissa ska inte få gräddfiler.

Det handlar inte om att peka ut företagare som onda. Det handlar om rättvisa. Jag undrar: Är den förda politiken rimlig, när vissa människor som redan har det väldigt gott ställt med den förda politiken ska få det ännu bättre ställt samtidigt som allt fler människor blir arbetslösa och hamnar hos Kronofogden, barnfattigdomen växer och förlossningsvården inte fungerar? Det är frågan, och detta skulle jag gärna vilja ha svar på. Står Kristdemokraterna axel mot axel med Moderaterna och säger att det här är en bra utveckling?

(Applåder)

Anf. 95 CECILIA ENGSTRÖM (KD) replik:

Herr talman! Att svenska företag bidrar till vår välfärd tycker jag är det absolut viktigaste, och det har vi verkligen bevisat i dag. Det är företagens förutsättningar som gör att man har möjlighet att växa. I ett exportberoende land som Sverige måste man också ha goda förutsättningar att vara företagare.

Det är ju inte heller så att alla företag går jättebra och har pengar över. Det låter som att alla företagare har jättestora vinster och berikar sig själva. Så är det verkligen inte. Många småföretagare kämpar med sina regler varje dag, och man har mycket som tar energi och kraft när man ska följa alla de regler som vi har satt upp för dem.

Man ska göra rätt för sig. Det ska naturligtvis alla göra. Det är ingen som ifrågasätter att företagen ska göra rätt för sig – och det gör de! Man betalar de skatter man ska, man följer de regler som finns och man gör verkligen vad man kan för att driva sitt företag.

Men det är också ett risktagande att vara företagare. Sover man på natten? Har man några inkomster nästa månad? Kommer man att kunna betala lön till sina anställda? Det är sådant man ständigt lever med som företagare.

Jag tror inte att Socialdemokraterna vet hur det är att vara företagare.
(Applåder)

Anf. 96 DANIEL BÄCKSTRÖM (C):

Herr talman! Dagens betänkande har onekligen många underrubriker. Här behandlas tre stora avsnitt om företag, kapital och fastigheter, så spännvidden i debatten är omfattande. Området är dock nog så viktigt då det berör många av de frågeställningar som människor runt om i landet har i vardagen.

En av de stora utmaningarna är ju den höga arbetslöshet som finns i Sverige i dag. För att möta den behöver vi en jobbpolitik som gör det lättare både att anställa fler och att skapa fler jobb. För Centerpartiet är nyckeln att se vad som behöver göras för de små och medelstora företagen, men också för de större. Det ska bli så enkelt och billigt som möjligt för företagen att anställa fler medarbetare, så att de vågar göra det.

Inte minst är det viktigt att göra det lättare i bygder med få företag, liksom att minska regelbördor och göra det lättare för folk att förstå företagsformerna. Där ser vi att en väg in är att göra beskattningen mer schablonmässig för företag med lägre omsättning, det vill säga riktigt små företag. I stället för krånglig bokföring och olika skatter ska de betala en enkel schablonskatt på omsättningen. Vi tror att det kan gå att få till ett upplägg som gör det lika lätt att vara företagare som att vara anställd. Mikroföretag kallar vi det, och om vi kunde få till detta skulle det innebära möjligheter inte minst för människor på landsbygden att skapa sin egen försörjning.

Småföretagare är ryggraden i vår ekonomi, och för att ge små och växande företag möjlighet att växa krävs lägre kostnader. Det tror vi är en av nycklarna. Men kapital- och företagsbeskattning behöver också

förbättras; det är i dag ett komplicerat lapptäcke med alla regelverk, och det krävs ofta dyr experthjälp för att man ska förstå och behärska dem. Vi behöver verkligen fortsätta arbetet med förenklingar och med att förbättra förutsättningarna så att mångfalden av företagare enklare kan fokusera på sin kärnverksamhet i stället för på administrativt arbete.

Vi i Centerpartiet vill också sänka skatten för de ägarledda småföretagen och göra det lättare och billigare för familjeföretag att lämna över till nästa generation. Där ser vi nämligen att många näringsidkare runt om i landet har en stor utmaning.

När det gäller 3:12-reglerna, som vi har hört nämnas tidigare i denna debatt, bestämmer de hur ägare av små företag ska betala skatt på sin vinst och utdelning. Vi i Centerpartiet välkomnar regeringens vilja att ändra systemet så att det blir både enklare och bättre, och vi tror att det går att göra ännu mer än det som finns i de förslag som har kommit. Man behöver dock vara observant på om det innebär skattehöjningar för en del företag, för det tycker vi i så fall är bekymmersamt. Vi ser alltså att det behövs en fortsatt översyn av 3:12-reglerna för att sänka kostnader och förenkla för enskilda företag, inte minst de ägarledda småföretagen.

Grön omställning är ett annat avsnitt i detta betänkande. Vi vet att pågående arbete kräver stora investeringar. Många har redan gjorts, men fler behövs för att vi ska nå målet om ett hållbart samhälle. Vi vill göra det enklare och mer lönsamt att göra gröna investeringar, och för att stärka marknadsmekanismerna i miljöpolitiken vill vi se en utredning om kortare avskrivningstider för miljö- och klimatsmarta investeringar.

Jag har varit inne på landsbygden, och en del av oss som bor där ute vet hur det är att få marken intecknad så att vi kan fortsätta äga den men inte nyttja den. Det kan handla om kraftledningar, vägar eller andra syften. Allframtidssupplåtelse är någonting att verkligen fokusera på. Vi tycker att det behövs en översyn av möjligheten att sätta av engångsersättning för markintrång – allframtidssupplåtelse – för skattemässig fördelning över flera inkomstår.

När jag nu är inne på temat natur och naturvård vill jag säga att vi välkomnar det nya naturvårdskontot, som gör det skattemässigt enklare att få ut ersättning för naturvårdsavtal. Vi vill dock att dessa pengar ska kunna tas ut under en dubbelt så lång period, från 10 till 20 år, för att matcha skogsbrukets långa livscyklar.

Herr talman! För oss är det också oerhört viktigt att stå upp för och försvara modellen med skogskonto. Den har betytt mycket över tid. Det handlar om att förstå de förutsättningar man lever med när man har ett skogsbruk som efter aktivt brukande under 80–100 år ska kunna avverkas för inkomster – men också om att tänka på hur det här kan fortsätta att utvecklas långsiktigt.

Skogskontot jämnar ut inkomsterna och gör att man lättare kan sprida ut skatten över flera år i stället för att betala allt på en gång vid avverkning. Centerpartiet tror och ser att detta verkligen främjar

långsiktigheten, och inte minst drivkraften, i svensk ekonomi då skogsfrågor och skogsbruk är viktiga underlag för skatteintäkter till vår gemensamma välfärd. Här tänker vi att det som är bäst för skogen ska få vara vägledande, och då ser vi att vi verkligen ska stå upp för modellen med skogskonto.

Vi är också positiva till att hitta modeller när det handlar om sponsring. Ett rikt idrotts- och kulturliv är en väldigt viktig förutsättning för attraktiva lokalsamhällen, och också för trivselfaktorer och folkhälsa på olika sätt, runt om i landet. Många idrottsföreningar, oavsett storlek, är i varierande utsträckning beroende av olika former av sponsring, både för att bedriva sin verksamhet och för att utveckla densamma. För många är detta också ett viktigt arbete för att nå mer hållbarhet. Problemet kan ofta vara att det saknas tydlighet i lagstiftningen om hur sponsring ska beskattas.

Herr talman! Vi ser att det behövs en översyn av regelverket för sponsring för att säkerställa en jämställd sponsring och skapa hållbara regelverk. Det skulle ge positiva effekter runt om i landet.

Jag yrkar bifall till vår reservation 3 i dagens betänkande och ser fram emot fortsatt debatt.

Anf. 97 ANDERS EKEGREN (L):

Herr talman! Dagens debatt handlar om flera viktiga skatter för både företag och privatpersoner.

Skattepolitiken ska säkra goda och stabila skatteintäkter, skapa förutsättningar för en hållbar tillväxt, hög sysselsättning och ett rättvist fördelat välstånd samt bidra till ett miljömässigt och socialt hållbart samhälle.

Riksdagen har tidigare fastställt flera viktiga principer för att stödja den ekonomiska politiken. Det är bland annat ett legitimt och rättvist skattesystem, generella och tydliga regler, beskattning i nära anslutning till inkomststillfället och hållbara regler i förhållande till EU.

Vi i utskottet föreslår avslag på motionerna av flera anledningar. Ibland är förslagen helt enkelt på gång i Regeringskansliet, och ibland anser vi att de är felaktiga.

Många av grundtankarna bakom skattereformen 1991 ligger kvar, och Liberalernas bedömning är att det är viktigt att grundprinciperna ligger kvar om man ska gå in och göra förändringar. Det är lätt att motionera om förändringar, men risken är att vi kommer tillbaka till det lapptäcke som var före 1991. Genom de skattehöjningar som har skett i kommunerna sedan 90-talet har vi kommit en bit ifrån tanken på 30 procent i kommunalskatt, ytterligare 20 procent i statlig skatt och principen att man alltid ska ha hälften kvar.

Socialdemokraterna föreslår att det införs en beredskapsskatt. Då kan man tro att alla ska vara med och betala den; ett starkt försvar är ju bra för alla svenskar. Socialdemokraternas förslag syftar snarare till att återinföra värnskatten, som inte hade något med försvaret att göra – allt för att radera principen om hälften kvar, en princip som de stod bakom i århundradets skattereform.

Forskning och utveckling är en utomordentligt viktig fråga för Sverige. Därför är det bra att slutbetänkandet *Skatteincitament för forskning och utveckling – Ett nytt incitament baserat på utgifter för FoU-personal* lämnades den 19 januari i år. Betänkandet bereds nu i Regeringskansliet, och ny lagstiftning kan träda i kraft den 1 januari 2027.

Syftet är att ta fram skatteregler som gynnar forskning och utveckling. Detta kan ha stor betydelse för viljan att investera i forskning i Sverige. Irland är ett tydligt exempel på ett land som lyckats med att dra till sig investeringar inom FoU. Det är också viktigt att regeringen fortsätter det påbörjade arbetet med att se hur man kan locka forskare i USA till Sverige och om det innebär att man måste se över expertskatten.

Betänkandet behandlar bland annat den populära sparformen investeringssparkonto. Jag kan till mycket stor del ansluta mig till det Eric sa om fördelarna med denna sparform. Den har blivit mycket populär, bland annat eftersom det nu är möjligt för de flesta medborgare att spara till pensionen i och med att det inte längre finns någon avdragsrätt. Regeringen har velat främja sparformen genom att höja den skattefria grundnivån från 150 000 till 300 000 kronor per år. Det är en form som är lätt att spara i, men den är givetvis väldigt långsiktig då förlusten på sålda aktier inte kan kvittas mot vinster. Det rör sig om ett tioårsperspektiv snarare än ett femårsperspektiv.

Herr talman! Det finns flera motioner som berör boendebeskattning. Det finns många motioner där man vill att olika skatter och avgifter tas bort eller reduceras. I grunden är fastigheter en bra skattebas. Den är lätt att identifiera, och den flyttar inte utomlands. Det har gjorts stora justeringar, som borttagandet av fastighetsskatten och avskaffandet av schablonintäkten på uppskovsbeloppet.

Från Liberalernas sida ser vi ingen anledning att ytterligare minska beskattningen av fastigheter. Det är sänkta inkomstskatter som vi prioriterar.

Vänsterpartiet öppnar i en motion för att den kommunala fastighetsavgiften kompletteras med en statlig fastighetsskatt. De säger att den inte ska drabba vanligt folk, men ska man få in några pengar måste den drabba medborgare i stort. Och har man väl infört fastighets-skatten är det lätt att höja den år efter år.

Vi liberaler är för olika boendeformer. Beroende på var man är i livet kanske man vill bo i en hyresrätt eller en bostadsrätt. När jag jobbade med stadsbyggnadsfrågor i Solna, på regional nivå och i SKR:s arbetsgrupp för ökat bostadsbyggande fanns det ett stort problem för dem som ville bygga hyresrätter, nämligen osäkerheten för byggherren om de hyresnivåer som behövdes för att förverkliga projektet verkligen skulle bli av. Det gjorde att många inte vågade satsa på hyresrätter. Sedan den 1 januari i år gäller ändrade regler om hyror för nyproducerade bostäder, så kallade presumtionshyror, vilket skapar långsiktighet för den som bygger nya hyresrätter.

Det förekommer även motioner om tonnageskatten. Det är lite märkligt då ett arbete pågår gällande

tonnageskatten. Regeringen kommer att lägga fram en proposition om ett betydligt bättre tonnageskattesystem än det som infördes under den socialdemokratiska regeringen.

De kontakter jag har haft med sjöfartsnäringsen visar att förslaget kommer att förbättra för svensk sjöfart. Organisationen Svensk Sjöfart skrev i sitt remissvar på utredningen att de "välkomnar det remitterade förslaget som avsevärt förbättrar spelplanen för svenska rederier, dessutom i ett tidskritiskt läge för industrin och för Sveriges beredskap. Genom flera betydande förslag som läggs fram kan svensk rederiverksamhet få en chans att utvecklas utan de särskilda hinder som satt krokben för svensk sjöfartsverksamhet".

Fru talman! Med detta vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 98 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Fru talman! Under en dryg timmes debatt har jag lyssnat till företrädare för Tidöpartierna som talat om skattepolitiken. Inte en enda gång har någon av dem talat om den ökande ojämlikheten i Sverige. Jag undrar om vi lever i olika verkligheter, där några av oss faktiskt oroas av att 700 000 svenskar lever i fattigdom, att Sverige slår rekord i barnvräkningar och att skulderna hos Kronofogden skenar, samtidigt som de allra rikaste i Sverige har dragit ifrån åt andra hållet och blivit väldigt mycket rikare.

Min enkla fråga till Anders Ekegren är därför: Tycker han att det är ett problem att klyftorna ökar, att de rikaste blir allt rikare och att vi har fler som är så fattiga att de inte utan hjälp från välgörenhet kan äta sig mätta i slutet av månaden?

Anf. 99 ANDERS EKEGREN (L) replik:

Fru talman och ledamoten! För det första måste jag ställa en fråga. Vi har inte ens suttit i fyra år. Ni och några till satt i åtta år före oss. Då måste man ändå ställa frågan: Varför har ni inte gjort något åt detta?

Jag har skickat pengar till Frälsningsarmén och Stockholms Stadsmission i 20 år. Breven ser ungefär likadana ut nu som de gjorde för 20 år sedan. Det är därför väldigt förvånande att ni inte har tagit itu med detta. Ni satt till och med i regeringen ett tag.

Jag tycker att det är ett problem att fler personer blir fattiga. Det är därför regeringen har satsat särskilt på att få så många människor som möjligt i arbete. Det är givetvis det som kan bryta fattigdomsfällan.

Frågan om att de rika har blivit rikare är faktiskt inte lika enkel att svara på. När man tog bort förmögenhetsskatt och arvsskatt gjorde man det för att väldigt många valde att lämna Sverige. Det var så många som gjorde det att vi fick en särlagstiftning som särskilt inriktade sig på dem som var väldigt rika. Man ville inte att fler företag som Ikea skulle flytta utomlands. Därför gav man de rikaste personerna i landet en speciallagstiftning. Den har vi inte kvar i dag.

Anf. 100 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Fru talman! Jag upplever att Anders Ekegren ändå svarade ja på frågan om det är ett problem att fler har blivit fattiga. Men vi verkar inte vara överens om att det är ett problem att detta sker i ett läge där de absolut rikaste samtidigt blir allt rikare. Det vill säga att vi i grunden inte är överens om att det är dåligt att klyftorna i samhället ökar.

Nyligen fick regeringen svidande kritik av Finanspolitiska rådet för att man har lånat till stora skattesänkningar. Man har skuldsatt svenskarna. Kommande generationer ska betala för att de rika i Sverige här och nu ska få lägre skatt, samtidigt som allt fler familjer inte får pengarna att räcka till det mest nödvändiga. Förskolor inför låneoveraller för att barnen inte ska frysa när föräldrarna inte har råd att köpa tillräckligt varma vinterkläder.

Anders Ekegren har kanske inte märkt någon skillnad, men jag kan berätta att vi som har träffat de organisationer som möter de mest utsatta hör att det är skillnad. Det är skillnad på vad man ber om för hjälp i dag, och det är allt fler som behöver hjälp. Nu står mat på allt fler hjälpsökandes önskelista. Tidigare kanske önskemålen handlade mer om en guldkant i vardagen – att barnen skulle få någon julklapp eller göra något roligt på sommarlovet. Men nu talar vi om det mest basala.

Vi i Miljöpartiet har haft andra prioriteringar. Vi har haft prioriteringar som att höja barnbidraget eller att se till att de som är absolut rika kan betala lite mer, så att de som är fattigast inte ska gå hungriga.

Anf. 101 ANDERS EKEGREN (L) replik:

Fru talman! Jag bedömer att ledamoten Hirvonen slutsatser är lite väl enkla och kanske inte alltid stämmer med verkligheten.

Jag sa inte att jag är oroad för att fattigdomen blir större. Däremot tycker jag alltid, oavsett tidsperiod, att det är ett problem när folk inte kan leva på sin inkomst. Det är därför vi har varit väldigt noga med att det som lyfter de flesta människor är att gå från bidrag till arbete. Det är den viktigaste frågan. Det är ju det som bryter en utveckling.

Låt mig sedan ta upp något annat som också handlar om att se till att folk får det bättre. Det var ju faktiskt under er tid vi hade tvåsiffrig inflation, och det skapade dessa problem för många människor. Det är därför vi går in och sänker skatterna för alla medborgare. Vi sänker matmomsen, och vi har gjort mer för att se till att folk faktiskt får mer pengar i plånboken.

Jag konstaterar att jag inte har fått något svar på varför ni, som ändå satt i regeringsställning eller stödde en regering under två år, inte löste den problematik som ledamoten tar upp, för den startade inte i och med att vi fick en ny regering.

(Applåder)

Anf. 102 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Fru talman! Klyftorna ökar i Sverige. Vi slår rekord i barnvräkningar och konkurser. De skulder som svenskarna har hos Kronofogden ökar dramatiskt. Allt

fler har inte råd att betala mat, hyra och de mest grundläggande kostnaderna. 700 000 svenskar lever i fattigdom, samtidigt som de rikaste blir allt rikare.

När vi tittar på skattesystemet ser vi att den som har, den gynnas. Den som tjänar pengar på arbete betalar mer i skatt än den som tjänar pengar på att redan ha pengar. Störst andel betalar den som är för sjuk för att arbeta.

Fru talman! Det här är en farlig utveckling, och vi måste bryta en utveckling där klyftorna i samhället ökar. Vi behöver gå i riktning mot ökad jämlikhet.

Den sittande regeringen har lånat till stora skattesänkningar för de rikaste. Kommande generationer ska betala notan för att de som redan tjänar mest ska kunna tjäna ännu mer. Och de som tjänar allra mest är också de vars konsumtion i dag på många andra sätt också kommer att vara kostsam för kommande generationer. Titta bara på flygandet av privatjet eller annan otroligt utsläppstung konsumtion!

Vi i Miljöpartiet vill ställa om skattesystemet så att det styr mot hållbarhet men också så att det bidrar till ökad jämlikhet och rättvisa.

Fru talman! Några av de förslag som vi diskuterar i dag handlar om att de som flyttar från Sverige och tar med sig stora vinster som de har tjänat ihop här också ska betala för de vinsterna här i Sverige. Det är ganska rättvist och rimligt ändå, om vi jämför med alla dem som tjänar pengar och bor kvar här och betalar skatt här. Det handlar om att bankerna, som har tjänat stor-kovan medan dina och mina bolån har skenat i höjden, ska betala lite mer.

Det handlar om en mer rättvis beskattning mellan oss som får lön genom arbete och dem som driver fåmansföretag. Det handlar om en mer rättvis boendebeskattning som inte missgynnar den som bor i hyresrätt eller bostadsrätt jämfört med den som äger sin egen villa.

Fru talman! Med relativt klokt riktade insatser skulle vi kunna höja skatterna för de absolut rikaste som har stora kapitalinkomster med väldigt låg beskattning. Med de pengarna skulle vi kunna stärka den gemensamma välfärden.

Fru talman! Det finns inget egenvärde i högre skatter. Det är vi nog överens om. Om vi fick frågan om vi vill ha högre eller lägre skatt skulle vi nog alla säga: Lägre, tack!

Men när vi frågar: Skulle du vilja att barnen i förskolan blev sedda lite oftare när de får illa? Skulle du vilja att en gammal människa som ramlar och behöver hjälp från hemtjänsten får hjälp lite snabbare? Skulle du vilja att en människa som är döende och väntar på ambulans kan ha en hemtjänstpersonal som sitter tio minuter extra vid sidan om tills ambulansen kommer fram? Ja, då tror jag att de flesta skulle svara ja.

Det är likadant om man får frågan: Skulle du vilja vänta lite kortare tid på knäoperationen? Skulle du önska att fler barn fick hjälp med matteläxan? Då tror jag också att fler skulle svara ja.

Någonstans är det detta som skattepolitiken kokar ned till. Vad är viktigast – är det viktigast att sänka

skatten för dem som tjänar pengar på att placera riskkapital, eller är det att vi bevarar välfärden stark i hela Sverige?

För oss i Miljöpartiet är en stark välfärd i hela landet viktig. Kvinnor ska inte vara rädda för att föda barn för att BB på orten där de bor har lagts ned. Människor ska inte vara oroliga för att deras barn ska få sämre chanser i livet för att kommunen inte längre har råd med stödpersonal till de barn som har lite mer myror i brallan.

Fru talman! Skattesystemet måste, precis som resten av politiken, bidra till en rättvis klimatomställning och till miljönytta.

I dag presenterade vi i Miljöpartiet ny politik för att alla ska ha råd att byta till elbil – med sänkt skatt på elbilsaddning, till exempel.

I det här betänkandet har vi politik för ett mer hållbart skogsbruk. Den som vårdar naturen ska inte förlora på det jämfört med den som väljer att kalhugga.

Med regeringens politik kommer vi en liten bit närmare att den som vårdar naturen också ska tjäna på det. Men i vår reservation 12, som jag yrkar bifall till, föreslår vi i Miljöpartiet en ännu starkare politik som ska gynna skogsägare som väljer att vårda naturen. Vi har även förslag som handlar om att man ska gynnas skattemässigt av att energieffektivisera sina fastigheter. Vi föreslår ett klimat-rot, där man får avdrag för att satsa på energieffektivisering. Genom att fler väljer att spara på el och värme sänker vi också elräkningen för oss alla. Det här är verkligen en vinn-vinnpolitik.

Fru talman! Avslutningsvis skulle jag vilja säga några ord om de idéburna aktörerna i svensk välfärd. De utgör en ytterst liten del av välfärden, några få procent, men de bidrar med väldigt stora värden. De idéburna aktörerna, som är registrerade som sådana som inte delar ut vinst till sina ägare, borde kunna återinvestera sin vinst helt och hållet i verksamheterna. Vi tycker att det behöver utredas.

Jag står såklart bakom alla Miljöpartiets reservationer, men jag yrkar i dag bifall bara till reservation 12 och reservation 17.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 11 mars.)

§ 8 2025 års redogörelse för tillämpningen av lagen om särskild kontroll av vissa utlänningar

Justitieutskottets betänkande 2025/26:JuU24
2025 års redogörelse för tillämpningen av lagen om särskild kontroll av vissa utlänningar (skr. 2025/26:74)
föredrogs.

Anf. 103 ADAM MARTTINEN (SD):

Fru talman! Nu har vi kommit till 2025 års redogörelse för tillämpningen av lagen om särskild kontroll av vissa utlänningar. Det kanske inte är själva innehållet i redogörelsen som lockar till ett anförande denna

sena tisdagskväll utan snarare att Vänsterpartiet genom sitt särskilda yttrande vädrar traditionsenliga invändningar mot lagen som sådan.

Lagen ger rättsvårdande myndigheter en möjlighet att stärka säkerheten i vårt land genom att begränsa tillvaron i Sverige för farliga utlännningar och att utvisa utlännningar som exempelvis befaras utföra eller medverka till allvarliga brott, exempelvis terroristbrott.

Vi kan konstatera att det genom denna lag endast fattas ett fåtal beslut årligen och att de flesta utvisningar från vårt land sker till följd av brott som processas på sedvanligt sätt i domstol. Men när utlännningar utvisas innan de begår allvarliga brott, med stöd av lagen om särskild kontroll av vissa utlännningar, sker det ofta med stöd av uppgifter som Säkerhetspolisen på olika sätt kommit över.

Att dessa uppgifter inte kan vädras offentligt på samma sätt som uppgifter vid brottmål i domstol beror på att det skulle blottlägga hur Säkerhetspolisen arbetar. Det skulle på ett allvarligt sätt skada Säkerhetspolisens framtida förmåga, och inte minst skulle det skada trovärdigheten i förhållande till jämförbara parter som delar information med Säkerhetspolisen.

Detta är alltså vad Vänsterpartiet önskar: att all information som presenteras till nackdel för ett utländskt säkerhetshot ska läggas på bordet med mer eller mindre obegränsad allmän insyn.

Det skulle, som sagt, få som direkt följd att Sveriges förmåga att hantera allvarliga säkerhetshot skulle skadas. Den sannolika effekten skulle nog bli att ingen utlänning som utgör ett säkerhetshot skulle utvisas, åtminstone inte innan ett allvarligt brott har inträffat.

Dessvärre har vi i Sverige fått erfara vad utländska terrorhot är kapabla att göra för att skada vårt land. För Sverigedemokraterna väger vissa rättssäkerhetsaspekter kopplade till ett fåtal utlännningar i extremistmiljöer lite lättare än de förfärliga konsekvenser som ett misslyckat säkerhetsarbete kan innebära.

Om man skulle följa Vänsterpartiets invändningar mot lagen skulle det innebära att Sverige gör mindre i arbetet mot extremism och terrorhot.

Fru talman! Sverigedemokraterna vill tvärtom växla upp arbetet med att utvisa utländska säkerhetshot, och det finns en färdig utredning som ger oss möjligheter att göra det. Vänsterpartiet, som röstade emot de senaste skärpningarna av lagen om särskild kontroll av vissa utlännningar, kommer sannolikt att ha en del invändningar mot en än mer offensiv lag.

Fru talman! Skulle Vänsterpartiet dessutom ingå i en framtida S-regering finns det stor risk att nödvändiga skärpningar helt och hållet uteblir.

För Sverigedemokraterna har det alltid varit helt obegripligt att rödgröna regeringar har haft gränsen vidöppen för utländska extremister som vill komma till Sverige. Genom Sverigedemokraternas samarbete med regeringen är det nu slut på det, och det är dags att växla upp arbetet med fullt berättigade utvisningar.

Frågan, fru talman, som väljarna ska ställa sig inför ett stundande val är om vi har för många eller om vi har för få utländska säkerhetshot i vårt land. Anser man

att det är för få kan man rösta på något parti i Magdalena Anderssons regeringsalternativ. Anser man däremot att det är för många gör man helt rätt i att rösta på Sverigedemokraterna.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 11 mars.)

§ 9 Redovisning av användningen av hemliga tvångsmedel under 2024

Justitieutskottets betänkande 2025/26:JuU25
Redovisning av användningen av hemliga tvångsmedel under 2024 (skr. 2025/26:82)
föredrogs.

Anf. 104 PETTER LÖBERG (S):

Fru talman! Riksdagen behandlar i dag regeringens redovisning av användningen av hemliga tvångsmedel 2024. Det är en återkommande redovisning. Ända sedan 80-talet har den återkommit med regelbundenhet till denna kammare, och det finns en god anledning till att så är fallet.

Hemliga tvångsmedel hör till statens mest ingripande befogenheter. De innebär att staten, i hemlighet, kan avlyssna, övervaka och i vissa fall tränga sig in i människors mest privata sfär. I en rättsstat måste sådana verktyg kunna användas när det behövs. Samtidigt måste de vara föremål för en noggrann demokratisk kontroll – det är en balanspunkt där. Det är just därför som vi får den här redovisningen.

Det råder ingen tvekan om att rättsvårdande myndigheter har ett mycket tufft läge, och det har de haft under en väldigt lång tid. Den organiserade brottsligheten i Sverige är på många vis egentligen mer systemhotande, mer tekniskt avancerad och mer internationellt orienterad än vad den har varit tidigare. Man har krypterade kommunikationstjänster att hantera på olika sätt. Man har avancerade nätverksupplägg, och det är en helt annan organisation från den organiserade brottslighetens sida. Samtidigt är brottsligheten gränsöverskridande. Detta ställer höga och nya krav på polis, åklagare och säkerhetstjänst. Då är hemliga tvångsmedel mycket viktiga redskap.

Regeringens skrivelse, som vi debatterar i dag, visar också att dessa verktyg används i betydande och ökande omfattning. Man bedömer att de har varit till god nytta i mängder av olika utredningar för att förhindra brott och lagföra brottslingar. Men det är också viktigt att tydligt säga att man måste hantera dessa verktyg med mycket stark kontroll. Det handlar till exempel om det faktum att det ska vara proportionerligt. Det är ett krav vi ställer för användning av den här typen av verktyg. Det ska kunna prövas i domstol, och det ska ha en synnerligen viktig betydelse för utredningens fortsättning i själva brottsbekämpningen.

Det är ett antal kriterier vi sätter upp för hemliga tvångsmedel, och så ska det vara. Det gäller även transparensen och granskningsmöjligheterna.

Den årliga redovisningen väcker en del frågor. Vi kan se att de hemliga tvångsmedlen ökar i omfattning och användning. Övervakning av elektronisk kommunikation har nått de högsta nivåerna på nästan tio år. Nya nyttigheter som vi har infört i form av hemlig dataavläsning har kanske använts i något mer extensiv omfattning än vad vi trodde när vi fattade beslut om lagen.

Detta behöver inte vara fel, utan det kan tvärtom vara mycket rimligt. Men det innebär också högre krav på oss beslutsfattare att följa utvecklingen ännu noggrannare. Vi ska ställa frågorna: Fungerar kontrollen på ett bra sätt? Är proportionaliteten, som jag pratade om tidigare, upprätthållen? Har riksdagen tillräcklig insyn? Än så länge har vi varit nöjda, och det är vi också i detta fall.

En annan viktig aspekt när det gäller denna lagstiftning som jag tror att vi behöver diskutera mer i kamraren och i utskottet är den sammanvägda effekten av alla dessa reformer och nya verktyg som polisen har fått. Det har förändrats snabbt under det senaste decenniet. Man har utvidgat de preventiva tvångsmedlen, och man har hemlig dataavläsning på ett annat sätt än tidigare. Många andra reformer har också genomförts.

Alla dessa reformer har goda syften – att stärka samhällets kapacitet att bekämpa grov brottslighet. Men när förändringarna läggs ovanpå varandra och helheten ibland är svår att skönja behöver vi ibland också fundera över de sammanvägda effekterna. Detta är något som Lagrådet har påpekat vid ett flertal tillfällen när vi har tänkt införa ny lagstiftning på området.

Det här är viktigt: Lagrådet är inget rundningsmärke i Sverige. Lagrådet är något viktigt och i många avseenden en grundbult i vår lagstiftningsprocess. När vi socialdemokrater har haft makten har vi kanske ibland avfärdat Lagrådet lite för lättvindigt; det är den självkritik vi får idka. Vi måste inse att Lagrådet innehåller några av Sveriges absolut mest meriterade jurister, som har jobbat med de här frågorna oerhört länge. Detta säger jag som en liten puff i sidan till våra kamrater på regeringssidan inför kommande övningar.

Hur som helst behöver vi agera kraftfullt mot brott men också ha en balans när det gäller att det finns en styrka i att staten granskar sig själv när man får dessa kraftfulla redskap.

Fru talman! Mot denna bakgrund föreslår jag riksdagen att lägga skrivelsen till handlingarna. Men arbetet med att följa, granska och vid behov utveckla regelverket kring hemliga tvångsmedel behöver fortsätta, för det är en förutsättning för en rättsstat.

Anf. 105 ULRIKA WESTERLUND (MP):

Fru talman! Befogenheterna för Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten att använda hemliga tvångsmedel har successivt utökats över tid, och det har haft brett stöd i riksdagen.

Av regeringens skrivelse, som vi nu pratar om, framgår att användningen av hemliga tvångsmedel fortsätter att öka och att även nivåerna under 2024 ligger

på en hög nivå. Utökade möjligheter att använda hemliga tvångsmedel har länge efterfrågats av de brottsbekämpande myndigheterna och bedöms vara ett viktigt verktyg i arbetet mot den organiserade och gängrelaterade brottsligheten. Mot bakgrund av detta har också Miljöpartiet medverkat till utvecklingen där användningen av hemliga tvångsmedel har ökat.

Genom att användning av hemliga tvångsmedel, även i preventivt syfte, har möjliggjorts har polisens förmåga att förhindra och utreda allvarliga våldsbrott samt lagföra gärningspersoner stärkts. Tvångsmedlen är därmed betydelsefulla för den allmänna tryggheten i samhället, för att ge brottsoffer upprättelse och ur ett bredare brottsförebyggande perspektiv.

Av årets redovisning framgår också att hemliga tvångsmedel huvudsakligen används inom förundersökningar som rör allvarlig brottslighet, till exempel grov organiserad kriminalitet, narkotikabrott och våldsbrott.

Mot denna bakgrund delar Miljöpartiet i huvudsak regeringens bedömning att den nuvarande ordningen för användning och kontroll av hemliga tvångsmedel i grunden fungerar väl och att de utökade befogenheterna i huvudsak riktas mot grov brottslighet.

Samtidigt menar Miljöpartiet att en fortsatt utbyggnad av tvångsmedelsanvändningen måste gå hand i hand med ett starkt och konsekvent fokus på rättssäkerhet och skydd för den personliga integriteten. I takt med att användningen ökar, ökar också kraven på uppföljning, insyn och effektiv tillsyn.

Den årliga redovisningen till riksdagen, som vi pratar om här, blir därför allt viktigare som ett verktyg för demokratisk kontroll.

Miljöpartiet konstaterar att regeringens skrivelse också i år uppvisar vissa brister när det gäller transparens och möjligheten för riksdagen att fullt ut bedöma konsekvenserna för enskilda. När hemliga tvångsmedel används i stor omfattning och i många fall riktas mot personer som senare inte lagförs är det av särskild vikt att riksdagen har tillgång till ett tillräckligt och heltäckande underlag för att kunna utöva sin kontrollmakt.

Fru talman! En brist rör underrättelser till enskilda. I dag redovisas statistik över hur många underrättelser som inte lämnas på grund av sekretess, men regeringen redovisar inte hur många personer som faktiskt underrättas om att de har varit föremål för hemliga tvångsmedel. Avsaknaden av sådan statistik försvårar en samlad bedömning av hur underrättelseskyldigheten tillämpas i praktiken.

Miljöpartiet önskar därför att regeringen återkommer med statistik som tydligt visar hur ofta underrättelser lämnas respektive uteblir.

Vidare anser Miljöpartiet att den nuvarande tidsgränsen om ett år och sex månader för när en underrättelse inte längre behöver lämnas på grund av sekretess är alltför snäv. För den enskilde kan det ha ett betydande värde att i efterhand få kännedom om att hemliga tvångsmedel har använts, även om lång tid har förflutit. När användningen av hemliga tvångsmedel ökar

bör också kraven på öppenhet och möjlighet till insyn stärkas. Tidsgränsen bör därför höjas till åtminstone tio år.

Jag kan i sammanhanget säga att vi välkomnar den utredning som regeringen har tillsatt och som nu har i uppdrag att se över hur dagens system med underrättelser fungerar i praktiken. Vi ser fram emot att i maj, tror jag att det var, ta del av utredningens slutsatser.

Miljöpartiet konstaterar också att en ökad användning av hemliga tvångsmedel ställer höga krav på att lagstiftningen tillämpas korrekt. Regeringens skrivelse ger begränsad information om felaktig användning och om hur ansvarsfrågor hanteras. För att stärka rättssäkerheten bör regeringen därför tillsätta ännu en utredning eller ge tilläggsuppdrag till den nuvarande i syfte att minska utrymmet för vilka tjänstefel som kan anses ringa, och därmed straffria, när det gäller användning av hemliga tvångsmedel.

Slutligen konstaterar Miljöpartiet att de sänkta trösklarna för användning av hemliga tvångsmedel, i kombination med att de nu även används i preventivt syfte, har lett till en kraftigt ökad arbetsbelastning för tillsynsmyndigheten Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden. Detta har bland annat redovisats i samband med nämndens besök i justitieutskottet i november 2024.

Miljöpartiet menar därför att myndigheten behöver förstärkas, både resursmässigt och befogenhetsmässigt. När hemliga tvångsmedel, inklusive hemlig dataavläsning, används i allt större omfattning måste tillsynsmyndigheten ha goda förutsättningar att bedriva en effektiv och kvalificerad tillsyn så att tvångsmedel inte används på felaktiga eller oproportionerliga grunder.

Jag yrkar bifall till reservation 2.

Anf. 106 PONTUS ANDERSSON
GARPVALL (SD):

Fru talman! I enlighet med riksdagens önskemål har regeringen sedan 1983 årligen redovisat hur reglerna om hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation har tillämpats under det gångna året, vilket för 2026 års debatt blir användningen under år 2024.

Om vi ser på frågan under en längre tidshorisont är det tydligt att användningen ökat, vilken är en direkt följd av den ökade organiserade brottslighet vi har sett växa fram i Sverige under decennier. Det är just den organiserade brottslighet som Sverigedemokraterna tillsammans med regeringen nu bekämpar med full kraft.

Hemliga tvångsmedel, det vill säga hemlig avlyssning och övervakning av elektronisk kommunikation, hemlig rumsavlyssning och hemlig dataavläsning, är viktiga delar i det arbete vi gör för att mota bort den organiserade brottsligheten i Sverige.

Sverigedemokraterna har sedan vi blev invalda i riksdagen för snart 16 år sedan ständigt drivit frågan om utökade möjligheter för just hemliga tvångsmedel, och från det att vi fick chansen att på riktigt påverka politiken i vår riktning har det hänt mycket på området.

Den senaste insatsen genomförde vi i höstas, den 1 oktober 2025, när vi gjorde det möjligt att även avlyssna barn under 15 år, en viktig insats både för att förebygga och förhindra brott och för att förhindra barns deltagande i kriminalitet. Det stora problemet har varit att äldre kriminella har utnyttjat yngre, eftersom de har vetat att den tidigare lagstiftningen inte var tillräcklig. Nu ser vi till att färre barn tidigt kommer i kontakt med personer från den kriminella världen.

Den kanske allra viktigaste åtgärden på området var att vi den 1 oktober 2023 införde möjligheten till preventiv avlyssning, vilket innebär att det kan användas för att förebygga brott. Preventiv avlyssning kan alltså användas innan ett brott faktiskt begås.

Redan den 25 februari året efter, alltså mindre än fem månader efter att den nya lagstiftningen var på plats, kunde rikspolischefen meddela att man fått tillstånd för över 200 tvångsmedel enligt den nya lagstiftningen och att över 30 personer var gripna misstänkta för grova brott.

Det är alldeles uppenbart att vår nya lagstiftning på ett flertal områden har bidragit till den allt lugnare situationen som vi i dag ser i Sverige. Som mest illa såg situationen ut 2022 under Socialdemokraternas sista år vid makten då 62 personer sköts ihjäl i Sverige. Antalet dödsskjutningar har därefter minskat åren 2023, 2024 och 2025, och 2026 har börjat väldigt bra. Hittills i år har bara en person skjutits ihjäl i Sverige, vilket innebär att vi bara har haft en dödsskjutning i Sverige de senaste 86 dagarna, en väldigt stor skillnad jämfört med just 2022 när hela 62 personer sköts ihjäl.

Med det sagt har vi fått kritik för våra åtgärder på det kriminalpolitiska området. Sverigedemokraterna och regeringen har kritiserats av bland andra Civil Rights Defenders, Amnesty, Rädda Barnen, Institutet för mänskliga rättigheter med flera. Det lustiga i sammanhanget är att ingen av dessa organisationer riktade ett uns av kritik mot Sverige eller den tidigare regeringen när våldsvågen i landet innebar att hundratals personer sköts ihjäl på öppen gata under en åttaårsperiod.

Man kan definitivt fråga sig varför de tycker att kriminellas rättigheter är viktigare än vanliga människors frihet. Faktum är att om vi hade varit ängsliga och lyssnat mer på kritiken från dessa organisationer hade Sverige inte löst de problem som Sverige i dag är på väg att lösa.

Med det sagt yrkar jag bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga reservationer på området.

Anf. 107 LARS JILMSTAD (M):

Fru talman! I det ärende som vi nu har att ta ställning till kan vi konstatera att det finns en grundläggande enighet inom justitieutskottet, vilket också har framgått av tidigare anföranden. De avvikande uppfattningarna handlar i huvudsak om utformningen av den årliga redovisningen och om ett tillkännagivande om att förstärka Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden.

Utskottets majoritet vill att riksdagen avslår dessa motionsyrkanden och att regeringens skrivelse läggs till handlingarna.

Som framgått tidigare har den här redovisningen förekommit ända sedan 1983. Från början handlade det om hemlig telefonavlyssning, vilket ansågs vara ett väldigt stort ingrepp i den personliga integriteten och därför var oerhört omdebatterat. Successivt har redovisningen utökats till att gälla även användningen av en lång rad andra hemliga tvångsmedel, och jag ska räkna upp en del.

Redovisningen omfattar i dag också hemlig övervakning av elektronisk kommunikation, hemlig kameraövervakning, hemlig rumsavlyssning och hemlig dataavläsning vid förundersökning i brottmål liksom vid tillämpningen av lagen om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott, den så kallade preventivlagen som togs upp i ett tidigare anförande.

Redovisningen omfattar dessutom en redogörelse för inhämtning av uppgifter enligt lagen om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet, den så kallade inhämtningslagen. Vi får också reda på användningen av dessa tvångsmedel i Säkerhetspolisens verksamhet.

Denna långa uppräkningslista visar med stor tydlighet att väldigt mycket har hänt sedan 1983. Dels handlar det om brottslighetens utveckling, dels om att det sedan dess har tillkommit många nya sätt för kriminella att hålla kontakt och att förbereda och genomföra brott av olika slag. Den nuvarande regeringen har med nya och avancerade tvångsmedel effektiviserat brottsbekämpningen, och det ska vi vara tacksamma för.

Fru talman! Utskottet delar regeringens uppfattning att det är av grundläggande betydelse i en rättsstat att rätten till skydd för privat- och familjeliv respekteras. Samtidigt är det nödvändigt att de brottsbekämpande myndigheterna vid allvarlig brottslighet ska kunna använda sig av hemliga tvångsmedel som yttersta hjälpmedel.

Det måste dock finnas högt ställda rättssäkerhetskrav och en noga reglerad insyn i tillämpningen av de olika tvångsmedlen. Kraven måste förstås utesluta att användande av tvångsmedel blir slentrian, och det är av stor vikt att vi kan bedöma vilka resultat som användningen leder till.

Efter några år av skiftande omfattning av hemliga tvångsmedel kan vi nu se en ökning, vilket avspeglar både brottslighetens utveckling och resultatet av några olika lagändringar. Utan att närmare gå in på resultaten av dessa enskilda åtgärder kan utskottet dela regeringens bedömning att myndigheternas användning av hemliga tvångsmedel under 2024 har varit ett ändamålsenligt och nödvändigt instrument i brottsbekämpningen.

Fru talman! Regeringen gav för ett år sedan en särskild utredare i uppdrag att göra en samlad rättslig och systematisk översyn av reglerna om hemliga och preventiva tvångsmedel i syfte att få en mer effektiv och tydlig reglering. Utredaren ska kartlägga nyttan av

åtgärderna och även konsekvenserna för den personliga integriteten. Utredaren ska också ta ställning till hur den fortsatta årliga redovisningen ska utformas. Utredningen ska vara klar till sommaren och kommer sannolikt att ge bra besked i de frågor som motionerna i dagens ärende tar upp.

Jag yrkar avslag på motionerna. Jag yrkar även på att regeringens skrivelse läggs till handlingarna. (Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 11 mars.)

§ 10 Bordläggning

Följande dokument anmälades och bordlades:

Propositioner

- 2025/26:157 Lag om avgift för områdessamverkan
- 2025/26:160 Ny kärnkraft i Sverige – fler möjliga platser vid kusten
- 2025/26:167 Kärnämneskontroll och bedömningar av överensstämmelse med säkerhets- och strålskyddskrav i verksamhet med strålning
- 2025/26:168 Ändamålsenliga säkerhets- och strålskyddskrav för utvinning och bearbetning av kärnämnen
- 2025/26:169 Utdelning av överskott i inkomstspensionssystemet
- 2025/26:170 Ett mer träffsäkert och korrekt bostadsbidrag
- 2025/26:171 En mer ändamålsenlig prövning av kärntekniska anläggningar
- 2025/26:172 Effektiv och säker byggprocess
- 2025/26:173 Framtidens yrkeshögskola
- 2025/26:174 Utökade registerkontroller i skolväsendet

Skrivelser

- 2025/26:97 Fördjupad resultatredovisning av internationellt bistånd – Ukraina
- 2025/26:137 Riksrevisionens rapport om förvar i migrationsprocessen
- 2025/26:152 Riksrevisionens rapport om Statens fastighetsverks fastighetsförvaltning
- 2025/26:166 Riksrevisionens rapport om utbildning på vetenskaplig grund

Motioner

- med anledning av prop. 2025/26:145 Inhibition av verkställigheten – en ny ordning för vissa utläningar vid tillfälliga verkställighetshinder
- 2025/26:3925 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C)
- 2025/26:3928 av Tony Haddou m.fl. (V)
- 2025/26:3930 av Annika Hirvonen m.fl. (MP)

- med anledning av skr. 2025/26:113 Riksrevisionens rapport om statens insatser för jordbrukets klimatomställning
- 2025/26:3914 av Åsa Westlund m.fl. (S)
- 2025/26:3915 av Kajsa Fredholm m.fl. (V)

2025/26:3916 av Helena Lindahl m.fl. (C)
2025/26:3917 av Katarina Luhr m.fl. (MP)

§ 11 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 9 mars

2025/26:379 Omställningsstudiestöd som inte utnyttjas

av *Niklas Sigvardsson* (S)
till gymnasie-, högskole- och forskningsminister Lotta Edholm (L)

2025/26:380 Social dumpning mellan kommuner

av *Peder Björk* (S)
till civilminister Erik Slottnér (KD)

2025/26:381 Stopp för tonårsutvisningar

av *Annika Hirvonen* (MP)
till migrationsminister Johan Forssell (M)

2025/26:382 Underlag för lagstiftning på det rättspolitiska området

av *Ulrika Westerlund* (MP)
till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

av förste vice talmannen från dess början till och med § 6 anf. 36 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.56,
av förste vice talmannen därefter till och med § 7 anf. 97 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till dess slut.

§ 12 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 9 mars

2025/26:581 Israels attacker mot Dahieh

av *Jacob Risberg* (MP)
till utrikesminister Maria Malmer Stenergård (M)

2025/26:582 Kommunalt veto mot brytning i alunskiffer

av *Rickard Nordin* (C)
till arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister Johan Britz (L)

2025/26:583 Kommunalt veto mot uranbrytning

av *Rickard Nordin* (C)
till arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister Johan Britz (L)

2025/26:584 Krigsorganisation vid försvarsmyndigheterna

av *Mikael Larsson* (C)
till försvarsminister Pål Jonson (M)

2025/26:585 Beloppsgränserna hos Vattenkraftens miljöfond

av *Rickard Nordin* (C)
till arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister Johan Britz (L)

§ 13 Kammaren åtskildes kl. 19.49.

Sammanträdet leddes

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll.....	1
§ 2 Anmälan om fördröjt svar på interpellation	1
§ 3 Ärende för hänvisning till utskott.....	1
§ 4 Ärenden för bordläggning	1
§ 5 Jakt och viltvård.....	1
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2025/26:MJU10.....	1
Anf. 1 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD)	1
Anf. 2 TOMAS KRONSTÅHL (S)	2
Anf. 3 REBECKA LE MOINE (MP) replik	4
Anf. 4 TOMAS KRONSTÅHL (S) replik	4
Anf. 5 REBECKA LE MOINE (MP) replik	4
Anf. 6 TOMAS KRONSTÅHL (S) replik	4
Anf. 7 JOHN WIDEGREN (M).....	5
Anf. 8 TOMAS KRONSTÅHL (S) replik	6
Anf. 9 JOHN WIDEGREN (M) replik	6
Anf. 10 TOMAS KRONSTÅHL (S) replik	6
Anf. 11 JOHN WIDEGREN (M) replik	7
Anf. 12 KAJSA FREDHOLM (V)	7
Anf. 13 ANDERS KARLSSON (C) replik	8
Anf. 14 KAJSA FREDHOLM (V) replik	8
Anf. 15 ANDERS KARLSSON (C) replik	8
Anf. 16 KAJSA FREDHOLM (V) replik	8
Anf. 17 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD)	8
Anf. 18 TOMAS KRONSTÅHL (S) replik	10
Anf. 19 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik	10
Anf. 20 TOMAS KRONSTÅHL (S) replik	10
Anf. 21 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik	10
Anf. 22 ANDERS KARLSSON (C) replik	11
Anf. 23 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik	11
Anf. 24 ANDERS KARLSSON (C) replik	11
Anf. 25 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik	11
Anf. 26 REBECKA LE MOINE (MP) replik	12
Anf. 27 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik	12
Anf. 28 REBECKA LE MOINE (MP) replik	12
Anf. 29 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik	12
Anf. 30 ANDERS KARLSSON (C).....	13
Anf. 31 REBECKA LE MOINE (MP)	14
Anf. 32 TOMAS KRONSTÅHL (S) replik	15
Anf. 33 REBECKA LE MOINE (MP) replik	15
Anf. 34 TOMAS KRONSTÅHL (S) replik	15
Anf. 35 REBECKA LE MOINE (MP) replik	16
(Beslut skulle fattas den 11 mars.)	16
§ 6 Klimatpolitik.....	16
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2025/26:MJU16.....	16
Anf. 36 MARTIN KINNUNEN (SD).....	16
Anf. 37 ÅSA WESTLUND (S) replik	17
Anf. 38 MARTIN KINNUNEN (SD) replik	17
Anf. 39 ÅSA WESTLUND (S) replik	18
Anf. 40 MARTIN KINNUNEN (SD) replik	18
Anf. 41 KATARINA LUHR (MP) replik	18
Anf. 42 MARTIN KINNUNEN (SD) replik	18
Anf. 43 KATARINA LUHR (MP) replik	19
Anf. 44 MARTIN KINNUNEN (SD) replik	19
Anf. 45 RICKARD NORDIN (C) replik	19
Anf. 46 MARTIN KINNUNEN (SD) replik	19
Anf. 47 RICKARD NORDIN (C) replik	19
Anf. 48 MARTIN KINNUNEN (SD) replik	20

Anf. 49 ÅSA WESTLUND (S)	20
Anf. 50 MARTIN KINNUNEN (SD) replik.....	21
Anf. 51 ÅSA WESTLUND (S) replik	21
Anf. 52 MARTIN KINNUNEN (SD) replik.....	21
Anf. 53 ÅSA WESTLUND (S) replik	21
Anf. 54 HELENA STORCKENFELDT (M) replik	22
Anf. 55 ÅSA WESTLUND (S) replik	22
Anf. 56 HELENA STORCKENFELDT (M) replik	22
Anf. 57 ÅSA WESTLUND (S) replik	22
Anf. 58 HELENA STORCKENFELDT (M).....	23
Anf. 59 RICKARD NORDIN (C) replik	23
Anf. 60 HELENA STORCKENFELDT (M) replik	24
Anf. 61 RICKARD NORDIN (C) replik	24
Anf. 62 HELENA STORCKENFELDT (M) replik	24
Anf. 63 ÅSA WESTLUND (S) replik	24
Anf. 64 HELENA STORCKENFELDT (M) replik	25
Anf. 65 ÅSA WESTLUND (S) replik	25
Anf. 66 HELENA STORCKENFELDT (M) replik	25
Anf. 67 KAJSA FREDHOLM (V) replik	25
Anf. 68 HELENA STORCKENFELDT (M) replik	26
Anf. 69 KAJSA FREDHOLM (V) replik	26
Anf. 70 HELENA STORCKENFELDT (M) replik	26
Anf. 71 KATARINA LUHR (MP) replik.....	26
Anf. 72 HELENA STORCKENFELDT (M) replik	26
Anf. 73 KATARINA LUHR (MP) replik.....	27
Anf. 74 HELENA STORCKENFELDT (M) replik	27
Anf. 75 KAJSA FREDHOLM (V)	27
Anf. 76 MARTIN KINNUNEN (SD) replik.....	28
Anf. 77 KAJSA FREDHOLM (V) replik	28
Anf. 78 MARTIN KINNUNEN (SD) replik.....	28
Anf. 79 KAJSA FREDHOLM (V) replik	28
Anf. 80 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD)	29
Anf. 81 RICKARD NORDIN (C)	30
Anf. 82 KATARINA LUHR (MP)	31
(Beslut skulle fattas den 11 mars.).....	32
Ajournering	33
Återupptaget sammanträde	33
§ 7 Företag, kapital och fastighet.....	33
Skatteutskottets betänkande 2025/26:SkU15.....	33
Anf. 83 ERIC WESTROTH (SD).....	33
Anf. 84 NIKLAS KARLSSON (S).....	34
Anf. 85 ADAM REUTERSKIÖLD (M).....	35
Anf. 86 NIKLAS KARLSSON (S) replik	36
Anf. 87 ADAM REUTERSKIÖLD (M) replik.....	36
Anf. 88 NIKLAS KARLSSON (S) replik	37
Anf. 89 ADAM REUTERSKIÖLD (M) replik.....	37
Anf. 90 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V)	37
Anf. 91 CECILIA ENGSTRÖM (KD)	38
Anf. 92 NIKLAS KARLSSON (S) replik	39
Anf. 93 CECILIA ENGSTRÖM (KD) replik	39
Anf. 94 NIKLAS KARLSSON (S) replik	39
Anf. 95 CECILIA ENGSTRÖM (KD) replik	40
Anf. 96 DANIEL BÄCKSTRÖM (C)	40
Anf. 97 ANDERS EKEGREN (L).....	41
Anf. 98 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik	42
Anf. 99 ANDERS EKEGREN (L) replik	42
Anf. 100 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik	42
Anf. 101 ANDERS EKEGREN (L) replik	42
Anf. 102 ANNIKA HIRVONEN (MP)	42
(Beslut skulle fattas den 11 mars.).....	43

§ 8 2025 års redogörelse för tillämpningen av lagen om särskild kontroll av vissa utlännningar	43
Justitieutskottets betänkande 2025/26:JuU24	43
Anf. 103 ADAM MARTTINEN (SD)	43
(Beslut skulle fattas den 11 mars.)	44
§ 9 Redovisning av användningen av hemliga tvångsmedel under 2024	44
Justitieutskottets betänkande 2025/26:JuU25	44
Anf. 104 PETTER LÖBERG (S)	44
Anf. 105 ULRIKA WESTERLUND (MP)	45
Anf. 106 PONTUS ANDERSSON GARPVALL (SD)	46
Anf. 107 LARS JILMSTAD (M)	46
(Beslut skulle fattas den 11 mars.)	47
§ 10 Bordläggning	47
§ 11 Anmälan om interpellationer	48
§ 12 Anmälan om frågor för skriftliga svar	48
§ 13 Kammarén åtskildes kl. 19.49.	48